

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Kırk üçüncü İnikat

21 . II . 1960 Pazar

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	110	ne dair sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in tahriri cevabı (7/875)	174
2. — Havale edilen evrak	110		
3. — Yoklama	110	2. — Urfa Mebusu İbrahim Etem Karakapıoğlu'nun, Fethiye'de vukubulan zelzeleler dolayısıyla yapılan teberrulara dair sualine İmar ve İskân Vekâleti Vekili Hayrettin Erkmen'in tahriri cevabı (7/772)	174:181
4. — Müzakere edilen maddeler	110		
1. — 1960 malî yılı Muvazenei Umumiye kanunu lâyihası ve Bütçe Encümeni mazbatası (1/454)	110:173		
5. — Sualler ve cevaplar	174	3. — Adana Mebusu Mehmet Geçioğlu'nun, Adana'nın, Karaisalı kazasına bağlı «Durak» namıyla bir nahiyenin ne zaman kurulacağına dair sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in tahriri cevabı (7/879)	182
A — Tahriri sualler ve cevapları	174		
1. — Kars Mebusu Kemal Güven'in, Tuzluca kazasının Pernavut ve Sarıkamış kazasının Karakurt nahiyesinin kaza haline getirilmeleri hususunda ne düşünüldüğü-			

1. — SABIK ZABIT HULÂSASI

Birinci Celse

Yapılan yoklama neticesinde müzakereye başlama nisabı mevcudolmadığı anlaşıldığından, Saat 15 te toplanılmak üzere İnikada ara verildi.

İkinci Celse

Vâkı davet üzerine ve iadei ziyaret maksadiyle Pakistan'ı ziyaret edecek olan Reiscumhur Celâl Bayar'ın avdetlerine kadar Reiscumhurluğa, Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan'ın vekâlet edeceklerine,

Vazifeten yurt dışında bulunan Hariciye Vekili Fatir Rüşti Zorlu'nun avdetine kadar kendisine, Dahiliye Vekili Namık Gedik'in vekâlet

edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkereleri okundu.

1960 malî yılı Muvazenei Umumiye kanunu lâyihasının heyeti umumiyesi üzerindeki müzakerelere devam olundu.

21 . II . 1960 Pazar günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili	Kâtip
Kayseri Mebusu	Kayseri Mebusu
<i>Ibrahim Kirazoğlu</i>	<i>Hakkı Kurmel</i>
	Kâtip
	Antalya Mebusu
	<i>Attîlâ Konuk</i>

SUALLER

Tahrirî sualler

1. — Hatay Mebusu İhsan Ada'nın, İşçi Sığortaları Kurumunun İstanbul'da Atatürk bulvarındaki apartmanlarının kira bedellerine dair tahrirî sual takrirî Çalışma Vekâletine gönderilmiştir. (7/941)
2. — Maraş Mebusu Hasan Fehmi Evliya'nın, Maraş'ın, Pazarek kazasına bağlı Karagöl ve Kelleş köylerinin su ihtiyacına dair tahrirî sual takrirî Nafia Vekâletine gönderilmiştir. (7/942)
3. — Maraş Mebusu Hasan Fehmi Evliya'nın, Maraş'ın Nedirli ve Kürtül mıntakalarındaki arazinin sulanması hususunda ne düşünüldüğüne dair tahrirî sual takrirî Nafia Vekâletine gönderilmiştir. (7/943)
4. — Sivas Mebusu Eđip İmer'in, Atatürk'ün Büyük Nutkunun tam metin olarak basılması hususunda ne düşünüldüğüne dair tahrirî sual takrirî Maarif Vekâletine gönderilmiştir. (7/944)
5. — Ankara Mebusu Mehmet Ali Ceritoğlu'nun, Bâlâ Kazası Ortaokulu öğretmen kadrosunun ne zaman ikmal edileceğine dair tahrirî

sual takrirî Maarif Vekâletine gönderilmiştir. (7/945)

6. — Ankara Mebusu Mehmet Ali Ceritoğlu'nun, Tokad'dan Ankara'ya gelirken çarpışma neticesinde hasara uğrıyan resmî plâkalı nakil vasıtasının Tokad Orman İşletmesine aid olduğunun doğru olup olmadığına dair, tahrirî sual takrirî Başvekâlete gönderilmiştir. (7/946)

7. — Ankara Mebusu İsmail İnan'ın, Makina Kimya Endüstrisi Kurumu işçileriyle askeri iş yerleri işçileri için tahsis edilen mesken kredilerinin artırılmasının düşünülp düşünülmediğine dair tahrirî sual takrirî Millî Müdafaa Vekâletine gönderilmiştir. (7/947)

8. — Elâzığ Mebusu Nâzım Öztürk'ün, Elâzığ Petrol Ofisi Acentalığını yapan Sanel Kolektif Şirketine dair tahrirî sual takrirî Ticaret Vekâletine gönderilmiştir. (7/948)

9. — Elâzığ Mebusu Nâzım Öztürk'ün, Elâzığ vilâyetinde yeraltı sularından istifade edilmek üzere girişilen ameliyenin neticesine dair tahrirî sual takrirî Nafia Vekâletine gönderilmiştir. (7/949)

2. — HAVALA EDİLEN EVRAK

Teklif

1. — Elâzığ Mebusu Fahri Karakaya'nın, Demokraside vatandaş ahlâkını koruma kanunu teklifi (2/430) (Teşkilâtı Esasiye, Dahiliye ve Adliye encümenlerine)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15.00

REİS — Reisvekili Ağâh Erozan

KÂTIPLER : Kemal Özer (Kütahya), Mehmet Ali Ceylân (Kırklareli)

3. — YOKLAMA

REİS — İnikadı açıyorum.
Yoklama yapılacaktır.

(İlakkâri mebuslarına kadar yoklama yapıldı.)

4. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — 1960 malî yılı Muvazencî Umumiye kanunu lâyihası ve Bütçe Encümeni mazbatası (1/151)

REİS — Müzakerelere başlıyoruz. Söz Mazhar Şener'in, buyurun.

MAZHAR ŞENER (Giresun) — Pek muhterem arkadaşlarım, bütçe hakkındaki esas mâruzatıma geçmeden evvel benden evvel konuşan Ferid Melen ve Hıfzı Oğuz Bekata arkadaşlarımızın konuşmaları üzerinde bir nebze durmak istiyorum. Çünkü bu arkadaşlarımızın konuştukları her mevzua teker teker temas etmek mümkün değildir. Aksi takdirde kendi görüşlerimizi ifade etmek imkânından mahrum kalırız.

Dün akşam konuşan Hıfzı Oğuz Bekata arkadaşımız konuşmasına başlarken şöyle dediler. «Zihniyette anlaşmamız lâzım, rakamlar sonra gelir.» Önce izhniyette anlaşmamız lâzımgeldiğini, bilâhara rakamların geldiğini ifade ederek mevzua girdiler.

Muhterem arkadaşlarım, hepinizin dikkatinden elbette ki kaçmamış olacaktır ki, bütün bahsettikleri meselelerde bu arkadaşımız hem dâvacı hem de hâkim rolündedir. Meseleleri evvelâ kendi nokta-i nazarına göre serd ederek dâvacı olmakta, sonradan yine kendisi hüküm vermektedir. Bir hukukçu arkadaşımızın böyle yanlış bir istikamette neticelere gitmesini bendeniz üzüntü ile karşıladım.

Berveçhi peşin zihniyetteki ayrılığı tabii karşılamak lâzımgelir. Onlar bir partinin zihniyetini temsil eden arkadaşlardır, biz ise di-

ğer bir partinin zihniyetini temsil eden mümessilleri bulunmaktayız.

Bunun yanında meselelerimizi müsterek zaviyeden tetkik etmek için ileri sürdüğü başlıca sebebolarak şöyle diyor arkadaşımız: «İleriyi hükümet etmek telâkkisinde sakatlık.» Ve ileri sürdüğü Anayasa maddeleri sanki bizim meçhulümüzmüş gibi burada âdeta bir Anayasa dersi, yurt bilgisi dersi veriyor. Anayasadan birtakım maddeleri okumak suretiyle Meclisin, Parlâmentonun vazifelerini ve Hükümete karşı olan murakabe durumunu teşrih etmeye çalıştılar ve bu arada Demokrat Parti programına ve Tüzüğüne varinceye kadar meseleleri kürsüye getirdiler.

Arkadaşlar, bu arkadaşımız Demokrat Partili mi? Kendilerine aidolmayan bir camianın meseleleri ile neden iştiğal eder?

Demokrat Partinin Tüzüğü ve programı Demokrat Partililerin hep bir arada bulunduğu toplantılarda tatbik edilen prensiplerdir. Demokrat Partinin ieraatı elbette en sonunda seçim yolu ile milletimizin takdirine arz edilmekte ve milletimizin tasvibine mâruz kalmaktadır.

Arkadaşlar, her halde arkadaşımız milletimizin olgunluğuna inanmamaktadır ki, kendi dâvasını burada izah ederken bizleri bu dâva etrafında birleşmeye davet ediyorlar.

Muhterem arkadaşlar; nihayet şikâyet mevzuu olan meseleler milletın huzurunda ve milletın hakemliğı altında hesabı görülen meselelerdir. Bu bakımdan kendilerini tezat içinde görüyorum.

Diyorlar ki; «Demokrat Parti iktidara geldi, programıyla millete birtakım vaat ve taahhütlerde bulundu, fakat bunları yerine getirmedi.» Eğer biz taahhütlerimizi yerine getirmiyorsak iktidarda niçin bulunuyoruz? Biz milletin tasvip ve reyleriyle işbaşına gelmiş bir iktidarız.

Arkadaşlar; bu arkadaşımızın bahsettiği bir mesele de Hükümet programı meselesi. Hükümet programından maddeler okuyarak, «Hükümetin fiyat artırımlarına gitmeyeceği va'dine rağmen sonradan programına sadakatsizlik gösterdiğini ve bizim yine Hükümeti desteklemekte devam ettiğimizi» acı acı ifade ettiler. Bütün bunların münakaşası iktikrar tedbirleri münakaşası sırasında Yüksek Heyetinize yapılmış bulunuyor. Ve o zaman Meclis olarak Hükümete itimat beyan ettik.

Şunu da ilâve edeyim ki; Hükümet programları camit şeyler değildir. Cemiyetin ihtiyaçlarına göre değişen canlı hâdiselerdir. Biz bu idcîaların altında yatan hakiki maksadın ne olduğunu elbette çok iyi biliyoruz. Arkadaşımız ileri sürdüğü hakiki maksat, Demokrat Parti mebuslarını kendi liderlerine karşı tahrik etmekten başka bir şeye yorulamaz.

Arkadaşım, uzun beyanatı sırasında bütçe-den ve iktisadi meselelerden pek az mevzuu temas ettiler. Müsaade ederseniz bunlardan iki tanesine cevap vereyim:

İddia ettiklerine göre yaptığımız yatırımların % 20 si müsmir sahalara yapılmış, geri kalan % 80 ni gayrimüsmir sahalara yapılmış. Nereden çıkarıyorlar bunları? İktisadi meselelerde ileri sürülecek iddiaları birtakım rakam ve delillere istinad ettirmek lâzımdır. Hükümet programı ile fiyat artışlarını mukayese ederken istatistik bülteninden rakamlar okudular. Aynı istatistik bülteninden Türkiye'de milli gelirin bir misli arttığından neden bahsetmez? O halde bir memleketteki yatırımların yalnız % 20 si müsmir sahalarda yapılır, % 80 i gayrimüsmir sahalara sarf edilir de, o memlekette 8 - 10 sene zarfında milli gelirin bir misli artması nasıl mümkün olur? Arkadaşımızdan bunun cevabını beklerdim. Eğer bunu mümkün kılacak bir formül biliyorlarsa lütfetsinler. Böylece bizim Demokrat Parti iktidarı olarak mütemadiyen yatırım yapmak suretiyle bu memleketin milli gelirin arttırma yolundaki gayretlerimize bilmedi-

ğimiz yeni bir hikmeti, bir tılsımı bize lütfetmiş olacaklardır.

Yine arkadaşımız; «köyler artık köylüleri besliyemez hale geldi, bu yüzden şehirlere akın başladı.» demektedirler. Bu arada gizli işsizlikten bahsettiler.

Çok muhterem arkadaşlar, bakınız bir iktisadi hâdiseyi olduğundan başka göstermenin tipik misaline: Memlekette 1950 den bu yana girişilen yatırım siyasetinin neticesinde, elbette memleketin iktisadi bünyesinde bir değişiklik olmaktadır. Geri bir iktisadi rejimden, zirai bir bünyeden istihale intikal etmek suretiyle sanayie doğru kaymaktayız. Sade bizim memleketimizde değil, sanayi inkişaf ettiği bütün memleketlerde, sanayi inkişafı sırasında, memleketin zirai sahasında çalışan nüfusunun büyük bir kısmını yavaş yavaş sanayi sahalarna, hizmet sahalarna doğru kaydığı bir hakikattir. Bugün arkadaşımız, bu hareketi köydeki halkın orada geçinemediklerine bağladı. Hakikatte ise bu hal bugün şehirde ve diğer yerlerde, yeni yeni iş imkânlarının açılmış olmasından dolayıdır.

Eskiden, onların zamanında köyde bir lokma bir hırka ile iktifa etmek mecburiyetinde olan vatandaşlarımız yeni iş imkânlarından faydalanmak suretiyle memleketin iktisadi kalkınmasına kendi güçlerini katmak için sanayi sahasına doğru gitmektedirler. Hakikat bundan ibarettir.

Çok muhterem arkadaşlar; hepimiz bilirsiniz ki, iktisaden ileri memleketlerin sosyal yapısı, kültür seviyesi ve iktisadi cihazlarıyla; iktisaden geri kalan memleketlerin sosyal yapısı, telâkileri, bilgi seviyesi arasında muazzam farklar vardır. O derecede ki, bu iki kategori tamamen birbirinden ayrı, iktisaden tamamen birbirinden farklı karakterler arz etmektedir. Bugün iktisat ilminde iktisaden ileri gitmiş memleketlerin iktisadi meseleleri bambaşka bir saha teşkil etmektedir. İktisaden geri kalmış memleketlerin meseleleri tamamen başka ölçülerle ele alınmakta, bu konuda âdetâ yepyeni bir ilim sahası teşekkül etmiş bulunmaktadır. Müsaade ederseniz bu mevzuu biraz huzurunuzda canlandırmak istiyorum.

Arkadaşlar, iktisaden ileri gitmiş memleketlerde vatandaşın gelirinden hâsıl olan fazlalıklar tasarrufa gider, istihlâke gitmez. İktisaden geri kalmış memleketlerde ise milli gelirlerde hâsıl olan terakkiler o memleketteki vatandaşla-

rın tasarrufuna değil, istihlâkine gider. Bu şu hakikatten ileri gelmektedir. İktisaden geri kalmış memleketlerin istihlâk seviyeleri, uzun asırlar geri kalmış hayat telâkkileri ve yaşayış tarzları itibariyle çok aşağıdır. Vatandaşlar çok fazla kazandıkları anda asırların verdiği bu baskıdan kurtularak daha fazla sarf etmek temayülündedirler. Bu hakikatin ifade ettiği mâna şu.

İktisaden ileri gitmiş olan memleketlerin kalkınmasında takibedilecek yol ve onun usulleri başkadır, iktisaden geri kalmış memleketlerin kalkınmasında takibedilecek yol yine başkadır. İktisaden geri kalmış memleketlerin kalkınmasında takibedilen politika neticesinde, demin arz ettiğim istihlâk temayülünün çok fazla olması yüzünden vatandaşın gelirindeki bu artışın büyük kısmı istihlâke gitmektedir. Ve bu artan istihlâki o memleketlerin istihsal kapasitesi karşılayacak durumda değildir. Halbuki iktisaden ileri olan memleketlerin millî gelirlerinde vâkı olan artışlar, vatandaşların muayyen olan hayat seviyeleri esasen yüksek olduğu için, istihlâke gitmez, tasarrufa gider. Esasen istihlâke gitse dahi o memleketlerin ekonomisi ve istihsal cihazları o derece ileridir ki, hâsıl olan talepleri karşılayacak şekilde istihsal mekanizması harekete geçer ve bolluk meydana gelir. Müsaade ederseniz bu mevzuda bir İktisat Profesörünün makalesinden derlediğim sayfaların, yalnız netice kısmını okuyacağım : «Az gelişmiş memleketlerde enflasyon istidadı ve hassasiyetini tâyin eden bellibaşlı sebeplerden birisi bunlardır. Hatıra gelebilecek diğer sebepler anormal finansman usulü, tek başına bir şey ifade etmez. Bunu tâli faktör olarak almak lâzımdır. Muharrir; bundan evvel izahına çalıştığım istihlâk temayülü üzerinde durmakta ve bu memleketlerde kalkınma hamleleri muayyen bir zaman sonra o memleketin bünyesinde birtakım enflasyonist neticeler tevliyeler.»

Muhterem arkadaşlar; bu izahatı vermekten maksadım; Ferid Melen arkadaşımızın huzurunuzda okudukları bütçe tenkidlerine mesnet teşkil eden anlayışa ve hareket noktasına intikal etmektir. Arkadaşımız; Demokrat Partinin enflasyonist ve basiretsiz bir politika takibettiğini ve mâruz kaldığımız müşkilâtın, bu sebeplerle vukua geldiğini iddia etmekte ve bu anlayış silsilesi içinde konuşmuş bulunmaktadır. Halbuki iktisaden geri kalmış memleketlerin iktisaden

kalkınmasında enflasyonist ârazlar olur ve bunlardan kaçınmaya imkân yoktur. Yeter ki, âraz meydana çıktığı zaman lâzımgelen tedbirler alınabilsin. Nitekim, bizde de, hepimizin hatırladığı üzere, 1958 de bu tedbirler alınmış ve istikrar programı meriyete konulmuş bulunmaktadır.

Muhterem arkadaşlarımız, Ferid Melen arkadaşımız da bizim bütün yatırımlarımızı, Türk Milletinin iftihar ettiği ve benimsediği muazzam eserleri âdeta sadece Amerikan yardımına bağlayıp çıktılar. Acaba bu doğru mudur? Kendi iktidarları zamanında memleketin kalkınması için gayret sarf etmediklerini kabul etmek lâzımdır. İktisaden geri kalmış memleketlerin iktisaden kalkınmaları için kendi iç kaynaklarının yanında en mühim unsurlardan birisi de yabancı kaynaklardır. Ama kendileri bu zihniyette değildir. Yabancı sermaye Kanununa olan reaksiyonları bu zihniyete en tipik bir misaldir. Yüksek Heyetinizin müzakere edip kabul buyurduğu Yabancı sermaye Kanunu ile Demokrat Parti İktidarı memleket bünyesinde yatırıma ayırabildiğinin yanında bir dış kaynağın temini için de gayret sarf ediyor, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ise bu yabancı sermayeye bidadayetten beri muhalif kalmış bulunuyor. Görülüyor ki, anlayışlarımız arasında bu mevzuda da fark vardır. Bu fark dolayısıyla memleketimizin kalkınma temposu onların zamanında başka olmuştur, bizim zamanımızda gayet tabiidir ki, başka olmaktadır.

Ferid Melen arkadaşımızın temas ettiği diğer bir mevzu da ıztırap ve sıkıntı iddiasıdır. «Vatandaş ıztırap çekiyor, vatandaş sıkıntı çekiyor.» diyor. Nereden biliyor? Müşahedelerimizden ben de iddia edeyim ki, vatandaş sıkıntı içinde değildir, vatandaş mesuttur. Hem, ileri sürdüğümüz iddiaları birtakım delillere istinad ettirmek mecburiyetindeyiz. Bir memlekette vatandaşın sıkıntıda olduğunu ifade edebilmek için hakikatte o memlekette istihlâk seviyesinin düşmüş olması lâzımdır. Hayat seviyesinin düşmüş olabilmesi için de o memlekette millî gelirin gerilemesi ve istihsalin düşmüş olması lâzımdır. Hakikat bu mudur arkadaşlar? Kendisine bir noktada iştirak ederim, vatandaş sıkıntı içinde olabilir. Ama şunu da kabul buyurunuz ki, bu sıkıntı Demokrat Partinin iktidara gelmesinden sonra vatandaşlarda uyanan insanca yaşama, daha müreffeh, daha parlak bir hayat geçirebil-

me sıkıntısından ileri gelmektedir. (Soldan, bravo, sesleri)

Muhterem arkadaşlarım, onların zamanında vatandaş en basit ihtiyaçlarını temin ettiği anda kendisini mesut telâkki ederdi. Ama bugün mesudolmıyan bâzı vatandaşlar varsa, bu sırf onların bu yeni zihniyetlerindedir. Bu da demin de arz etmeye çalıştığım, daha medeni yaşama ihtiyacı yolunda onları tahrik eden bizim icratımızdan ileri gelmektedir. Bu hepimizin malûmudur. İstihlâk seviyesindeki artış dolayısıyla, her nevi istihlâk bu memlekette 1950 den bu tarafa iki - üç misli artmış bulunmaktadır. En basit olan buğdaydan başlayalım : Ekmekte dahi 1950 den bu tarafa istihlâk artmıştır. Hem umumi olarak ve hem de nüfus başına buğday istihlâki artmıştır. Onların zamanında ihtiyacı karşılamak şöyle dursun, vatandaşın karnı doymuyordu. Arkadaşlar, mensucat ihtiyacına, istihlâkine bakınız. İstihsal nereden iken nereye çıkmıştır. Ne kadar istihlâk ediliyor. «Kefenlik bez bulamadığımız zamanlar vatandaş mesuttu, şimdi de ihracat mevzuu haline gelen mensucatta, vatandaş ıstırap ve sıkıntı içindedir» diye iddia etmek ancak hakikatleri inkâr etmek olur. (Soldan, bravo, sesleri)

Muhterem arkadaşlarım, onların zamanında şeker ancak köye, ramazanda, bayramdan bayrama giderdi. Ama bugün şeker istihlâkinin ne seviyeye geldiğini Yüksek Heyetiniz bilmektesiniz. Bu seneki istihsalimiz 500 bin tona çıkmıştır. Bu istihsalin cüzi bir miktarı dışarıya ihraç edilmektedir. Parası olmayan vatandaş bu kadar şekeri istihlâk edebilir mi?

Bunlardan demir aynı, çimento aynı, neye bakarsanız bakınız istihlâk memlekette onların zamanında olduğundan kat kat fevkindedir ve memleketin müreffeh bir istikbale doğru gitmekte olduğundan kimsenin şüphesi yoktur. (Soldan, bravo sesleri)

Muhterem arkadaşlarım, Ferid Melen arkadaşımıza iştirak ettiğim birkaç noktaya geliyorum. Hububat randımanı meselesine temas etniler. İfade edeyim ki, bunda ben de kendisiyle beraberim. Hakikaten bunca gayretlerimize rağmen hububat randımanını artırmaya henüz muvaffak olamadık. Ama bu da hazırlıklarımızın henüz bitmemiş olmasındandır. Biliyorsunuz ki, azot sanayiine muazzam yatırım yapılmıştır. Önümüzdeki sene bu fabrikanın açılmasına çalışılacaktır.

Ondan sonra sulama tesisleri v. s. peyderpey ele alınmıştır. Fakat bunlar hemen netice veren meseleler değildir.

Bu asli faktörlerin yanında, müsaadenizle bir nokta üzerinde daha durmak ve Hükümetin nazarı dikkatini çekmek istiyorum. Birleşmiş Milletlerin geri kalmış memleketlerin ekonomisi üzerinde bir tetkiki vardır. Bu raporda (Zirai bilgilerin, zirai tekniğin küçük çiftçiye ulaştırılması sayesinde bir memleketin yirmi senede zirai istihlâk randımanını yüzde elli artırmak mümkündür) deniliyor. «Yirmi senede bir memleketi gerekli zirai bilgiye ulaştırmak ve basit yatırımlarla zirai randımanını yüzde elli artırmak mümkündür» diyor.

Yine bu raporda bu iş için millî gelirin yüzde biri hacmında bir miktarın ayrılması lâzımgeldiği söyleniyor ki, bu mevzuda Hükümetin noktai nazarını celb ederim, üzerinde dursunlar, zirai bilgiyi küçük çiftçiye ulaştırmak mevzuunda başlanmış olan gayretlerin artırılmasını temenni etmekteyim.

Ferid Melen arkadaşımız, maden mevzuuna da temas ettiler. Biraz daha fazla yatırım yapılmasına bendeniz de iştirak etmekteyim. Hakikaten yapılmış olan yatırımların biraz daha takviye edilmesini istiyorum, ihraç kaynaklarının beslenmesi biraz daha himmet istemektedir.

Yine sanayi ve maden mevzuundaki kredilere de temas etmek istiyorum. Kredi sektörlerinin tâyininde bu iki sahaya kâfi derecede kredi ayrılmamıştır diyebiliriz. Sannayi Kalkınma Bankasının faaliyetleri şayanı şükran olmakla beraber hiçbir zaman bu sahanın ihtiyacını tamamen karşılayacak mertebede değildir. Ticari bankaların ticari kredi şeklinde açtığı sanayi kredilerinin pek faydası olmamıştır. Çünkü sanayi ve maden işleri uzun vâdeli işler olduğu için bunlara uzun vâdeli kredi açmak lâzımdır. Hükümetimizden bu mevzuda da gayretler sarf etmesini rica edeceğim.

Ferid Melen arkadaşımızın konuşmalarına ait son bir nokta; Halk Partisinin öteden beri, ta 1951 den itibaren, Demokrat Partinin her yaptığı işe fena demek kararında olduğu aşikâr bir keyfiyettir: 1951 de iktidara geçtikten 6 - 8 ay sonra yeni iktidarın hazırladığı ilk bütçesi üzerine Halk Partisi namına yapılmış olan bir konuşmayı müsaadenizle gayet kısa olarak arz edeceğim. Bu konuşmada şöyle deniyor:

«İktisadi ve malî politikadaki bu hatalı girişin en bâriz delilini fiyatlarda ve hayat pahalılığının süratli bir tempo ile enflasyon âmillerinin gittikçe kuvvetlenmesinde görmek mümkündür.

Filhakika Temmuzdan beri fiyatlarımızda seri ve devamlı bir yükseliş kaydedilmiştir. Fiyatların yükselişi, hayat pahalılığının artışı muhtekir ve fırsatçının serbest ticaret ve serbest rekabet parolasını siper ittihaz ederek ve Hükümetin kayıtsızlığından ve tedbirsizliğinden cesaret alarak bütün maharet ve gayreti ile faaliyete geçmiş bulunması, vatandaşları endişeye sevk için günün başlıca mevzuu olmuştur. Gün geçmiyor ki, zaruri ihtiyaç maddeleri ve eşya fiyatlarında yeni yeni artışların kaydedildiğini, bazı maddeler ve eşyaların piyasadandan çekildiğini müşahede etmemiş olalım. Muvafık, muhalif ve tarafsız bütün matbuatımız sanki söz birliği etmişler gibi vatandaşların endişe ve ıstıraplarına tercüman olarak, her gün bu derde temas etmekte, fiyat yükselişleri, hayat pahalılığı ve ihtikârla mücadele için Hükümetin lüzumlu tedbirleri bir an evvel almasını istemektedir.» (Sağdan «Kim söylemiş» sesleri) 1951 bütçesinde Cumhuriyet Halk Partisi Sözcüsü Cemal Reşit Eyüboğlu.

Arkadaşlar, Ferid Melen arkadaşımızın konuşmasıyla, bu konuşmanın muhtevası arasında, şahsan ben hiçbir fark görmüyorum. 1951 senesinin bütçesinde, yeni iktidara geldiğimiz 8 nci ayında söylenenlerle bugün söylenenler arasında bir fark yok. Bunun bir mânası olmak lâzımdır. Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrat Parti iktidarının ilk gününden itibaren, Demokrat Parti ne yaparsa yapsın onu kötülemeye, fenalamaya karar vermiş bulunuyor. (Soldan «Doğru» sesleri)

Şimdi esas mâruzatıma geçiyorum.

Muhterem arkadaşlar, bugün dünya üzerinde yaşayan memleketleri ekonomik gelişmeleri bakımından son zamanlarda rağbet gören bir görüşle beş merhalede toplamak mümkündür.

1. İptidai devir,
2. İntikal devri,
3. Hız alma devri,
4. Olgunluk devri,
5. Yüksek istihlâk devri.

Afrika'daki birkaç kabile haricinde, bugün birinci inkişaf merhalesinde hiçbir memleket kalmamıştır. Bu devre; insan emeğinin hemen tamamen gıdai istihsal için sarf edildiği devredir.

İntikal safhasında (Müteşebbis) denilen bir sınıf doğmakta, bankalar açılmakta, fabrikalar tesis edilmekte, yatırım ve ticaret başlamaktadır. İktisaden az gelişmiş memleketlerin pek çoğu bu gelişme merhalesi içinde bulunmaktadır. Mısır, Endonazyaya, İran, Irak, Kanada, Pakistan, Burma, Nijerya bu merhalede gösterilen memleketler meyanındadır.

Üçüncü merhale yani hız alma safhası, ana sanayilerin kurulduğu, müteşebbislerin arttığı, müstahsil sahalara yapılan yatırımların millî gelirin mühim bir kısmını teşkil ettiği devredir. Bu devreye ulaşmış olan iktisaden az gelişmiş memleketlere misal olarak da memleketimiz, Arjantin, Brezilya, Hindistan, Kızıl Çin ve Venezüellâ gösterilmektedir.

Dördüncü merhale olgunluk safhasıdır. Bu devrede istihsal daimî olarak nüfustan daha fazla olarak artmakta ve milletler istihsal etmek istedikleri her şeyi yapabilecek vasıta ve bilgilere sahip bulunmaktadır. Bu devreye ulaşmış memleketler meyanında Meksika, Polonya ve 1950 de bu safhaya gelmiş olup yakında beşinci merhaleye geçecek olduğu ileri sürülen Rusya dâhil bulunmaktadır.

Beşinci merhale yüksek ihtihlâk marhalesidir. Bu devrede milletler yüksek ve mütenevvi istihsale, refah ve boş zamana kavuşmuşlardır. İktisaden ilerlemiş memleketler bu safhaya ulaşmış bulunmaktadır. İlk defa bu merhaleye 1920 de gelmiş olan Amerika başta olmak üzere, Avusturalya, İngiltere, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya ve İsveç bu meyanıdadır.

Memleketimiz; iktidarımızın sarf etmekte olduğu üstün gayretler neticesinde ekonomisinin hız alma devresinde büyük mesafeler kaydeylemiş bulunmakta ve bu hakikat dünya otoriteleri tarafından da teslim edilmiş bulunmaktadır.

Memleketimizin şimdi içinde bulunduğu merhaleyi İngiltere 1783 - 1802, Fransa 1830 - 1860, Amerika 1843 - 1860, Almanya 1850 - 1873, İsveç 1869 - 1890 Japonya 1878 - 1900, Rusya 1890 - 1914 seneleri arasında geçmişlerdir.

Sadece bu tarihler uzun senelerin ihmali neticesinde memleketimizin iktisadî bakımından ne kadar geri bırakıldığını göstermeye kâfidir. Yine bu tarihler aradaki mesafenin kapatılabilmesi için ne kadar süratle hareket edilmesi lâzımgeldiğini ortaya koymaktadır.

Ekonomimizin iktisaden inkişaf etmiş memleketlerin seviyesine ulaşmasının arz ettiği zaruret ve ehemmiyeti iktidarımız tamamen müdrik bulunmakta ve her icraatı ile bunun yeni bir delilini vermektedir.

İktidarımız bir iktisadî gelişmeyi mümkün kılan muhtelif faktörler üzerinde ayrı ayrı ve hassasiyetle durmuş ve her sahada suratlî bir gelişmeyi mümkün kılacak tedbirleri almıştır.

Demokrat iktidarın iktisadî sahada bu memlekete yaptığı büyük hizmetlerin başında halkımızın seneler ve seneler içinde bırakıldığı bir lokma, bir hırka telâkkisinden kurtarılması olmuştur. İktisadî kalkınmanın ilk şartı halkın çalışma ve kazanma arzusudur.

İktidarımız safha safha aldığı yerinde tedbirlerle, krediyi kolaylaştırmakla, zirai mahsul-leri himaye etmekle yeni yeni iş sahaları açmakla, halkın bilgi ve görgüsünü artırmakla, ileri teknik vasıtaları olan gübreyi, traktörü, elektrifiği halkın ayağına götürmekle, yaptığı yollarla halkın muasır dünyayı görmesini temin etmek ve ufkunu genişletmekle bu memleket halkına yaşama zevki vermiş onda ilerleme arzusunu, kazanma hevesini uyandırmıştır.

Tetkikimize sunulmuş olan bütçenin pek çok faslı, il ve köy yolları, su işleri, karayolları, maarif, sağlık hizmetleri için, muhtî, insan faktörünü iktisadî kalkınmaya elverişli hale getirmek için sarf edilecek tahsisatla doludur.

İnsan unsuruna bu devrede kıymet verilmiş bu memleket halkı kanaat ve iktifanın dar çemberinden kurtarılacak bu devrede çalışma, kazanma ve ilerleme azmine kavuşmuştur.

İktisadî kalkınma yolundaki en büyük set, kanaatimce bu suretle aşılmış olmaktadır.

İktisadî olgunluğa ulaşmanın diğer mühim bir şartını da yatırımlar teşkil eylemektedir. Produktivitenin artırılması yanında istihsalin artması sadece ve sadece yatırımlarla mümkündür. Yatırımların artması için fert başına düşen millî gelirin, millî gelirin artması için de istihsalin artması lâzımdır. Senevi % 1 - 1½ nispetinde bir nüfus artışıyle fert başına düşen

sermayede devamlı bir artış temin edebilmek için millî gelirin senevi % 10 u civarında bir yatırım haddinin muhafazası lâzımdır. Memleketimiz gibi nüfusu senevi % 3 nispetinde artan memleketlerde ise millî gelirin asgari % 20 sinin yatırımlara tahsisi devamlı bir iktisadî gelişme için zarurî bulunmaktadır.

Yatırımlar mevzuunda hükümetlerimizin sarf etmekte buldukları gayretlerin ve hususî teşebbüsü teşvik mevzuunda alınan çok isabetli tedbirlerin mesut bir neticesidir ki, 1950 - 1958 yılları arasında 26 milyar liralık yatırım yapılmıştır. 1950 - 1958 yılları millî gelir yekünü cari fiyatlarla 161,2 milyar lira olduğuna göre bütün gayretlere rağmen yatırımların millî gelire olan nispeti % 16 civarında kalmıştır.

Millî gelirin yatırımlara tahsis olunan nispetinin artmasında bütçe yatırımlarının çok müsbet tesirleri olmuştur ve olacaktır. Yollar, limanlar ve barajlar gibi özel sermaye ile yapılması mümkün olmayan tesisler bu yoldan yapılmış, bunların ise, özel yatırımları teşvik edici, kamçılایıcı tesirleri olmuştur.

Bu itibarladır ki, yatırımların bütçelerimizde her sene artan büyük nispetler irae etmesi bu memleketin hayrından başka bir şey düşünmeyenler için daima şükran ve iftihar vesilesi olmuştur.

İktisadî kalkınma halinde bulunan memleketlerin karşılaştıkları en mühim zorluklardan biri hiç şüphesiz ki, sermaye kıfayetsizliği ve mevcut sermayenin müstahsil sahalara akıtılması müşkülâtıdır.

Hükümetlerimiz bir taraftan bütçede toplanan sermayelerin her sene artan mühim kısmını yatırımlara tahsis ederken, diğer taraftan da hususî sermayenin müstahsil sahalara yönelmesini temin için muhtelif tedbirler almıştır. Hususî teşebbüsün teşviki, kredi imkânlarıyla takviyesi, yeni iş sahalarının açılması, elektrik istihsalinin artırılması bu sahada alınmış olan bilgili tedbirler cümlesindedir.

İktisadî kalkınma halinde bulunan memleketlerin sermaye noksanlarının bir kısmının dış kaynaklardan temin edilmekte bulunması da bir vâkia ve bir iktisadî zarurettir.

Hükümetimiz bu sahada da büyük muaffakiyetler temin eylemiş, resmî ve özel dış sermayenin memlekete gelmesini sağlamak hususunda büyük gayretler sarf eylemiştir.

Yabancı ve özel dış sermayenin memlekete girmesi de: Yabancı dost memleketlerden hibe veya krediler, özel krediler ve yatırım sermayesi olmak üzere muhtelif şekiller arz eder.

Demokrat Parti iktidarı zamanında olduğu gibi temin edilen dış sermaye müstahsil sahalara yatırıldığı müddetçe memleketin sermaye noksanını telâfi bakımından ekonominin sadece hayrına olur.

Bu realite göz önünde tutularak dış borç rakamlarının niçin arttığı değil, niçin daha fazla artmadığı üzerinde durulmak lâzımdır.

Muhterem arkadaşlar;

Memleketimizin nüfusu, diğer memleketlerin hemen hiçbirinde görülmiyen bir nispette olmak üzere her sene % 3 artmaktadır.

Bir taraftan bu nüfusun ihtiyacını karşılamak ve diğer taraftan uzun yıllar büyük mahrumiyetler içerisinde bırakılmış olan Türk Milletinin hayat seviyesini yükseltmek, sadece istihsalı artırmaya bağlıdır. Bu ise ancak yatırım yapmakla mümkündür.

Yatırımın başlıca kaynağı millî gelirden yapılan tasarruftur. İktisaden az gelişmiş memleketlerde fert başına düşen millî gelir payının azlığı sebebiyle tasarruf edilen miktar çok düşük seviyede bulunmaktadır. Fert başına düşen millî gelir arttıkça, tasarruf miktarı da tabiiyle büyümektedir. Memleketimizde kalkınma hamlelerimize seneden seneye daha fazla miktarlarda yatırım yapılabilmesi, şüphesiz bu hakikatle ilgilidir.

Filhakika sabit fiyatlarla 1950 yılında nüfus başına 496 lira gelir düştüğü halde 1958 yılında bu miktar % 37 fazlasıyla 680 liraya çıkmıştır.

Bununla beraber, ne memleketimizde, ne de diğer bizim gibi az gelişmiş memleketlerde bu normal ve ihtiyari tasarruf yoluyla yatırım ihtiyacının karşılanmasına imkân yoktur. Bunun yanında diğer bazı yollara da başvurmak suretiyle yatırıma tahsis edilecek tasarruf miktarını çoğaltmak mecburiyeti vardır.

Bu hususta beynelmilî mütehasşislerin tavsiye ettiği ilk vasıta vergi politikasıdır, vergilere zam yoluyla, istihlâki tenkis etmek ve temin edilecek muazzam tasarrufu yatırımlarda kullanmak, güçlüğüne rağmen, bu mütehasşislerce tavsiye olunur. Memnuniyetle ifade etmek lâzımdır ki, Demokrat Partinin iktidara gel-

dikten sonra giriştiği kalkınma hamlesinde, bu yola şimdiye kadar gidilmemiştir. Devlet varidatında görülen inkışaflar, yeni vergi ihdaslarından veya nispet tezayütlerinden ileri gelmiş olmayıp, iktisadi bünyenin ve millî gelirdeki artışın tabii bir neticesi olarak tahassul eylemiştir.

Bununla beraber gelirleri nispeten yüksek olan bazı vatandaş gruplarına ait vergileri gözden geçirmek suretiyle yatırıma daha fazla imkân hazırlamanın lüzumuna işaret etmek yerinde olur. Bu yoldan, fazla bir gelir sağlanmasa bile, az gelirli vatandaşların kalkınma faaliyetlerimizin tahakkuku uğrunda itimatlarını ve iş birliği yapmalarını sağlamak gibi psikolojik bir faydası olacağını sanmaktayım. Büyük şirketler ve gelir sahipleri bu gelirlerini kendi işlerinin genişletilmesinde kullansalar bile, bunlar iyi bir yatırım sayılmamaktadır. Yatırım yapılacak sahaların iyi seçilmesi; iktisaden az gelişmiş memleketlerin mühim bir meselesidir. Bu itibarla bu nevi kazançlardan bir kısmının Devlete intikal ettirilmesi suretiyle, ekonominin muhtelif sahalarına Devlet eliyle dağıtılması, memlekete iktisadi bakımdan daha çok fayda sağlar bir yol olarak kabul edilmektedir.

Bu meyanda bilhassa bazı vergi muafiyetlerini kaldırmak, yüksek gelirlere ait Gelir Vergisi nispetlerini artırmak, kanaatimce çok isabetli olacaktır.

Muhterem arkadaşlar;

İktisaden az gelişmiş ve hayat seviyesi çok düşük olan memleketlerde tasarruf miktarında ehemmiyetli artışlar sağlamanın güçlüğüne yukarıda işaret etmiştim. Keza, vergi yoluyla istihlâki zorla azaltma yoluna gitmede memleketlerin ekserisinde gönül hoşluğu ile kabul edilememektedir.

İşte bu şartlar altında kısmen enfilâsyona müracaat edilmesi, birçok mütehasşislerce kabul edilen bir finansman yoludur. Ancak hemen ilâve etmeliyim ki, bütün mesele bir doz meselesinden ibarettir. Çünkü bu kabul memleketlerde, istihsal cihazı esasen kifayetsiz olduğu cihetle, satınalma gücünü takip ve ona intibak etme kabiliyet ve imkânları da çok mahduttur.

Şükranla kaydetmek lâzımdır ki, 1950 den, bu yana takibettiğimiz iktisadi kalkınma faaliyetinin bizzarure hâsıl ettiği enflâsyon ârazına karşı Hükümetimiz deral lâzımgelen teyakkuzu gös-

termiş ve 4 . VIII . 1958 tarihinde ilân ettiği istikrar programı ve bu programın muvaffak tatbikiyle bunu önlemeye muvaffak olmuştur.

Bu suretle şimdiye kadar kalkınma sahasında vâsıl olduğumuz merhaleler tahkim edilmiş olmakla kalmamış, bu hamlemizin bundan sonra da aksamadan devamı teminat altına alınmış bulunmaktadır.

Muhterem arkadaşlar;

İktisaden az gelişmiş memleketlerde, enfilâsyon olmasa bile, gerek millî gelirin artması, gerekse nakdî ekonominin memleketin her sahasına sirayet etmesi neticesi olarak gittikçe daha fazla miktarda paraya ihtiyaç vardır. Bu durumdan istifade ederek kalkınma programları için istikraza müracaat edilmesini, mütehassıslar tavsiye etmektedir. Bu mütehassısların hesaplarına göre her sene millî gelirin % 1 i nispetinde istikraz yapılması mümkündür. Ancak bu istikrazın, az gelişmiş memleketlerin nazik bünyelerinde enfilâsyon tesiri hâsıl etmeyecek bir şekilde plâse edilmesi lüzumuna bilhassa işaret etmek isterim.

Bu münasebetle Devlet borçları mevzuuna da kısaca temas etmeme müsaadenizi rica ederim. Evvelâ şu ciheti kaydedelim ki, Devletin borçlanmasının iyi mi, fena mı olduğu meselesinin münakaşası çok eski devirlerde kalmış, bundan duyulan çekingenlik tamamen terk edilmiştir. Bugün, bunun çoğu ahvalde lüzumlu ve hattâ zaruri bir müessese olduğu kabul edilmiştir. Bu meyanda muazzam borç yığınlarının millî ekonomiler için duraklama tesirleri yapacağı ve muayyen hudutlar aşıldığı takdirde bâzı tehlikeler vukua geleceği hakkındaki telâkkiler de tadile uğramıştır.

Bugün modern görüş, bu müessesenin istenilen iktisadi gayelere varmak için tesirli bir vasıta olduğu noktasında toplanmaktadır.

Borçlarımızın millî gelir ve Devlet varidatı ile olan mukayeseleri, bütçe raporunda misaller verilmek suretiyle yapılmış olduğu için bunları burada tekrar etmiyeceğim. Yalnız, diğer devletlerle mukayesesinde borç yükümüzün onlara nazaran çok mutedil bir seviyede bulunduğunu bilhassa belirtmek icabeder. Bugün millî gelirin Devlet varidatıyla olan mukayeseleri bütçe raporunda rakam verilmek suretiyle yapılmış olduğu için bunları tekrar etmiyeceğim. Yalnız diğer devletlerle mukayesesinde borç yükümüzün

onlara nazaran çok mutedil bulunduğunu bilhassa belirtmek isterim.

Muhterem arkadaşlar, 10 seneden beri D. P. İktidarının tatbika koyduğu iktisadi kalkınma programına muhaliflerimiz ne derlerse desinler, kendi memleketimizin bünyesinden gelme bâzı zaıfların neticesi olarak, zaman zaman ârıza gösterse bile, umumi istikamete, daima arzu ettiğimiz hedefe doğru yükselmektedir. Bunun birinci delili; millî gelirimiz 1950 den bu tarafa sabit kıymetlerle reel olarak bir misli artmış bulunmasıdır.

Muhaliif arkadaşlar, millî gelir rakamlarını mukayese ederken, bir sene evveline nazaran vâkı olan inmeleri politikanın muvaffakiyetsizlik sebebi olarak göstermektedir.

İktisadi hâdiselerde mesele; temayülün mevcud olup olmadığı meselesidir, istatistiki malûmatlarda netice itibariyle kıymet ifade eden şey, temayül meselesidir.

İstatistikler iner, çıkar, bu iniş ve çıkışlar aykırı istikamette birtakım zikzaklar yapar, ama bu iniş ve çıkışlar hangi istikamettedir?.. Yükselme istikameti mi, alçalma istikameti mi?.. Bütün mesele budur. Bunu anlamak için millî gelir rakamlarındaki kıvılcıklar değil, tabii olarak zirai bir bünyeye sahibolan bir memleketin karşılaşacağı âdeta sezonyer birtakım tahavvülât olması tabiidir. Mesele; bu devre içinde istatistiğin hangi istikamette seyrettiğidir.

İnkâr edilemez ki, millî gelir rakamlarımız 1950 den bu tarafa bir misli artmış bulunmaktadır. Bu ise bizim iktisadi politikamızın muvaffakiyetinin reddedilmez delilidir.

Mâruzatıma burada nihayet verirken 1960 bütçesi tatbikatında Hükümete muvaffakiyetler dilerim. (Soldan, bravo sesleri, alkışlar)

REİS — Suphi Baykam.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Muhterem arkadaşlar, mâruzatıma başlamadan önce, dün burada konuşan Zeyyat Mandalinci arkadaşımızın bir sözüne iki kelime ile işaret etmek istiyorum :

Sayın Zeyyat Mandalinci demişlerdi ki, «Cumhuriyet Halk Partililer miyop mudurlar ki, eserlerimizi görmüyorlar.» Cevap vereyim : Bilmiyorlarsa kendilerine söylüyorum : Miyopluk, yakın görüşlülük mânasına gelir. Cumhuriyet Halk Partisi, yakın görüşlülüğü bir korunma vasıtası olarak Demokrat Partiye bırakır. Cumhuriyet

Halk Partisi uzak görüşlüdür ve uzak görüşlü bir politika takibetmektedir.

Biraz evvel konuşan muhterem Mazhar Şener arkadaşımız da; dün burada deliller vererek Demokrat Parti hükümetlerinin ieraatını tenkid eden Hıfzı Oğuz Bekata arkadaşımızın konuşmalarına temasla dediler ki, «Hıfzı Oğuz Bey programdan, Hükümetin programından, parti programından bahsetti. Bu şekildeki konuşmalar sadece Demokrat Parti Grupunu liderine karşı tahrik eder, başka bir mâna taşımaz.»

Arkadaşlarım, bu mantığa hayret ettik. Biz diyoruz ki, siyasi otoriteyi elinden tutan insanlar programla bağlıdır, kanunla bağlıdır, Anayasa ile bağlıdır ve - Bekata arkadaşımın gayet veciz bir şekilde ifade ettiği gibi - buna riayet etmeyen siyaset adamları memleketi kötüye götüreceklerine, mevkileri terk etseler çok daha iyi olur.

Bu iki hususu kısaca ifade ettikten sonra mâruzatıma başlamak istiyorum.

Muhterem arkadaşlar, 1960 malî yılı bütçe müzakereleri münasebetiyle memleket meseleleri etrafında fikirlerimizi arz ediyoruz. Üç gündün beri çeşitli tenkidler yapıldı. Cumhuriyet Halk Partisi grubu adına konuşan sayın Ferid Melen arkadaşımız Demokrat Partinin 10 yıllık ieraatının bilânçosunu rakam dizileriyle, Yüksek Meclisin önüne arz etti.

Hıfzı Oğuz Bekata arkadaşımız, bir başka cep-heden, Demokrat Parti hükümetlerinin ieraatının tahlil ve tenkid etti.

Şimdi yapacağım konuşma ile, Demokrat Partinin gerçek çehresini birkaç fırça darbisiyle tamamlayarak huzurunuzda canlandırmak istiyorum. (Soldan, «Ressam mısın?» sesleri)

Muhterem arkadaşlarım bu suretle, çok genç yaşta iktidara gelen fakat 10 yıl içinde tanınmayacak hal alan Demokrat Parti iktidarının, neden bu vaziyete düştüğünü, zannediyorum daha yakından mütalâa etmiş olacağız.

Bendeniz, iktisadi ilimde vukufu olan sözeüzümün söylediği hususlara temas etmeden sadece Adnan Menderes'in zaman zaman siyasi ve iktisadi başarıları, millî huzura bağhyan noktai nazarından hareket ederek memleketinde, D. P. hükümetlerinin, hangi sebeplerle muvaffak olamadıklarını kısaca, birkaç ana noktaya temas etmek suretiyle; arz etmek istiyorum :

Muhterem arkadaşlar; D. P. hükümetleri, 1950 den beri, nevî şahsına munhasır bir politikanın,

bir felsefenin tatbikçisi olmuştur. İş başına getirdiğimiz hükümetler, kendilerinin, partilerinin programlarına itaat etmemişlerdir. İş başına getirdiğimiz hükümetler, Büyük Meclis önünde okudukları Hükümet programlarıyla kendilerini bağlı saymamışlardır. İş başına getirdiğimiz hükümetler...

MEHMET DİLER (Kütahya) — Siz mi getirdiniz?

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Büyük Meclisin getirdiği hükümetler; nasıl olsa, itimat alırsız felsefesinden kuvvet alarak, çok tenkid ettikleri kanunları daraltmak imkânlarını aramışlar ve rahat bir Hükümet iera etme sevdasına kapılmışlardır.

Yine iş başına getirilen hükümetler, muhterem arkadaşlarım, bununla da yetinmemişler, kısıntılarla çıkarılmış olan kanunları tek taraflı tatbik etmek suretiyle bu kanunların vatandaş üzerindeki saygısını tahribetmişlerdir. Daha çok muhalefete baskıları yöneltmek suretiyle bir yeni tutumu benimsemişler ve memleketinde bir huzursuzluk âmili olmuşlardır.

En son olarak ifade edeyim ki, iş başına getirdiğimiz hükümetler, bilhassa son bir, bir buçuk seneden beri kanunların bu tek taraflı tatbikiyle de ıktifa etmiyerek, kanun dışına çıkmamın yollarına girmişlerdir ve böylece, bugün memleketin hukuk nizamiyle gerçeveli olması icabeden gerçevesi içinde fiilî bir idare kurmanın yoluna girmişlerdir. İşte memleketinde beliren huzursuzluk ve Demokrat Partinin iktisadi tedbirlerinin muvaffak olmaması vatandaş ruhunda uyanmış olan bu huzursuzluğun derinlerinde saklı bulunmaktadır, arkadaşlar.

Bunu sizlere birkaç misalle arz edeceğim ama bu misallere geçmeden evvel cemiyetimizin bünyesine bakarak arz etmek isterim ki; yavaş yavaş verilen zehir karşısında bu zehire alışkanlık duyan insan misali, Demokrat Parti hükümetleri iktidara geldiklerinden beri Türk cemiyetini bu nevi bir muafiyete sürüklemişlerdir. Hiç akla hayale gelmedik birtakım yeni ieraat ve rejim anlayışıyle hassasiyeti tahribolunan cemiyetimizde bugün hareket yaratmak için toksik doza ihtiyaç vardır. D. P. vatandaş bu devreye getirmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, biz, bu şekilde hareket ettikçe Demokrat Parti hükümetlerinin

cüreti artmıştır. Bir taraftan tenkid ediyor, bir taraftan da, itiraf edelim, sizlere arz ettiğimiz sebeplerle birçok şeyleri tabii karşılamak için gayret sarf ediyoruz. Öyle ki, bir zamanlar Demokrat Partiyi muhalefette iken isyan ettiren hâdiseler artık, hiç kimsenin kılını kıpırdatmayacak ehemmiyetsiz mevkie düşmüştür ve bunun sonunda Türkiye'de bir rejim buhranı almış yürümüştür.

Muhterem arkadaşlarım, cemiyet hayatımızı, istikbalimizi ve medeni dünyadaki itibarımızı yakından ilgilendiren bu tarz ieraatı, sözlerimin başında arz ettiğim şekilde, kanun dışı fiil ve temayüllerin birkaç tipik misalini sizlere arz edeceğim :

Hepimizin her gün karşılaştığımız, 26 milyon insanın yakından alâkadar olduğu idare mekanizmasından sözlerime başlamak isterim :

Muhterem arkadaşlarım, bir zamanlar memlekette hürriyet bayrağını ellerinde dolaştıran Demokrat Parti liderlerinin şu sözlerini sizlere hatırlatmak istiyorum. Demokrat Partinin ilk zamanlarda kurmuş olduğu hükümetlerin programlarına dönüyorum. Bunu Hıfzı Oğuz arkadaşım dün sizlere hatırlattı. Ben sadece, millet önüne çıkarılan liderlerin söyledikleri sözlerle, dahi bugünkü durumu vuzuha kavuşturmanın mümkün olacağına inanıyorum. Geçmişin şu tenkidlerini lütfen dinleyiniz :

«İdare cihazını iktidar değişmesinin tesirlerinden masun ve yalnız kanun emrinde ve milletin hizmetinde bulundurmaya zaruri görmekteyiz. Bu maksadın halledilmesi her şeyden evvel her sınıf memur hak ve haysiyetinin kanunlarla mahfuz bulundurulmasına bağlıdır. Devlet memurlarını şahıs ve zümrelerin emir veya arzularına tâbi olmaktan kurtarılması esbabı üzerinde duracağız.» Bu sözler Sayın Adnan Menderes tarafından söylenmiştir.

Koraltan'ın şu sözlerini de lütfen dinleyiniz. «Devlet otoritesi hiçbir zaman demokrasi prensiplerinin hilafına maksatlarla tezahür edemez. Bu otoriteyi karıştıran en büyüğünden en küçüğüne kadar âmir ve memurlar hareketlerinde yalnız millî vicdanın ifadesi olan kanunlardan direktif almak ve vazifelerini milletin hizmetinde ve kanun emrinde mutlak bir tarafsızlıkla görmek mecburiyetindedirler.»

Son olarak sayın Celâl Bayar'ın söylediklerinden bir pasaj hatırlatayım: «Devlet ve

Hükümet, hangi siyasi kanaatte olursa olsun vatandaşlara tarafsız muamele yapmaya mecburdur.

Hükümetin vazifesi bu iki vatandaş arasında bitaraf kalmaktır. İdare âmirlerinin bu vatandaşlardan birini tutarak diğeri üzerinde baskı yapması memleket için vahim neticeler tevhid eder.»

İşte muhterem arkadaşlarım, bugün memleket sathında ve Büyük Millet Meclisinin çatısı altında tarafsız idare mevzuunda söylemek istediğimiz sözler görüyorsunuz ki, Demokrat Parti muhalefeti tarafından böyle veciz bir şekilde ifadelendirilmiş ve millete arz edilmiştir. Ama zaman geçti. Bu biraz evvel sizlere okuduğum üç beyandan herbirinin sahibi, memlekette en mühim mevkileri işgal etti. Birisi Reisisicumhur, birisi Başvekil, birisi de Meclis Başkanı oldular. Ne beklersiniz? Söylediklerini tatbik etsinler ve bu istikamette bir tarafsız idare kurarak memlekete rahat nefes aldırınsınlar değil mi? Hayır arkadaşlar, yukarda sizlere arz ettiğim bu romantik sözlerin sahipleri, iktidara geldikten sonra maalesef başka türlü davranmışlardır. Bu davranışı «samimî olmamak» tan başka türlü vasıflandırmaya imkân yoktur. Artık bu fikirler, hayal âlemine karışmış Demokrat Parti iktidariyle beraber tatlı bir hâtıra olarak mâzinin derinliklerine gömülmüştür. Demokrat Parti hükümetleri, başında söylediğimiz gibi idare sahasında, programlarını unutmuş, kanunları bir yana itmiş, yeni ve ağır mevzuat getirmiştir. Meselâ; Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, Radyo Kanunu, ve daha başka muhtelif kanunlar getirilmiştir. Hükümet bunları benimsiyerek tek taraflı tatbik etmiştir. Fakat bu da, rahat hükümet etme hevesine kapılanları tatmin etmemiştir. Güzel vadeleri Türk milleti önünde yapan insanlar, iktidara geldikten on sene sonra kasıtlı olarak, vaz'ettikleri kanunların da dışına taşmak suretiyle, yeni bir rejim kurma yoluna sapsmışlardır. Yeni bir hukuk nizamı anlayışı ile hukuk Devleti mekanizmasının işlemesine imkân vermiyen bir idare kurma yoluna gitmişlerdir. Bunu birkaç misalle arz edersem zannederim bu sözlerim, nazarınızda kavli mücerret olmaktan çıkar.

Muhterem arkadaşlarım, işin tafsilâtına girmek istemem. Uşak ve İstanbul valilerinin marifetlerini birkaç gün evvel bu kürsüden hepimiz

dinlediniz. Can ve mal emniyetini korumakla görevli olanların, bunu ortadan kaldıran icraatlarını mazur ve haklı gösterecek hiçbir kanun mevzuatı yoktur. Bu yetmiyormuş gibi, vatan-daşa, böyle muameleyi reva gören idare âmirleri bugün iktidarın iş başına getirdiği hükümetlerin mümtaz ve sevgili idare âmirleri arasındadır. Adana Valisinin, Burdur'da başlayıp Adana'da devam ettiği hâdise hiçbir kanunda yazılı değildir.

Adana Valisi daha da ileri gitmiştir:

Normal C. H. Partisi kongresi bundan iki ay evvel yapılmıştır. Bu kongrede Adana tarihinde misli görülmiyen sıkı emniyet tedbirleri alınmıştır. Bunu gazetelerde okumuşsunuzdur. Mâsum vatandaşlar sokaklarda sabahtan akşama kadar dövülmüşlerdir. Valinin böyle yetkisi olduğu hiçbir kanunda yazılı değildir. Ama bunlar kurulmak istenen fiilî idarenin safhaları olarak iera edilmektedir.

Muhterem arkadaşlarım, bu vali işine gelmiyen bir sendika başkanını sabahlara kadar karakolda dövdürmüştür. Hasan Özgüneş, 15 gün rapor alacak şekilde ayaklarının altı şişirecek kadar işkence görmüştür ki, kanunlarda bu elbette hiç kimse için, yazılı değildir.

Muhterem arkadaşlar, bunlara ilâve olarak yapyeni bir çığır Hükümet tarafından teşvik edilmiştir : Adana Valisinin milleti temsil eden milletvekilleri aleyhine olan beyanları radyoda Türk Milletine arz edilmek suretiyle milletvekillerine bir valinin hakaret etmesi mevzuatımız ve teamüller arasına sokulmuştur.

Muhterem arkadaşlarım, bunların hepsi kanun dışı fiilî idare kurmanın iktidarda rahat icrayı Hükümet etmenin yolu olarak benimsenmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, bütün teşekküllere yapılan baskıyı biryana bırakıyorum. Bu fiilî idarenin, fiilî idare kurma heveslerinin tezahürlerini, sendikalardan tutunuz, kooperatiflere varıncaya kadar her yere soka Demokrat Parti hükümetleri maalesef işi gençlik teşekkülleri-ne kadar götürebilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, İstanbul Valisi ve Ankara Valisi Cemiyetler Kanunu ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununu açıktan ihlâl etmişlerdir. Hoşlarına giden, beğendikleri talebe ve gençlik teşekkülleri idarecilerini, işbaşında tutmak için kanunun emrine rağmen, bu teşekkül-

lerin kongre toplanmalarına mâni olunmuştur.

Bunun yanında idarecilerinin değiştirilmesini istedikleri talebe derneklerinin kongreleri emniyet memurları vasıtasıyla baskı yaparak, toplatmak yolunu seçmişlerdir. Valilere kanunda böyle keyfi bir hak verilmemiştir. Bunlar fiilî idarenin birer tezahürüdür.

Arkadaşlar Demokrat Parti neden muvafak olamıyor? Bunun sebeplerini bu kayfiliğe arayınız.

Devlet Vekili ve Maarif Vekili arkadaşlarımızın önünde söylüyorum : Devlet eliyle verilmesi gereken paralar, bu arkadaşlarımız tarafından talebe teşekküllerine verilmemiştir. Paralar, gayriresmî organlar vasıtasıyla gençlik teşekküllerine aktarılmak istenmektedir. İktidarın emrine inkiyadedenlere D. P. Gençlik Bürosu vasıtasıyla bu paraların verilmesi yoluna gidilmiştir.

Arkadaşlar, bununla da kalınmamıştır.

REİS — Suphi Bey, Heyeti Umumiyenin reddettiği bir mevzua temasınız mümkün değildir.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Heyeti Umumiyenin verdiğimiz Meclis tahkikatı talebini görüşmediğini biliyorum. Ama ben bugün bütçenin tümü üzerinde görüşürken Hükümet siyasetinin her tarafına ilişmek salâhiyetine sahibim. Mazide ve halde de bu böyle olmuştur. Ben Demokrat Parti hükümetlerinin kanun dışına çıkmak suretiyle nasıl fiilî bir idare kurduklarına misaller arz ediyorum.

REİS — Böyle bir talebiniz olmamış olsaydı.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Zaten bu mevzu bitmek üzeredir. Onun için müsterih olun Reis Bey.

Zabita kuvvetleri de gençlik üzerindeki bu baskıya alet edilmişlerdir. Arkadaşlarım, gençlere işkence yapılmış, zaman zaman zabıtaya talebeler dövdürülmüştür. Kıbrıs Tüktür Cemiyeti mensupları, Hükümet eliyle kurulmuş olan bu cemiyetin mensupları olan gençler, aylarca beton odalarda muhafaza edilmiş, hastalandırılmış, aralarında timarhaneye gidenler olmuştur. Bunları ıttılınıza arz ederim. (Soldan, «Bunlar sizin zamanınızda idi» sesleri)

Arkadaşlarım; bunların hiçbiri kanunların çerçevesi içinde değildir. Bunlar kanun dışına çıkan fiilî bir idarenin tezahürleridir. Maksat, nerede bir fikir ışığı varsa onu yok etmektir.

Muhterem arkadaşlar; idare mevzuunu kapamadan evvel İktisadi Devlet Teşekküllerinin bugün içinde bulunduğu duruma da temas etmek isterim.

Kanun müsaittir gerekçesi ile, İktisadi Devlet Teşekkülü müesseselerin umum müdürleri Demokrat Parti ocak başkanı, Demokrat Parti il başkanı yapılmışlardır. O arkadaşlarımız diyecekler ki, kanun müsait, yapıyoruz. Hayır arkadaşlar. Tatbikat böyle değildir. Bir tek İktisadi Devlet Teşekkülü Umum Müdürü veya müdürü, muhalefet partisinde, kanun müsaade etse de vazife alamaz. Halk Partisi teşkilâtı içinde vazife almaya teşebbüs edecek olanın sahablatılmıyacağını herkes bilmektedir. (Soldan gürültüler) Ama, Demokrat Parti kendi âmâline hizmet etmek mülâhazasıyla bu İktisadi Devlet Teşekküllerine dilediğini yaptırır. Bunun nerelere kadar müncer olduğunu herkes düşünecek haldedir. Demokrat Partinin il başkanı, ocak başkanı olan İktisadi Devlet Teşekkülü Umum Müdürü elinde binlerce, yüz binlerce millî serveti maalesef partizan maksatlarla kullanılmaya başlamıştır. Buralarda birtakım partizan tasfiyeler olmaktadır, değil Halk Partisi teşkilâtında vazife almak, bir muhalif milletvekili ile konuştu diye işinden atılanların, Ulus Gazetesi okudu diye işine son verilenlerin sayısı günden güne kabarmaktadır. Bunların haberlerini her gün gazetelerde okuyorsunuz. (Sağdan, bravo sesleri) O halde bu misalimizde, kanun gerçevesi içinde kanunsuzluk, yolu seçilmiştir. Böylece İktisadi Devlet Teşekküllerinde yardım yüz milyonlar. Demokrat Partinin âmâline hizmet eder bir hale getirilmiştir.

Daha üç gün evvel cereyan eden hâdiselerden misal vereyim : Halk Partisi de balo yaptı, Demokrat Parti de balo yaptı. Böyle teşekküller içinde Demokrat Partiye 30 bin, 50 bin lira teberrü edenler, bize 300 lira vermekte tereddüt ettiler ve vermediler. Bunun kanun anlayışı ile ne alâkası var? (Sağdan, bravo sesleri) Ama bunları yapmakla D. P. hükümetlerinin niyeti meydana çıkmıştır.

Arkadaşlarımız; Allah rızası için particiliği bu safhaya kadar getirmiyelim. Bir umum müdürün, ocak başkanlığı, bucak başkanlığı, il başkanlığı yapacak kadar vakti yoktur, arkadaşlarımız. Kendi işi başından aşmış, hattâ o yolda gece gündüz gayret sarfına mecbur olan bir şahsı bir

de particilikle uğraştırırsak bundan memlekete ne fayda hâsil olabilir.

Arkadaşlar; yarın iktidar değişecek, yeni tasfiyeler mi olsun? Şu ocak başkanı idi, bu il başkanı idi deyip kadrolar mı değişsin? Bu halin memlekete faydası nedir. Bırakınız arkadaşlarımız bunu! Söyliyebiliriz ki; İktisadi Devlet Teşekkülleri böyle yanlış yollara sevk edildikleri içindir ki, her gün zararları artmaktadır. D. P. li arkadaşlarıma ifade ediyorum.

Sözlerime başlarken arz ettiğim gibi; dün kanun, nizam diye liderleriniz işbaşına geldikten sonra işte böyle, vaitlerini unutmuşlardır. Menderes hükümetleri yalnız parti programını, yalnız Hükümet programını unutmakla, yalnız yeni kısmetli kanunlar çıkarmakla, yalnız bu kanunları tek taraflı tatbik etmekle iktifa etmemişler. Kanun dışına da taşmışlardır. Hukuk devletinde böyle bir anlayışın yeri yoktur, arkadaşlar. (Sağdan; bravo, sesleri)

Muhterem arkadaşlar; bir misal daha arz edeyim: Radyo meselesi. Teferruata girmiyeceğim. Bu mevzu çok söylendi, işlendi. İktidara geldikten sonra, D. P. hükümetleri ekseriyete dayanarak radyoda, muhalefetin konuşma hakkı alındı. Aldınız; vaitler hilâfına da olsa, bu yapıldı. Seçim öncesi ve seçim sonrası radyo, D. P. nin âmâline hizmet eder hale geldi. Devlete hizmet diye bir formül bulunarak kanunlara rağmen tatbikatın son bir buçuk sene içinde kanun dışına çıktığı görülmüştür. Arkadaşlar muhalefet partileri mensuplarına ve liderlerine sövme kampanyası şiddetlenmiştir.

Geçen sene başlıyan Vatan Cephesi propagandasında başka bir şey daha oldu. Dağdaki çoban D. P. ye girmiş. Bunun olmasıyla Hükümet icraatı arasında elbette bir münasebet yoktur. Elbette bunun radyo ile ilân edilemeyeceği münakaşa dahi edilemez. Bir yıldan beri, yalnız Menderes'e bağlılık telgrafları çekilmekle iktifa edilmektedir. Bu telgraflarda, kasıtlı olarak muhalefete hücumlar da yapılmakta ve partizanlığın en çirkini yapılmaktadır. Halk Partisinden kovulan bir milletvekili, radyo stüdyolarını rahatça işgal edebilmiştir. Bunun gibi, iki gün evvel İstanbul'da istifa eden eski bir Halk Partisi ilçe başkanının beyanatını Demokrat Partiye girmediği halde iki saat evvel bugün radyodan dinledik.

Bunların hukuk nizamiyle bağdaşır hiçbir tarafı olmadığını zannediyorum kabul etmeyecek insaf ölçülerine sahip hiçbir arkadaşımız olduğunu sanıyorum.

İş bu kadarla da kalmadı; bir yıldan beri Demokrat Parti kongrelerindeki beyanatlar da radyoda okunmaya başladı. Daha ileriye gidildi: kendisini korumak ve cevap vermek imkânına malik olmıyan gazetecilere radyoda en ağır hakaretler yapıldı. İftiralar savruldu. Nadir Nadi için açılmış olan kampanyayı hatırlarsınız, Ahmet Emin Yalman için söylenen sözleri, terbiye dışı sarf edilen ağır kelimeleri hatırlarsınız ve nihayet Sefa Kılıçoğlu'na bir şahsi mesele dolayısıyla diyalog şeklindeki te-cavüzlerin nasıl savrulduğunu dinliyenleriniz olmuşsa her halde ürpermişlerdir. Biz radyo-yu bu çirkin neşriyatı dolayısıyla çok zaman dinlemiyoruz, sizin dinlemeye tahammülünüz oluyor mu? Bilmem. Arkadaşlarım; bu yapılanlarla Menderes Hükümeti açıktan yeni bir sistem içine gitmek istemektedir. Aklıma geldi, arz edeyim: İki gün evvel burada cereyan eden hâdisede Samet Ağaoğlu ile ilgili tahkikatın görüşülmesi esnasında Samet Ağaoğlu bir iftira savurdu, bu iftira bizzat babam tarafından şiddetle reddedilmesine rağmen iki gün radyo tarafından okundu. Cevap verme hakkı yok, tekzip hakkı yok, mukabilini yapma hakkı yok. Siz bu durumda ne tavsiye edersiniz? Vatandaşların şeref ve haysiyetlerine Hükümet tarafından, radyo tarafından taarruz hakkı var mı? (Sağdan; bravo, sesleri) Bunu bana söyleyebilir misiniz, bu hak hangi kanunda yazılmıştır? Bunlar kanun dışı tasarruflardır.

Arkadaşlarım. Ekseriyettesiniz, çıkararsınız kanunu, dersiniz ki, radyo iktidar partisinin emrindedir, dilediği gibi her şeyi söyler. O zaman bu tasarruf yine haksız fakat kanuni olur. Hem bunu yapmayacaksınız, hem de kanun çıkarmayacaksınız. Ne siyasi, ne ahlâki ne de sosyal bir müdafaası bulunmıyan tarzda vatandaş haysiyet ve şereflerine taarruz edeceksiniz. Ben bir tek vatandaşın bu tutumu tasvibedeceğine kaani değilim.

Meclis müzakerelerinin intikal ettiriliş tarzını da kısaca dokunayım.

Sözlü sorular görüşülüyor, tahkikat önerge-leri görüşülüyor, bütçe müzakereleri başladı. Radyoyu her yerde dinliyen vatandaş yalnız

iktidar hatiplerinin bütün konuşmalarını (a) dan (z) ye kadar öğrenmektedir.

Arkadaşlarım, bunun insaf duyguları ile, hamiyet duyguları ile kanunla, nizamla, bir alâkası var mıdır? Bunun demokrasi rejiminin hangi tarafı ile alâkası vardır rica ederim söyleyiniz? Burada bulunuyoruz, memleket meselelerini görüşüyoruz. Demokrat hatiplerin bütün konuşmalarını radyo veriyor. Muhalefet hatiplerinin beyanlarını daha kısa söylesin ona da razı olalım. Ama hayır. Radyo; muhalefet hatiplerinin fikirlerini değil isimlerini dahi söylemiyor. Arkadaşlar, memleketin önünde bir hukuk Devleti nizamının müdafaasını yapmak üzere buradayız... Demokrat Partiye mensub-olanlar da; Anadolu'nun uera köşelerinde oturdukları yerde; filânca, filânca P. P. li şöyle söylemiş. Öğreninee, muhalefetin sözleri ne idi diye merak etmiyor mu sanıyorsunuz?. Bir kısmı böyle düşünürken, bir kısmı da pekâlâ bu propogandalara inanabilir. O takdirde önümüzdeki seçimlerin hakikaten dürüst olup olmadığını bu vesile ile münakaşasına başlanmış olmaz mı? Bir yer tasavvur ediniz, gazete gitmiyor, haber iletilemiyor; vatandaş, yalnız radyo vastasıyla, zehirleniyorlar. Bu şüphesiz, akliselimde bir infial uyandıracaktır. Muhalefetin söylediği sözleri de söylemiş gibi gösterilmesi ve bu fikirlere bina edilen küfürlerin savrulması bir vakiadır. Misallerini çok gördük. Bilirsiniz. Arkadaşlarım bana söyler misiniz, kanun dışına çıkmamın bu kadarını, bu derecesini meşru gösterecek bir mantık var mıdır? Lûtfetsin Hükümet adına çıksın bir arkadaşımız bunun izahı şudur desin. İstifade edelim.

Birtakım mantık oyunlarıyla bu tehlikeli gidişi anlatmaya imkân yoktur. Siz gücübirliği yaptınız, şu oldu, bu oldu. Biz de buna karşılık böyle yapıyoruz. Bunun için kanun dışına çıktık diyorlar. Bunlar gülünç mazeretlerdir arkadaşlar. Bu perişan mantıkla, meselâ radyo tutumunun izahına imkân yoktur. (Sağdan, bravo sesleri) Arkadaşlar; Hükümet başvurduğu tedbirlere ve mevzuatı zorlamasına rağmen, gayesine ulaşamamıştır. Bugün kanun dışına çıkan bir tatbikatın ortasında bulunmaktayız. (Sağdan, bravo sesleri)

Muhterem arkadaşlarım; radyo budur da basın hayatı bu değil midir? Çıkarılmış bulu-

nan Basın Kanununa rağmen, ağır kararname-
lere ve bunların da tek taraflı tatbikatına
rağmen, bu alanda da kanun dışına çıkmıştır.
Bakın, neler yapılmıştır, arz edeyim.

Arkadaşlar, daha önce müsaade ederseniz
Demokrat Partinin üç kurucusu ve bugün Hü-
kümetin üç muhim köşesinde mesuliyet yükle-
nen üç liderinin şu sözlerini okuyayım :

Bayar diyor ki; «Demokrasi yolunda mesut
gelişmede Türk basınının ve Türk gazetecile-
rinin büyük şeref hisselerini zikretmeyi bir
borç sayarım. Milletçe her atılan güzel ve iyi
adımında olduğu gibi Türk basını içinde bulun-
duğumuz yeni hareketin de öncüsü ve destek-
leyicisi olmak şerefini kazanmış bulunuyor. Ta-
rihin bu hakikatı lâyük olduğu ehemmiyetle
kaydedeceğine şüphe yoktur.

Arkadaşlar, Menderes de: 1946 dan sonra
şunları söylüyor: «İşini doğru dürüst ve açık
görme dâvasında olan hükümetlerin matbuat
hürriyetinden korkacakları hiçbir şey yoktur.
Çünkü hükümetler, yalan iddialara karşı ken-
dilerini müdafaa edecek silâhlarla esasen kâfî
derecede mücehhezdirler. Hükümetlerin ellerin-
deki en kuvvetli silâh hakikat silâhidir.»

Yine arkadaşlar, Menderes şöyle söylüyor
«Matbuat hürriyeti sadece birkaç kişinin hürri-
yeti değildir. Matbuat hürriyeti bütün millet
fertlerinin malı olan bir hürriyettir. Matbuat
hürriyetinin daraltılması ve kaldırılması halinde
milletin bütün fertleri kendi hürriyetlerinden
mahrum edilmiş olduklarını hissederler.»

Muhterem arkadaşlarım, bu sözleri söyleyen-
ler bu memleketin medeni âleminde itibarını yük-
selticek seviyede bir idare kurmak iddiasıyla iş-
başına gelmişlerdi. Ne yapmışlardır? Aradan
10 sene geçti. Bugün vaziyet nedir? Bu tarz-
daki idealist görüşleri bir kenara bırakınız, elde
mevcut asgari ölçüdeki emniyeti dahi, ortadan
kaldırmak tertibi peşinde koşulmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım, Basın Kanununun
tenkidini yapacak değilim. Kâğıt, mürekkep tah-
sisleri üzerinde de durmıyacağım. Hür basın hak-
kında tek taraflı takibat yapılanlardan da bahset-
miyeceğim. Sözlerimin başında ortaya koyduğum
prensibe sadık kalarak bir müddetden beri ba-
sın alanında da kanun dışına hangi yollardan çı-
kıldığımı, neşir yasaklarının artık sansür mahi-
yetini aldığını arz edeceğim.

Arkadaşlar; takibata dahi uğramıyan birçok
mesele hakkında neşir yasağı konulmuştur. Bu-
na ne hakkımız var? Hukuki bakımdan da bunun
izahı yoktur. Suç değilse söylenenlerin neşredil-
mesi lâzımdır. Suç söyleyenler hakkında, taki-
bat yapılması lâzımdır.

Arkadaşlarım, D. P. iktidarı devrinde neşre-
dilmeyen evvel neşri yasak edilen tefrikalar dahi
olmuştur. Tekolanya hikâyesini bilirsiniz. Bu-
gün savcılar; iktidarın emrinde insanlar olarak
yalnız muhalif gazeteleri takibetmeye başlamış-
lardır. D. P. iktidarı tarafından çıkarılmış
ağır Basın Kanunu «Şeref ve haysiyetleri koru-
maya» çıkarılmıştır deniyor. Halbuki bu kanuna
rağmen iktidar kendi gazetelerinde, radyoda
muhaliflerine sövmeye devam etmiştir. Bugün
Zafer, Havadis ve Köylü gazetelerini okuyun.
Hakikaten zaman zaman çocukların okumaması
lâzımgelen ağır tecavüzler bu organlarda her gün
yapılmaktadır. Fakat bunların hiçbirinde
takibat yapılmamaktadır. Arkadaşlar, gazeteler
gibi gazeteciler için de; yeni ve kanun dışı tehdit
ve terör yoluna sapılmıştır. Gün geçmiyor ki;
falanca gazetecinin başına vurdular, falanca ga-
zeteci tehdidedildi, falanca gazeteci tecavüze uğ-
radı diye gazetelerde haber çıkmasın. Her gün
muttali olduğumuz bu hâdiselerin mânası nedir?
Bunlar medeni bir cesaretle mücadele eden ga-
zeticileri hırpalamak maksadını gütmektedir.
Bu arada muhterem arkadaşlar hiçbir kanuna
ve karnameye dayanmaksızın bâzı gazetelerin
ilânları kesildi. Yeni Sabah gazetesinin ilânı böyle
keyfilik içinde kesilmiştir. Kesilmenin hukuki
bir izahı yoktur. Hâdisi şöyle ilân edilmiştir.
Yeni Sabahın 5 tarihli yazısı sebebiyle Anadolu
ajansı bülteninde ilânların kesildiği yayınlan-
mıştır. Daha sonra Yeni Sabahın 8 tarihli yazısı
dolayısıyla ilânların kesildiği söylendi fakat bu-
güne kadar ilânların kesilmesine sebebolan neş-
riyat ve bahis konusu ağır yazıların hiçbirisi hak-
kında takibat yapılmamıştır. Keyfilik başka
türülsü olur mu? Bir gazeteyi batırmak için böyle
bir muamele yapmak, haksızlıktır.

Arkadaşlar, bu neşriyat cezası müstelzim ol-
saydı, «Hâkimiyet» gazetesinin Milletlerarası
Basın Enstitüsü için yazdığı ağır yazı dolayı-
siyle takibat yapılmalıydı. Hiçbir günlük gazete-
de rastlanmıyan bu ağır yazı için takibat yap-
mak gerekirdi. Ama yapılmamıştır. Bunun gibi

«Kim» dergisinin, hiçbir kanun veya kararnameye müstenidolmaksızın kâğıdı kesilmiştir. Sebep. Derginin yazdığı yazılar beğenilmemiş. Bunu hanginiz tasvibedersiniz? Basına karşı, söyler misiniz, böyle bir tasarrufta bulunmak için mevzuat olması gerekmez mi? Kim dergisi sahipleri Vekile gidiyor, Umum Müdüre gidiyor, niçin kâğıt vermiyorsunuz diyorlar. Hiç kimse sebep gösteremiyor.

Kanun dışı tasarrufun, basın sahasındaki tabikatinin ait birkaç örnek vereceğim.

Serefleri korumak için kanun çıkardık iddiasında olanlar maalesef kısa zamanda iflâs etmişlerdir. İktidar organları sabah akşam muhalefet liderlerine söylemedik söz bırakmazlar, küfredeler; burada yapılan bu sövmeleri tekrar etmeye teddübediyorum.

Arkadaşlarım; dünya ölçüsünde itibarımız ne oluyor? Dünya ölçüsünde itibarımız, demokratik istikamette olmıyan kararlar dolayısıyla her gün zedelenmektedir. Bunları üzülererek söylüyorum.

Size daha pek çok misaller vermek mümkündür. Arkadaşlarım. Son günlerde Demokrat Parti Genel Başkanı Sayın Adnan Menderes'in, «Demokrasi tamdır, hürriyetler tamdır» gibi, hakikatle taban tabana zıt beyanları karşısında, verdiğimiz yabancı basın misalini değerlendirmenizi rica ederim. Sizlere bir zamanlar demokrasi ve hürriyetler hakkında liderlerinizin neler söylediğini arz edeyim. Adnan Menderes diyordu ki; «Hakiki hürriyetin hasretini çeken bu memlekette milletin çektiği mihnetler hürriyetten veya, hürriyetin suiistimalinden ileri gelmiş değildir.»

Gene Menderes :

«Milletleri koyun sürüleri halinde ölüme götüren son zamanların tanınmış sergerdeleri bütün kuvvet ve meşruiyetini devlet ve millet menfaatlerine hizmet ediyor olmak iddiasından almışlardır.» Bu sözlerin ışığında memleket hayrına ve asayişsizliği önliyoruz, kalkınıyoruz, demek suretiyle bütün hürriyetleri kısmış olanların icraatını değerlendirmenizi rica ederim.»

Celâl Bayar'da şöyle diyordu :

«Memlekette hürriyeti kaldıran, vatandaş tebea haline indiren, parti mücadelelerini ve hattâ parti hayatını tehlikeli macera haline sokan kanunlara itaat edeceksiniz demek istibdadın tâ kendisi olur.» Kanun dışına taşmak değil, dikkatinize arz ederim, «İnsan hak ve haysiyetine aykırı ka-

nunlara riayet edeceksiniz demek istibdattır.» Bayar'ın eski fikri budur. (Soldan, «Bu size ait bir söz» sesleri) Siz bana bugünkü tutumunuzun cevabını veriniz. Viedanlarınızın hakemliğine inanıyorum.

Son olarak arz edeyim; 1946 da Menderes şöyle diyor : «Demokrasi teminatlar rejimidir. Anayasanın vatandaşlara tanıdığı hak ve hürriyetler teminat altında bulundurulmadıkça memlekette demokrasi, hak ve hürriyetten bahsetmeye imkân yoktur.»

Arkadaşlar can emniyeti, Demokrat İzmir Matbaasının tahribinde gördüğümüz gibi mal emniyetine kadar her sahada endişe vardır. Arkadaşlar; hangi hakkımız teminat altındadır? Hangi hürriyetimiz yarın sabah elimizden alınmıyacaktır, biliyor musunuz? (Soldan, gürlütüler) Tabii D. P. li arkadaşlarımızın böyle şeylerden endişeniz yoktur. Hattâ D. P. li vatandaşlar rahatça, kanunların dışına taşmaktadırlar. Bol bol her şeyden istifade etmektedirler. Ama, bu milletin yarısından fazlası bunun ıstırabını çekmektedir, (Sağdan, bravo sesleri)

Arkadaşlar, bâzı müesseselerimizin hali, size arz ettim, hepsi tanınmaz hale geldi. Ve yine arz ettiğim gibi, yavaş yavaş öyle bir istikamete doğru gidildi ki, neredeyse her şeyi artık olağan sayar olduk. Bir zamanlar, Arslan Köy'de bir vatanşası bir jandarma dövdü diye, memleket yerinden oynatılıyordu. Bugün, bir muhalefet liderine suikast tertibediliyor da, iktidar mesuliyeti taşıyanlar, mühim bir şey yok diyorlar. (Sağdan, bravo sesleri)

Arkadaşlar, biz Meelis olarak, bütün bunları öğreniyoruz. Hukuk rejimine riayet, hürriyet rejimine riayet, insan haklarına riayet istiyoruz. Fakat aykırı bulduğumuz bu hususların ıslahını istememiz dahi D. P. li arkadaşları kuşkulandırıyor. Nedir, niçin bu arkadaşlar? Seçtiğimiz Hükümet icraatının tahakküm derecesine vardırılması nasıl göz yumuyoruz? Bu ağır bir tutumdur.

Muhterem arkadaşlar, biz bu gidişi hakikaten bir yerde, bir noktada mutlak olarak durdurmaya, nizamlamaya mecburuz. Bunu bütün imkânlarımızı kullanarak yapacağız ve mutlaka sonunda bir noktada birleşeceğiz. Bileceğiz ki, iktidarlar gelip geçicidir; baki olan milletin kendisidir. Bugün Demokrat Parti iktidardadır; işte yaklaşacak seçimde C. H. P. iktidara gelecektir. Bunu zaman şize daha iyi göstere-

cektir. (Soldan; «Gösterecektir, gösterecek- tir» sesleri) Netice ne oluyor? Biz burada ko- nuşuyoruz. Bütün imkânlarımızı ortaya koyu- yoruz; senede bir de olsa işte böyle bir istizah fırsatından istifade ederek Hükümeti uyarmaya çalışıyoruz. Bu, bizim vazifemizdir. Bu bizim millet namına vazife gören insanlar olarak ifa etmeye mecbur olduğumuz bir vazifedir. Ama netice ne oluyor? (Sağdan; «hiç» sesleri) Hiç! Geçen sene grup adına söylediklerimizi bırakı- nız; sadece bu naçiz arkadaşımızın ortaya koy- duğu meselelerin hangisi üzerinde durulmuştur?

SOLDAN BİR SES — Neyi dikte etmek istiyorsun?

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Hafızala- rınızı yoklarsanız Minneapolis Moline Türk Traktör Şirketinin 1956 yılında yüzde yüz Türk traktörü yapacağı iddia edildi, fakat bu Şirket, 1960 yılındayız, daha yüzde 20 traktör yap- mayacak halde bulunuyor ve yılda 1,5 milyon li- ra zarar ediyor. Geçen sene bunun sebeplerini anlattık. İkaz ettik. Buna mukabil Hükümet ne yaptı? Hiç. Bu Şirketin para bloke etmiş ol- duğu, - Kromit Şirketinin halini - buraya ge- tirdik. Açın zabitları görün. O vakit Kromit Şirketinin macerasını arz ettik. Neden bu me- seleleri bir Meclis tahkikatı olarak buraya ge- tirdiğimiz ane kadar hiçbir alâka gösterilmedi? Eşefle kaydedelim. Bu mesele kimseyi alâkadar etmedi? SEKA işini birkaç gün evvel görüştük, bir Umum Müdürden bahsettik. Bu şahıs 5 se- neden beri hukuk dışı olarak bir müessesenin başında bulunuyor. Köprü başlarını tutmasını çok iyi bilen bir kimse. Geçen seneden beri yap- tığımız tenkidlere rağmen kılına dokunan olma- dı. Çalışmalarından memnun olunuyor ki, halen işbaşında kanunsuz olarak duruyor.

Bunların yanında, Ziraat Vekâletine ait bir- kaç meseleyi ortaya koyduk. Kilis - İslâhiye yo- lunun usulsüz yapıldığından bahsettik. Keyif için kurulan, Kilis Orman Başmüdürlüğünden bahsettik. Burada yine Vekilin kendi seçim bölgesinde kurulmuş sabun fabrikasına Ziraat Vekâletine bağlı müesseselerin usullere aykırı ortaklığından bahsettik. 5 sene evvel idare mec- lisi kurulduğu halde, henüz temel atmıyan şir- ketlerden bahsettik. Ne yapıldı? Hiçbir şey.

Arkadaşlar, bunlar söyleniyor, umumi efkâ- ra hitabediliyor. Bir taraftan Meclis zabitların- da sözlerimizi tescil ettiriyor ve tarihe maledi-

yoruz. Demokratik hayatın icabı olarak Meclis- te bu iki grubun bulunmasının sebebi hikmeti nedir? Soruyorum: Bugüne kadar iktidar par- tisine mensup arkadaşlardan hiç kimse gelip de şu bütçeyi tenkid etti mi? Sözlü soru verdi mi? Hayır. Bizim yaptığımız tenkidler de cevapsız kalmaya mahkûm olursa, Hükümeti kim, nasıl murakabe edecek?..

Arkadaşlarımızdan bâzılarının da ifade etti- ği gibi; Başvekil Meclise bütçe vesilesiyle dahi değil, hiçbir vesile ile gelmiyor, Mecliste bulun- muyor. Arkadaşlarım kabul etsin, demokratik bir idarede, üç senelik bir devrede bir Başve- kil üç defa Meclise gelecek. Ve bu tabii karşı- lanacak. Böyle demokratik idare olmaz arkadaş- lar. Başvekilin buraya gelmeye ve bütün icra kuvvetini olduğu gibi vekilleriyle birlikte bu- rada murakabeye arz etmeye mecburdur.

Geçen sene, rahmetli Faik Ahmet Borutçu ile koridorda Adnan Menderes ayak üstü bir sohbet yapmıştı. Zannedirim Mecliste kavga olmuştu da onun üzerine konuşmuşlardı. Ad- nan Menderes'e, «Bu hal nedir. Bunun sonu ne olacak?» dediği zaman Adnan Menderes, rah- metli Barutçu'ya: «Hükümetimi alır dışarı çı- karım», diye tehdidetmek istemiş. Rahmetli grup başkanımız gevrek gevrek gülererek Adnan Menderes'e şöyle söylemiş, «Hükümeti dışarı götürmek değil, vazifen dışarda bulunan Hü- kümeti alıp içeri, Meclise getirmektir.», demiş- ti. Arkadaşlarım ne Adnan Menderes ne de ar- kadaşları Meclis murakabesi dediğimiz müesse- se üzerinde durmıyorlar. D. P. ve Hükümet programlarını dile getiren bir arkadaşımıza, Sözlerimin başında hatırlatmıştım. D. P. Gru- punun sözcüsü arkadaş dün şöyle diyordu: «Sizin bizi nizama, kanuna, programa davet etmeniz sadece liderimize karşı bizi kışkırtmak maksadına mâtuftur.» Hayır arkadaşlar. Bu mantık tehlikelidir. Bizim açıktan yaptığımız murakabeyi sizin de görünüşte olsun titizlikle takibetmeniz ve değerlendirmeniz, gerektir. Bunlar millet nazarında söylenmektedir. Kim- se mesulleri affetmeyecektir.

Muhterem arkadaşlarım; bu tutum neye mal olmuştur? Hükümetin kanun dışına çıkışı, vatandaşın kanuna olan saygısını azaltmıştır. Kanun dışına çıkan iktidar mensupları, sıfatı ne olursa olsun, vatandaş önünde sevgi ve it- imadı kaybederler. Arkadaşlarım bu netice ta-

hassul etmiştir. Bu şartlar altında çıkarılmış kanunlar tasvip kazanamaz. Kazanmamaktadır. Size bir tanesini arz edeyim. Toplantı ve gösteri yürüyüşleri Kanunu. ümidederim, bu kanunun antidemokratik olduğunda hepiniz mütefikkisiniz. Buna rağmen böyle bir kanun çıkarırsınız ve üstelik yalnız muhalefete tatbik edersiniz, muhalif vatandaş dövdürür, toplantı yapmalarına mâni olursunuz. Öte taraftan bir Demokrat Partili, lider geldiği zaman büyük toplantılar yapılır. Yağmur altında talebeler sokaklara çıkarılır. Tamimler gönderilir, davul, zurna çalınır, ondan sonra bunlar radyoda övünülerek neşredilir. Bunu gören tarafsız vatandaş, Hükümetin bu hazin kanun anlayışı önünde ne yapar? Bütün vatandaşlara eşit olarak tatbik edilmesi lâzımgelen kanuna saygısızlığı telkine kimin hakkı vardır? Ama Menderes Hükümeti rahatça bunu yapabilmektedir.

Muhterem arkadaşlar; hakikaten, şahsan buna cevap arıyorum. Dün muhalefet sıralarında bu kadar içten yüreği yana yana hürriyet şarkılarını terennüm edenler iktidara gelir gelmez neden dâvalarına ihanet ettiler. Tutumlarını mazur gösterecek bir mantık arıyanların halleri hazindir. Böyle bir anlayışın memleketi her gün bir felâkete sürüklemesi mukadderdir. Neden bu zihniyete saplandılar? Bunun izahını hakikaten yapmak lâzımdır.

Arkadaşlar, hiçbir iktidar gösteremezsiniz ki, iktidarı pâyidar olmuş olsun. İktidar pâyidar olmadığına göre yarın vatandaşın husumetine mâruz kalmayı mukadder hale getiren bu hatalı ve tehlikeli gidiş niçin?

Muhterem arkadaşlar: Ekseriyet grubunun mensupları olarak neden bu şekilde hareket ettiğinizin izahını, birbirinize iktidardan düştükten sonra soracaksınız. Fakat iş işten geçmiş olacaktır.

Muhterem arkadaşlarım, bu mevzuu şöyle kapiyorum. Dün Meclis murakabesinin ve hikmeti Hükümet anlayışının yanlış işlemlerini size misalleriyle arz eden arkadaşım Bekata Başvekilin istifasını zaruri görmüştü. Bendeniz bunun sadre şifa vereceğine inananlardan değilim. Hıfzı Oğuz Bekata arkadaşım beni affetsin. (Soldan; gülüşmeler, «Demokrat Parti istifa etsin», sesleri) Bu kâfi değildir. Demokrat Partinin istifası mümkün olsa mesele yok. Demokrat Parti istifa edemez. Onun istifasını ha-

zırliyaacak olan, seçimlerdir. İnşallah ilk seçimlerde bütün bunlar halledilecektir. Bugün ekseriyet grubunu teşkil eden arkadaşlar şuralardaki tek sıraları işgal ettiği zaman, sizler bunun azabını duyacaksınız. (Soldan; «Yine iktidara geleceğiz», sesleri) (Sağdan, alkışlar)

Arkadaşlar bakıyorum; tek kuvvet hayaline kapılmış görünüyorsunuz. İktidardan düşme lâfını tebessümle karşılıyorsunuz. Düşeceksiniz, beyler. Bunun çaresi yoktur. Bunun hiçbir ilâcı bulunmamıştır, bunu bilirsiniz. Nasıl 1957 seçimlerinden önce, seçimleri öne alan Adnan Menderes buraya gelmiş ve D. P. Grubuna: «Bu 30 kişiyi de temizliyeceğim, hepiniz buraya geri geleceksiniz», dememiş miydi? Buna rağmen netice ne oldu? Öne aldığı seçimlerde muhalefeti gafil avlamak istemişse de, millet eksarİYETİNİ kaybederek buraya dönmediniz mi? Önümüzdeki seçimlerle en ağır âkîbet, bu tutum karşısında sizleri beklemektedir. Bu gidişten ayrılmadığımız için mutlaka beklemektedir. (Sağdan; bravo, sesleri)

FİKRİ APAYDIN (Kayseri) — Çok gençsin, hayale kapılıyorsun.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Arkadaşlar, bana Apaydın arkadaşımız gençsin diyor. Neden bu kürsüye çıkan her arkadaş bir yaş meselesini ortaya çıkarıyor. Ben zannediyorum ki, meselâ biraz evvel verdiğim radyo misalinde vaktiyle muhalefete bir saatlik konuşma verilmesini az gören ve C. H. Partisi iktidarını yerden yere vurmaya çalışan Fikri Apaydın'ın tecrübeli (!) haline imrenecek siyaset adamı yoktur.

FİKRİ APAYDIN (Kayseri) — Şartların aynı olmadığını bilmek lâzımdır.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Genç olmakla iftihar ederim. Daima millete hizmet ediyor görünerek bütün kötü kararları alanlarla aynı mantığa sahibolursak milletin kurtuluşu mümkün olmaz, hiçbir şeyde murakabe kalmaz. Neden kendinize itimadınız azdır arkadaşlar? Bugün Demokrat Parti Grubu içinde yüz tane Adnan Menderes vardır. Bunun başka türlü-sünü düşünmek hatadır. Buna rağmen söyleyeyim. Menderes'in Hükümet koltuklarının bir kısmı hâlâ boştur, vekâletle idare edilmektedir. Hakikaten bunu anlamayanlardanım. Bunun neden boş bırakıldığının izahı şudur. Böylece zannediyorum birçok arkadaşın, bilhassa hevesi

fazla olanların iştahını kabartan bir zihniyetten hareket edildiği şüphesizdir.

Arkadaşlar, biraz evvel dert yandım, dedim ki; burada söylüyoruz, fakat neticede hiçbir şey elde edilmiyor. Hükümet yine hatada ısrar ediyor. Muhterem arkadaşlarım, bu tutumu mutlaka bırakmak lâzımdır.

Yapılan tenkidleri iyi niyetle ele almak ve bu iyi niyetlere göre kararlar almaya mecbursunuz. Tenkidlere karşı müstağni kalmanıza imkân yoktur.

Muhterem arkadaşlar; yakınlarda elimize geçen bir Temyiz Mahkemesi kararını sizlere arz edeceğim. Ümid ederim ki ekseriyet grubu mensubu arkadaşlarımız bunu değerlendirirler ve gerekli tedbiri alırlar.

Haksız mal iktisabı mevzuu :

Es. Teş. K. 23, 28 ve B. K. 63 nci Mad.

(Mebusluk ile Hükümet memurluğu bir kimse üzerinde toplanamayacağından, memuriyet kabul eden mebusun mebusluk tahsisatını iade etmesi gerekir.)

(T. 4. H. D., 17. XI. 1958 gün ve E. 1746, K. 7455)

Dâva : Dâvacı dâvalının 9 neu Devre Mebusu iken 29. III. 1954 tarihinde Vakıflar Bankası Anonim Ortaklığında vazife almış bulunduğu ileri sürülerek 12 aylık olarak verilen mebusluk tahsisatından 11 aylığının tutarı 10 241 lira 20 kuruşun dâvalıdan tahsili isteginden ibarettir.

Karar : Ankara 3 neu Asliye Hukuk Mahkemesince; tahakkuk eden 10 241 lira 20 kuruşun faiziyle birlikte dâvalıdan alınıp dâvacıya verilmesine karar verildiğine dairdir.

Temyiz eden ve duruşma istiyen : Dâvalı.

Temyiz kararı

1. Esas Teşkilât Kanunumuzun 23 neu maddesinde mebusluk ile Hükümet memurluğunun bir kimse üzerinde toplanamayacağı ve 28 nci maddesinde ise memuriyet kabulü halinde mebusluğun sâkit olacağı yani sona ereceği yazılıdır. Bu maddeler hükümlerinin Esas Teşkilât Kanunumuza konuluş sebebi, mebusların Hükümeti-murakabe vazifelerini herhangi bir menfaat tesrii veya minnet duygusu altında olmaksızın tarafsızlık içinde yapmalarını sağlamaktır. Bu bakımdan memuriyet kelimesinin bu maddelerin kanuna konuluş sebeplerine uy-

gun olarak mânalandırılması zaruridir. O halde memur kelimesine Memurin Kanununda veya Ceza Kanununda verilen mânalar esas alınarak Esas Teşkilât Kanunumuzun bu maddeleri tefsir olunamaz. Dâvalıya verilen iş, hususi hukuk hükümlerine tâbi bir bankanın umum müdürlüğüdür. Lâkin kendisini Vakıflar Bankası Kanunundaki açık hükme dayanarak Başvekil tâyin etmektedir. Az önce bildirilen sebepler karşısında Başvekilin tâyin ettiği bir kimsenin Esas Teşkilât Kanunumuzun söz konusu hükümleri bakımından memur sayılması doğru olur. Çünkü mebusun Başvekile karşı olan durumu itibariyle Başvekilin bir mebusu Devlet memurluğuna tâyin etmesiyle bir banka umum müdürlüğüne tâyin etmesi arasında fark yoktur. Her iki tâyin, tâyin olunanı Başvekile karşı aynı psikolojik duruma sokar. Bu sebeple mahkemenin memur kelimesini mânalandırışı kanuna uygundur. Fazla olarak Vakıflar Bankası Kanununun 16 nci maddesi hükmünce bu tâyini Vakıflar Umum Müdürünün inhası üzerine yapılması lâzımgelmektedir ki, mebus böylece Devlet kuruluşunda ikinci derece işgal eden bir makama karşı da ilgili bir hale konulmaktadır.

Bundan başka Vakıflar Bankası Umum Müdürlüğü belli ve geçici bir iş mahiyetinde sayılamıyacağı cihetle Esas Teşkilât Kanununun 23 neu maddesine ilişkin 111 sayılı tefsir kararının şümulüne de giremez. Esasen bu tefsir kararı âmme menfaatini başka yönlerden korumak üzere karşılaşılan zaruretler için kabul edilmiştir ki, zaruret dolayısıyla konulan bir hükmün o zaruretin sınırlarını aşacak hallerde tatbiki düşünülemez.

Esas Teşkilât Kanunumuzun 28. maddesindeki (sâkit olur) sözü, mebusluk sıfatı kendiliğinden kalkar mânasındadır. Çünkü hukuk dilimizde bu söz, bir hukuki durumun kendiliğinden sona erdiği hallerde kullanılır. Bundan başka, aynı maddede istifa ve hacir altına alınma gibi sebeplerde memurluk kabul etme sebebiyle aynı hükme bağlanmıştır ki, böylece mebusluk sıfatının kendiliğinden kalkacağı meydana çıkmaktadır. Kanuni ehliyetini kaybetmiş olması itibariyle hakkında verilen hacir kararı kesinleşen mebusun mebuslukta kalıp kalmaması hakkında Meclisin her hangi bir karar vermesi düşünülemyeceği gibi mebusun istifasının kabule tâbi olduğu hakkında Esas Teşkilât Kanunumuzda bir hüküm

bulunmaması itibariyle istifa halinde de Meclisin bir karar vermesi düşünülemez.

2. 12. VI. 1936 tarih, 3050 sayılı Büyük Millet Meclisi âzasının tahsisat ve harcahları hakkında 1750 numaralı Kanuna ek kanunun ikinci maddesinde aynen «1757 numaralı Kanundaki yıllık tahsisat için malî sene başında verilen çek ve tediye emirleri, ölüm veya umumi intihabın temdidi halinde istirdadolunamaz. Ancak bunlar haricinde sebeplerden biriyle mebusluktan ayrılanlara vâdelerinden önce ödenmiş çek ve tediye emirlerinin bedelleri Büyük Millet Meclisince, bunları ödiyen bankalara tediye edilerek alâkadarlardan takip ve tahsil edilmek üzere Maliye Vekâletine bildirilir.» denilmesine göre hükümet memuriyeti kabul etmek suretiyle mebusluktan ayrıldığı anlaşılan dâvalıdan bu paranın geri alınması gerekmektedir. Çünkü; bu hususi hükmün umumi hükümlerden ve bu arada Borçlar Kanununun 63 ncü maddesi hükmünden önce tatbiki hukuk esaslarından bulunmaktadır. Kaldı ki, mahkeme kararında belirtildiği gibi geriverilmesi lâzımgelen paranın gayrimüsmir maksatlar için sarf edildiği iddia ve ispat olunmamış ve dâvalarının mesleki icabı bu parayı ilerde iadeye mecbur olacağını bildiğinin kabulü de yerinde görülmüştür. Mücerret paranın dâva açıldığı tarihte elden çıkarılmış olduğunun müdafaa yoluyla ileri sürülmüş bulunması yukardaki hususları iddia edilmesi şeklinde mânalandırılmıyacağından dolayı bu yoldaki müdafanın Asliye Mahkemesince kabule değer görülmemesinde de bir kanunsuzluk yoktur.

3. Dâva dilekçesinde; geri istenilen paraya geriverilmesi gereken tarihten itibaren faiz yürütülmesi istenmiş ve mahkemece de dâvalının Vakıflar Bankasındaki vazifesine tâyini tarihinden itibaren faiz yürütülmesine karar verilmiş bulunması karşısında bu ciheti hedef tutan Temyiz itirazları dahi yersiz bulunmuştur.

Netice : Dâvalı tarafın yerinde görülmiyen Temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün (onanmasına) ittifakla karar verildi.

Arkadaşlarım; bu şartlara göre yeni bir vaziyetle karşışarşıya bulunuyoruz. Her hangi bir ön maksatla ifade etmiyorum. Sadece bir kararı Yüksek Meclisin itilâna arz ediyorum. Aranızda idare meclisi âzalığı kabul etmiş zat-

lar vardır. Bunların mebusluk durumu hakkında bu temyiz kararı muvacehesinde bir karar almak mecburiyeti vardır. Bu arkadaşların almış olduğu mebusluk tahsisatının Hazineye iadesi mecburidir. Âmme aleceklerinin müruzaman müddeti on senedir. Bu on sene içinde, hangi mebus bu tipte bir vazife almış ise o devreye ait mebusluk tahsisatının bugün geriye tahsili ve Hazineye iadesi lâzımdır. («Ödenmiş sesleri»)

Şimdi bir misal olarak arz edeyim.

Meselâ bir arkadaşımız; İktisadi Devlet Teşekküllerinin ortak olduğu bir kauçuk sanayiinde idare meclisine âza olan Burhanettin Onat, 1957 den sonra bu vazifeyi kabul etmiştir. Bilâhara yapılan ikazlar üzerine istifa etmiş ve hattâ Ferid Melen arkadaşından duyduğuma göre, almış olduğu idare meclisi âzalığı paralarını da iade etmiş. Temyizin ve daha evvel almış olduğu Yüksek Heyetinize arz ettiğim karara göre bu muamele yanlıştır. Çünkü karara göre, idare meclisi âzalığı tahsisatını değil, mebusluk tahsisatını iade etmek lâzımdır. Bundan başka Mecliste bu arkadaşın mebusluk durumunun da karara bağlanması icabeder.

Başka bir misal, Fatin Rüşti Zorlu 1954 den sonra Hükümetin ademiitimat oyu ile düşürüldüğü zamana kadar geçen iki sene içinde Türkiye'nin NATO nezdindeki daimî delegeliği vazifesini görmüştür. Bu arkadaşımızın da o zamanki Meclis tahsisatını iadesi lâzımgelmektedir. Bu mahkeme kararı bozulmadıkça mecburuz Meclis olarak bunun üzerinde durmaya.

Arkadaşlarım, hilei şer'îye yolundan gidenler de vardır. Hukuk profesörleriyle görüştük. Bu kararı geniş tutmaktadırlar. Devlet memuriyetini temyizini tefsiri ruhu içinde anlamaktadırlar. Çünkü ve % 51 i Devlete aidolan ve meselâ 3 milyon lira ile kurulmuş bir anonim ortaklığa 50 milyon lira ile mademki Hükümet ikraz yapıyor, o halde bu şirketleri hususi hukuk hükümleriyle bağlı mütalâa etmeye imkân yoktur. Bu hilei şer'îye yoludur. Bu gibi fabrikalar anonim ortaklığın % 51 i hususi şahıslarıdır diye, asıl sermayeyi temin eden kaynağı ihmal edemeyiz. Mahkemenin bu kararını çok genişletmek mümkündür. Meclisin karar almaya mecbur olduğu bir mevzu ile karşışarşıyayız.

Garp'ta bu mevzularda ne kadar hassas davranıldığını sizlere bir misalini vereceğim. Yarınlarda oldu, bir sene olmadı.. Muhalefette bulunan bir senatör, Stephan Young şöyle bir vaziyetle karşılıyor; kendisi büyük bir şeker şirketinin büyük bir petrol şirketinin ve uçak şirketlerinin hissedarıdır, büyük bir hisseleri vardır. Bir zam bahis konusu oluyor, bu maddeler için. Bu haber üzerine Stephan Young; derhal gitmiş, hisselerini devretmiş ve tasfiye etmiştir. Mecbur olmadığı halde Riyasete de bir mal beyanı vermiştir. Orada sadece Vekiller için mecburi olan mal beyanlarını kendisi yapmıştır. Amerika yerinden oynadı, niçin Ohio senatörü mal beyanında bulunmuştur diye.

MEHMET DÖLEK (İçel) — Bilmediğin bir şeyi söyleme bari.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Her halde senden daha iyi bilirim.

Bunu neden yaptığını soranlara, Ohio senatörünün verdiği cevap şu : «Yalnız iktidarın sorumluluğunu taşıyanlar değil, bir muhalefet senatörü dahi karar ve münakaşalarında hisler ve menfaat duygularından tecrid edilmiş olmalıdır.»

Biz ne yapıyoruz? Milletvekilinin ieraya karşı minnet duygularını bir tarafa bırakması gerektir. Meselâ bir şeker şirketi idare meclisinde vazifeli arkadaşımızın şeker mevzuundaki bir zam teklifi buraya gelse tarafsız davranacağını nasıl kabul edebilirim? Bu arkadaşlarımızın durumlarını bütün dikkatimizle Meclis önünde bir karara bağlamak mecburiyetindeyiz.

Bu mahkeme kararı baki kaldıkça; idare meclisi âzalığı ile mebusluk sıfatını bir arada götürmek imkânı yoktur. Halen mebus olan arkadaşların durumu ile 1950 den bugüne kadar ki, mebuslar içinde, idare meclisi üyeliği kabul etmiş olanların durumlarının tesbit edilmesi lâzımdır. Sonunda Yüksek Meclisin bir karar almak mecburiyeti vardır.

Muhterem arkadaşlarım, Hükümet mesuliyeti yüklenenler hakkında söylenen en küçük söz karşısında köpüren arkadaşlarımız var. Suiistimal ithamı altında bulunanlarla ilgili olanlar hakkında, bir misal olsun diye söyleyeyim. Bu misalim Şark'tandır, tahkikatlarımız reddedilmiştir. Fakat bugün ortada artakalan bir havası vardır. Fakat iktidar bunu mühimsemek istemiyor. Hindistan'da bir hâdise cereyan etmiştir. Hindistan'da bir vekil hakkında suiistimal iddiasında bulunuluyor.

Vekil hakkında derhal meclis tahkikatı açılıyor. neticede vekil beraet ediyor. Fakat beraet eden vekil Nehru'ya gidiyor, ve istifa ettiğini bildiriyor. «Ben artık vazife gömmem. İstifamı kabul edin» diyor ve ilâve ediyor. «Milyonlarca vatandaş bu hâdiseyi öğrenmiştir. Eğer bir tek vatandaşın içinde tereddüt kalmışsa benim bu mevkide kalmamam icabeder.» Neticede vazifesinden ayrılıyor. Bir tek dahi iftira olmyan meselelerde ileri sürülen delillere rağmen, tahkikatlar hakkında Meclisimiz karar vermiştir. Fakat bilin ki, gerçek karar Türk milletine aidolacaktır. Menfaat ve para mevzuunda Şark'ta da Garp'ta da bir anlayış havası vardır. Türkiye Parlâmentosu tarihinde de bunun misallerini hepimiz biliyorsunuz.

Arkadaşlarım; mevzuu bitiriyorum. 1960 malî yılı bütçesi münasebetiyle Hükümetin rakam dizilerinden beklediği faydayı sözcümüz huzurunuzda teşrih etti. Şahısları adına konuşan arkadaşlarımız da, siyasi bakımdan içinde bulunduğunuz çıkmazı bir defa daha hatırlatmaya gayret ettiler. Elbette sizlerin vicdanlarınızda birikmiş kanaatleriniz vardır. Buna hürmet duyuyorum. Ama bilmek lâzımdır ki, kanun dışı tasarruflar bu şekilde Anayasayı, programları ve kanunları hiçe sayan gidiş, vatandaş vicdanında çok derin iz bırakır ve bir gün gelir o vatandaşlar hakikaten ne yapacağını şaşırılmış hale gelirler. Müdafaa hakları elinden alınarak sövmeye devam ederek, kendi hakları elinden alınan bu vatandaş ne yapabilir? Nereye kendisini sevk eder? Elbette takdiri.

ZEKİ ERATAMAN (Tekirdağ) — İsyan mı edecek. (Sağdan, otur, otur sesleri) (Soldan, şiddetli gürültüler, ne demek istiyorsunuz sesleri)

REİS — Ne demek istiyorsunuz açık konuşunuz.

SUPHİ BAYKAM (Devamla) — Arkadaşlarım; isyan mı edecek diyen arkadaşlarımızın dinlenmesini isterim.

Milletimizi tenzih ederim. Bu düşüncede olan bir tek insanın bugün asla bulunmadığına inanan bir kimse olarak.

Muhafif, muvafık el birliğiyle Türk vatandaşını bu rejimden tiksindirecek her hareketten tevakkî etmeye mecburuz. Bu memlekette herkes bu rejimi sevecektir. Bütün dünya demokrasinin fazilet rejimi olduğunu kabul etmiştir. Türkiye'de millet olarak biz de bunu kabul ediyoruz. Rejimin bugün geçirdiği sarsıntıyı el

birliği ile gidermeye mecburuz. Vatandaşın dürüst bir seçimle istediğini iktidara getirmesi, istediğini iktidardan düşürmesi yolunu açık tutmalıyız. Onun reylerine uzanan her tecavüz karşısında el birliği ile karşı durmaya mecburuz. Vatandaşa yalnızlık duygusu, vatandaşa hürmetsizlik duygusu vermeye hakkımız yoktur. Buna ne Menderes'in hakkı vardır ne de bir başkasının. Bunu böylece kabul edeceğiz ve el birliği ile rejimi daha iyi günlere kavuşturmalıyız. İnşallah yaklaşan önümüzdeki seçimlerden sonra memlekette demokratik rejim nasıl kurulur, bunu sizlere Cumhuriyet Halk Partisi gösterecektir. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar.)

REİS — Sebati Ataman.

SANAYİ VEKİLİ SEBATİ ATAMAN (Zonguldak) — Çok muhterem arkadaşlarım, bir noktaya işaret etmek için huzurunuzu işgal etmiş bulunuyorum.

Suphi Baykam burada, Devlet İktisadi Teşekkülleri müdür ve umum müdürlerinden bâzılarının siyasi partilerin muhtelif kademelerinde vazife aldıklarından bahsetti. Ve Hükümete bu müdür ve umum müdürlerin partilerde vazife almalarına mâni olmasını ısrarla tavsiye etti. Suphi Baykam bu sözleri, Hükümetin sanki kanunları tatbikle iktifa etmiyerek kanun dışında icraat yapmakta olmasıyla izahı sadedinde söyledi.

Şimdi, muhterem arkadaşlarım; Suphi Baykam'dan soruyorum; bir İktisadi Devlet Teşekkülü Umum Müdürünü filân partinin filân kademesinde vazife aldı diye ve sırf bu sebepten dolayı, vazifesinden ayırmaya veya o Umum Müdüre; sen, şu siyasi partiye girmiyeceksin, girersen, bunun kademelerinde vazife almayıcaksın demek hakkını hangi kanuna istinaden arkadaşlarımız Hükümette buluyor ki, bunu yapmamasını Hükümete tavsiye ediyor? (Sağdan, gürültüler) Bunu söylemek kanun dışına çıkmak olur. (Sağdan, gürültüler) Suphi Baykam, Hükümeti kanun dışına çıkmış olmakla itham ederken kendi işine gelen bir mevzuda Hükümeti kanun dışına çıkmaya kendisi davet etmiş oluyor. Meselenin esası budur.

Şimdi eğer Suphi Baykam samimî ise burada görüldüğü kadar cesur ise Halk Partisi Grubu adına bir maddelik bir kanun getirmesini rica ediyorum. Desin ki; o kanun teklifinde, (İktisadi

Devlet Teşekkülleri memur ve mensupları - Devlet memurlarında olduğu gibi - siyasi partilere girmek ve parti kademelerinde vazife almak haklarından istifade edemezler.) Eğer bu teklif Yüksek Meclisin tasvibine uğrarsa Hükümete o zaman bir şeyler söylenebilir ama arkadaşlar, Halk Partisi ve Suphi Baykam böyle bir maddelik kanun teklifinde asla bulunmazlar. («neden, neden?» sesleri) Çünkü kendileri - unutmularsa onu bilmem ama - bir kısım vatandaşların siyasi haklarının bu şekilde ağır bir tahdidata uğratılmasına taraftar olmak şöyle dursun, bilâkis mevcudolan âmme nizamı icabı tahditlerin büsbütün ortadan kaldırılmasına taraftardır. Bunu resmen partileri namına ilân etmişlerdir. Buna rağmen eğer getirirlerse, bu bir maddelik kanun teklifinin müzakeresinde söyleyecek sözlerimiz olacaktır.

Şimdi muhterem arkadaşlarım yine bu mevzuda Suphi Baykam arkadaşımıza hatırlatayım, hakikaten Fikri Apaydın'ın dediği gibi o zaman çocuktur. Ama hatırlayabileceği bir zamana geleyim, kendileri valileri il başkanı yapan bir partiden gelmişlerdir. (Sağdan; çok şiddetli gürültüler) Müsaade buyurun, peki o devri de geçiyim. (Sağdan; gürültüler) Geçiyorum, canım geçiyorum. Ama o devirden geldik. (Sağdan; protesto nidaları)

REİS — Müsaade buyurun efendim, hatibe müdahale etmeyin, sükûneti muhafaza buyurun.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) — Arkadaş, beni gürültü ile lâf atmakla susturamazsınız, biz nasıl Suphi Baykam'ı sükûnetle, hem de çok ağır konuşmasına rağmen sükûnetle dinledikse siz de beni dinlemeye mecbursunuz.

REFİK ŞEFİK SOYER (Niğde) — O tek parti, Atatürk devri idi.

SEBATİ ATAMAN (Devamla) — 1950 senesinde Türkiye'de tek parti devri miydi? 1950 de Demokrat Parti diye bir parti vardı. Buna rağmen 1950 senesinde İktisadi Devlet Teşekküllerinin müdür ve umum müdürleri Halk Partisinin il ve ilçe teşkilâtında başkan olarak, üye olarak hemen hemen hepsi vazife almışlardı. İnkâr edebilir misiniz? Edemezsiniz. (Soldan; bravo sesleri)

Halk Partisi olarak 1950 den evvelki icraatından tamamen pişman oldum, o icraatımı beğenmiyorum, diyeceksiniz. 1954 seçimlerinde De-

mokrat Parti İktidarda iken Zonguldak vilâyetinde Demokrat Parti adayı idim, seçime gittiğimiz zaman kendi memleketimde başta kimi buldum? Karabük İlçe Başkanı, Halk Partisi Karabük Demir ve Çelik Fabrikaları Müdürü idi ve Halk Partisinin de adayı idi. Şimdi nerede?

O zaman müdür rütbesindeki bir zat üstün bir vazifede Ankara'da - söylemiyeceğim, nerede olduğunu - önemli bir idarenin umum müdür muaviniği vazifesini ifa etmektedir. Şimdi de Halk Partisinde üye olmakta devam etmekte midir, yoksa Halk Partisinin 1954 ten bu yana hakikaten asla tasvibedilemeyecek olan harekât silsilesini ve muhalefetteki tutumunu görüp de oradan ayrılmış mıdır? Onu da bilmiyorum. (Sağdan : «Bilirsin, söyle söyle» sesleri) Ama arz edeyim ki, aklı başında her adam gibi oradan ayrılmış olsa gerektir. (Soldan : Şiddetli alkışlar)

Şimdi muhterem arkadaşlarım; Suphi Baykam İktisadi Devlet Teşekkülleri Umum Müdür ve müdürlerinin partilere girmesine ve parti kademelerinde vazifeler almasına kanuni bir mâni bulunmadığını ve Hükümetin bunları bundan menetmeye asla hak ve salâhiyeti bulunmadığını açıkça ifade ediyor. Buna rağmen Suphi Baykam gelecek sene buraya gelecek (Soldan : «Gelemiycek» sesleri, gülüşmeler) ve rüyalarının nahveti ve hülyalarının nim şeffah fanusu içine sokulacak ve diyecek ki, «Efendim, İktisadi Devlet Teşekkülleri müdürlerinin ve umum müdürlerinin partiler kademelerinde vazife almalarının ne kadar kötü olduğunu burada söyledim, fakat o zamandan beri katıyen kimse bu söze ne cevap verdi, ne de bununla meşgul oldu» diyecektir. Çünkü, konuşmasında daima geçen sene bunu dedim, şunu dedim cevap alamadım, kimse meşgul olmadı, dediği şeylerin hepsinin cevabını birer birer aldığı halde bunları tekrar tekrar buraya getirmeye kendisini mecbur hissediyor. Hedefi, politikası budur. Çünkü kendisi, hakikaten bu kürsüden iner inmez, demin bahsettiğim nim şeffah fanusun içine gömülüyor. (Soldan, alkışlar)

REİS — Bütçe Encümeni.

BÜTÇE ENCÜMENİ M. M. BEHZAT BİLGİN (İzmir) — Çok muhterem arkadaşlarım, Bütçe Encümeni uzun bir mesaiden sonra 1960

bütçesini bildiğiniz gibi 7 637 701 314 lira gelir ve gider yekûnu ile huzurunuz sevk etmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, bu bütçe denk ve dinamik bir bütçedir. Memlekete hakkiyle hizmet edecek bir bütçedir ve bu hizmetin memleket hayrına meşkûr olmasını diliyerek sözlerime başlıyorum.

Muhterem arkadaşlarım, Bütçe Encümeninde 1950 den itibaren bütçeler üzerinde muhtelif müzakereler cereyan etmiştir. Bu müzakereler bir kısım arkadaşların yaptıkları tenkidler bakımından daima aynı haleti ruhiyeyi meydana çıkarmıştır. Bu haleti ruhiye ne şekilde olursa olsun bütçenin memlekete getirdiği hizmetleri önceden ret ve inkâr haleti ruhiyesi olmuştur. Bu defa C. H. Partisi adına, sözcü olarak 1960 bütçesini tenkid eden Ferid Melen arkadaşım 1950 yılından itibaren, 1951 bütçesinin müzakeresine başlanır başlanmaz, bütçenin açık olduğunu, hizmet göremiyeyeceğini, enflasyona alet olacağını iddia etmiştir. İddiaları teselsül edip gitmiştir. Dün yine aynı hatip arkadaşımız 1960 bütçesinden bahsederken, ilk 1951 den 1954 e kadar olan ilk üç senelik devrenin cidden birçok hizmetlere imkân verdiğini, vatandaş gelirinin yükseldiğini, ihracat ve ithalât kıymetlerinin arttığını söylemiş bulundu. Fakat beş senelik bir tevhürle söylemiş bulundu. C. H. Partisinin kaderi budur, arkadaşlar. Demokrat Partinin ieraatını bu ieraata başlar başlamaz tenkid edecek, kötülüyecek, fakat eserler güneş gibi meydana çıktıktan sonra, yani öğle vakti güneş yükseldikten sonra, ancak o zaman ışığı kabul lütfunda bulunacaklardır. 1970 bütçesinin tenkid fırsatı gene arkadaşımıza düşecek olursa 1960 bütçesi hakkında, 1964, 1965, 1966 bütçelerinin iyi bir bütçe olduğunu söyleyecektir. Fakat bugünden söylemesine imkân yoktur.

Muhterem arkadaşlarım; 1950 - 1954 devresi böyle geçti. 1954 - 1957 devresinde sayın muhalefet sözcüleri - yazık ki, Ferid Melen arkadaşım o sırada bunların arasında değildi - dediler ki, «fiyatlar yükseliyor, hayat pahalılaşıyor, piyasada darlık var, enflasyon var.» Hakikaten fiyatlar yükseliyordu, hakikaten hayat pahalılaşıyordu, mallar piyasada bulunmaz oluyordu ama Türk milleti buna rağmen bu işin neden böyle olduğunu çok iyi biliyordu. Ve ona göre hükmünü vermekte bir an tereddüt etmiyordu.

Bu arada muhterem arkadaşlarımızın, piyasa darlığına, fiyat tereffüüne v. s. ye karşı ileri sürdükleri bir iddia da şuydu : «Bu halden kurtulmak için bir dış yardım lâzım olabilir, fakat siz dış yardımı katiyen temin edemezsiniz, siz memleketin itibarını yıktınız, memleketi iflâs ettirdiniz, hiç kimse size para vermez ve vermeyeceklerdir». Öyle değil mi Ferid Bey?

FERİD MELEN (Van) — Evet, biraz sonra konuşacağım. Niçin böyle söylediğimizi öğreneceksiniz.

BÜTÇE KOMİSYONU M. M. BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Arkadaşımız, tasdik ediyor.

Halk Partisinin iddiası bütçe mevzuunda; vaziyetin düzelmiyeceği, kredi alınmayacağı idi. Bunların hepsi temelsiz çıktı, hakikate aykırı çıktı.

Muhterem arkadaşlarım; 1957 geçti. Yeni seçimler oldu, Yüksek Meclisiniz geldi. Bu defa ne dediler? «Fiyatlar yüksek, mal az, para ve kredi bulamadınız.» Para bulduk, kredi bulduk, memleketin istihsal gücünü devam ettirdik. Bugün piyasada mal çoktur, krediler mükemmel işliyor ve bugün artık o teraneler tekrar olunamaz duruma düşmüştür.

Halk Partisinin bu suretle vaziyeti daima ters görmesinin sebebi nedir? Ben siyasi kasıtlarını bir tarafa bırakıyorum; sebebi, iktisadi bakımdan mühim bir hakikati iptidadan beri gözden uzak tutmuş olmalarının neticesidir. Bu hakikat; Halk Partisinin bu memleketin iktisadi ve sosyal bünyesini bu bütçe müzakerelerinde hiçbir zaman nazarı itibara almaya değer bir hâdise olarak telâkki etmemiş olmasıdır. Bu, bu defa da böyle olmuştur. Bizim iktisadi bünyemiz üzerinde müessir olacak dış tesirleri daima reddetmişlerdir, inkâr etmişlerdir. Bâzi hâdiseler üzerinde imkân olsa Halk Partisi ile bir mutabakata varmak şâyânı temenni olur. Bir defa şu iktisadi buhran denen nesne nedir? Ve iktisadi buhran yalnız Türkiye'de 1955 - 1958 devresinde baş gösteren bâzi güçlüklerden mi ibarettir?

Arkadaşlarım, iktisadi hayat, yaşayan bir organizma gibidir. İktisadi hayatta buhran daima gelir ve geçer. Bu, mukadderdir. Arkadaşlarım bunu nedense bilmez görünürler. Bilmezler mi ki, Birinci Dünya Harbini mütaakıp 1929 - 1930 muazzam buhranı bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de derin tesirlerini gösterdi ve bu

geldi geçti. Keza İkinci Dünya Harbinde de geldi geçti. Hattâ İkinci Dünya Harbi bittikten sonra ilk defa 1941 de Amerika'da da récession oldu ve bu récession hafif geçti. Yalnız İngiltere'de o zaman bünyesi zayıf bulunan sterling sahasında muazzam tesirleri oldu. Bunu 1953 - 1954 récessionu takibetti. Bu récession Amerika'dan ziyade Avrupa'da tesirini gösterdi. Nihayet 1957 - 1958 récessionu vardır. Amerika bunun tesirlerini belki atlattı, ama Avrupa iktisadi hayatında son derece ağır tesirler bıraktı. Bu tesirler bugün hâlâ atlatılmış değildir. Sanayi istihsalı geriye doğru dönmüş, istihsal kapasitesi işlemez duruma düşmüştür.

Bu hallerden de anlaşılacağı üzere dünya henüz sınaî buhranlardan kaçınma metodunu elde edememiştir. Bu sınaî buhranlar Amerika'da, Avrupa'da mukadderdir ve Türkiye gibi az gelişmiş memleketlerde de bu buhranların tesir etmesi her zaman mukadderdir, kaçınılmaz bir âkibettir.

Şimdi, bu meseleler üzerinde yüzlerce, binlerce neşriyat olur. Bu neşriyatı takibetmek ihtiyadında olmyan Halk Partisi ve onun muhterem sözcüsü, Amerika'da Avrupa'da recession olmuş, bize ne bundan, diyebilirler.

Muhterem arkadaşlarım, şurasını bilmek lâzımgelir ki, az gelişmiş memleketlerde bu recessionların tesiri katiyen ihmal edilecek gibi değildir. Ve bilhassa şu son Amerika ve Avrupa récessionununun 1957 - 1958 ortası arasında bu memleketler, yani az gelişmiş memleketlerde tesiri son derecede ağır olmuştur. Bize tesiri de işte bu sırada vâkı olmuştur. Bu tesirler, beynelmilel teşkilâtın rakamlarına göre, ihracat üzerine umumi olarak % 7 - 8 arasında bir kayıp halinde mütalâa edilmektedir. Ve bu kaybın, % 20 ye kadar yükseldiği memleketler, bu Avrupa ve Amerikan neşriyatında zikredilmektedir. Hiç bunu görmüyorlar. Bundan başka, resesyona rağmen, sanayi memleketlerinde fiyatlar yükselmektedir. İthalâta daima muhtaç bulunan bu geri kalmış memleketlerde bu hal ithalât imkânlarını bir kat daha sarsar. İşte bu hâdisedir ki, Avrupa ve Amerika'da hafif geçen resesyona, hafif geçen istihsal gerilemeleri bile, az gelişmiş memleketlerde tesirlerini son derece genişletmişti.

Şimdi Ferid Melen'e sorsam; «1954 - 1957 arasında Türkiye'de cereyan eden hâdiseler,

munhasıran Türkiye hâdiseleridir. Ve Türkiye kapalı bir kap içindedir» der. Zaten bütün görüşleri düşünceleri, Türkiye'de iyi olarak ne yapılmışsa, ne yapılabilmişse bu dış yardımlardandır. Fakat, Türkiye'de iddialarınca kötü olarak ne ortaya konmuşsa, bu munhasıran Demokrat Parti Hükümetinin kötülüğüdür, yoksa dünya şartları ve dış tesirlerle alâkaları yoktur. İşte bu derecede hakikata, bu derecede tarafgir ve hattâ daha ileri giderek söyleyebilirim ki, bu kadar gazezâr bir politika bir parti sözcüsünün ağzına düştükten sonra o partinin memleket ve millet muvacehesindeki durumu lâyıkiyle meydana çıkmış olur.

FERİD MELEN (Van) — Garezkâr kelişmesini size reddederim, Behzat Bey.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Hâdiseler konuşuyor Ferid Bey. Bu memlekette gündelik siyasetleri için bâzı kimselerin nelerden istifade etmek istediklerini ortaya koyan bir hakikattir. (Soldan alkışlar)

Mesele bu kadarla da kalmıyor. Bütün bu hâdiseler muvacehesinde Türkiye'nin bir de demografik durumu vardır. Nüfusunun yüzde üç derecesinde her sene artması ve sabit nüfuslu memleketlerin bile büyük buhranlar muvacehesindeki vaziyetleri itibariyle uğradıkları müşkülât meydana ve Türkiye'de bu nüfus artışı itibariyle uğradıkları müşkülât meydana ve Türkiye'de bu nüfus artışı itibariyle müşkülât iki kat olmakta iken, arkadaşımız bu kadar güç şartlar içinde çalışan Türk Hükümetini desteklemeye lâyük görmezlerse Türk halkının mâruz bulabileceği âkibetlerle alâkalarını kaybetmişlerdir, demektir.

Muhterem arkadaşlarımız bizim politikamız basittir, bizim politikamız kalkınma politikasıdır. Geri durumdan kurtarıma politikasıdır. Bu politika bir milletin bütün cevvaliyetini ve enerjisini kudretle harekete geçiren bir iktisadi politikadır. Muhterem arkadaşlarımız maalesef iktisadi kalkınma öyle bir ilâttir ki ilk tatbik devresinde vaziyeti ağırlaşabilir ve memleketimizde de zaman zaman böyle olabilmektedir. Bunu da muhterem muhalif arkadaşlarımız bir türlü kabul etmezler. Bu iktisadi kalkınmanın bizatihi muhibolduğu neticeleri topyekûn iktidarın hatalarına atfetmek isterler. Bilhassa Ferid Melen Beyin bunun doğru bir metod olmadığını kabul et-

mesi lâzımdır. Siz benim bu konuşmalarımı kabul etmezsiniz ve etmiyorsunuz.

Şunu arz edeyim, bu mevzuda konuştuğularım «Etude Sur l'Economie Mondiale» adlı Birleşmiş Milletler dairesinin fikirlerinden ibarettir. Zaman zaman Avrupa'dan Amerika'dan gelen fikirleri ters taraftan alıp iltifat gösterirsiniz, fakat iktisaden sıhhatli prensipleri ortaya koyan eserleri ne okursunuz ne de onlara iltifat gösterirsiniz? (Soldan bravo sesleri)

FERİD MELEN (Van) — Cinslerini bile okuruz, merak etmeyin.

Soldan bir mebus — İşlerine gelmeyen şeyleri okumazlar!

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Şimdi muhterem arkadaşlarımız, yine şunu kaydetmek lâzımgelir. İktisadi kalkınma ancak yatırım maddelerinin ithali ile mümkün olur. Demek ki, ithalâtı arttıracaksınız, bir taraftan da halkımızın gittikçe artan istihlâk hevesini karşılayacaksınız. Artan ithalât ve artan istihlâk istihası muvazenesizliğe sebeb olan unsurlardır. Bir hakikattir ki, iktisadi kalkınma yoluna girmiş olan bütün memleketler istihsalı istihlâkten daha süratle inkişaf etmiştir. O da bu dergide yazılıdır. Siz okumuyorsunuz, ve inkâr ediyorsunuz. İşte artan istihlâki karşılamazsak inkişaf enflâsyon ve sosyal çalkantılarla firenlenmiş olur. Öyle değil mi Ferid Bey?

FERİD MELEN (Van) — İşte o doğru.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Şimdi işi açıkladıktan sonra doğru diyeceksiniz. Evet, istihlâki baskı altına alacak olsanız sosyal çalkantılarla her kalkınma hareketi firenlenmiş olur Ferid Bey? Türkiye halkına açtığımız insanca yaşamak ve istihlâk etmek imkânını sizin zamanınızda olduğu gibi frenlemiş olursak, bahsetmiş olduğunuz feci âkibetlerden korkulur. Çok şükür bu böyle olmamıştır ve olamayacaktır. Millete siz «Üç kilo şeker sarf edeceksin nüfus başına, kilosunu da beş liradan alacaksınız» dediğiniz zaman bu memleket ayakta durmaz, Ferid Melen Bey, bunu bilmeniz lâzımgelir.

Bununla beraber bakınız ne diyor, Birleşmiş Milletler : «Bu memleketlerde en iyi millî siyaset takibedilse dahi terakkiler zaruri olarak hayal inkişarını tevli dedecek kadar ya-

vaş olabilir. Meğer ki, bütün dünya aile birliği kâfi bir destek temin etsin.» Bunu Birleşmiş Milletler söylüyor. Şimdi beyler ne diyorlar. Bunu maalesef Hıfzı Oğuz Bekata arkadaşımız da ifade ettiler. «Anladık, 1958 de 359 milyon dolâr kredi aldınız. Fakat bir daha alamazsınız. Bir daha ihracatınızla ithalâtınızı ve yatırımlarınızı karşılamaya mecbursunuz.» Kredi alamazsınız diyorlar. Bunların arzusu arkadaşlarım, iddiası demiyeceğim, arzusu Türkiye'nin dışarıdan bir daha kredi bulamaması üzerinde maalesef toplanıyor arkadaşlar. Halbuki Birleşmiş Milletler diyor ki, bu memleketler... (Sağdan «Baade raporu» sesleri) Baade raporu da geleceğim. Onun da nasıl tahrif edildiğini ve nasıl ters tarafından kullanıldığını göstereceğim. Fakat şimdi okuduğum pasajda göreceksiniz ki, Birleşmiş Milletler (Bu memleketlere dünya ailesinin yardım etmesi şattır. Yani yüksek gelirli milletler, yüksek istihsalı devletler diğer memleketlere yardım etmeye mecburdur) kaziyesini ortaya koymuştur. Şimdi arkadaşlarımızın bu bedbinliğinin sebebi nedir? Vaktiyle bu kürsüde zannedirim İsmail Rüştü Aksal arkadaşımız, «İnsanları iki katagoriye ayırmıştır. Birinci katagori insan nikbin, dinamik insan. O insan der ki, bu burdakta daha yarım bardak su vardır endişeye mahal yoktur, bu bardak daima dolacaktır. İkinci katagori insan - Ferid Melen gibi - ruhan, bedbin, yahut ruhan bedbin olmasa da siyaseten bedbin görünmek ihtiyacını duyan, bu karakterde bir sözcü der ki; evvah yarım bardak su kaldı!» demişti.

Muhterem arkadaşlar, Türk milletinin kaderi hiçbir zaman bu evvah kelimesine düşmeyecektir. (Sağdan inşallah sesleri) Kredi azalabilir, yenisi gelir. Bu memleketin istihsalı mütemediyen artmıştır ve daha büyük bir süratle artacaktır. Biz istikbalden emin olduğumuz ve Türk milletinin dinamizmine inandığımız ve Türk milletinin başarıcılığına inandığımız için muarızlarımızın yapılamaz telâkki ettikleri işlere giriştik, yaptık ve daha üstünlerini yapacağız. (Soldan alkışlar.)

Muhterem arkadaşlarım, Ferid Melen arkadaşımızın tenkidlerinden pasajlar alarak onlara geçiyorum. Arkadaşımız dediler ki, «Bu Demokrat Parti Hükümetinin bütçe gerekçesi

mi? Propagandadır, hiç değeri yok» Bu gerekçe propaganda oluyor. Arkadaşlarım, Halk Partisi iktidarı bütçelerini Büyük Millet Meclisine nasıl takdim ederlerdi?

Muhterem arkadaşlarım, 1950 senesine kadar C. H. Partisi bütçe gerekçeleri iki sayfadan ibaretti. Her hangi bir bir propaganda yapmak istemedikleri için bu iki sayfalık gerekçede, bu memleketin ihtiyaçlarını bütün halini ve istikbalini sığdırmak imkânını buluyorlardı! Aynı arkadaşlar şimdi gelip diyorlar ki, «Koca cilt olan bütçe gerekçesi bir propagandadan ibarettir.» Nedir propaganda? Hakikatlerin meydana çıkması ve bu hakikatleri milletin bilmesi ve öğrenmesi ise, elbette bütçe gerekçesi bir propagandadır. Bütçenin gayesi hakikatleri aksettirmektir. Bahsettikleri nokta budur, ama asıl merdud propaganda, kötü mânada propaganda hakikatleri tağyir etmeye çalışan propagandadır. Ferid Melen'in nutku, bu propaganda bakımından, tâbir caizse bir şaheser olmuştur. Bunu arz edeyim.

Muhterem arkadaşlarım, şimdi arkadaşlarımız istikrardan bahsederken bakınız ne diyor, aynen söylüyorum : «Nihayet başvurulmak zorunda kalınan tedbirler.» Ferid Melen arkadaşımıza hürmetim vardır, fakat partisinin sözcüsü olduğu için partisine hitabediyorum. Demek ki bu partinin fikrinde istikrar tedbirlerinin alınması, zorla kabul edilecek gayet kötü bir hâdisedir.

Arkadaşımız bütçemizi şu veya bu bakımdan mütemediyen tenkid etmişlerdir. Fakat ele aldıkları ârizaları bertaraf ederek bizi tatmin edecek neticelere varıldığını istikrar tedbirleriyle görüyorlar. Bunu memnuniyetle karşılamaları icabeder. Fakat hayır, âdeta bu tedbirlerin alınmaması lâzım, diyorlar, zavıf tedbirler olarak gösteriyorlar.

RIZA TEKELİ (Adana) — Tedbirler noksan, onu diyoruz.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Beyefendi, Türkçeyi hepimiz biliyoruz. İfadeleri meydana.

FERİD MELEN (Van) — Tedbirler noksandır diyoruz.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Ne söyledikleri sarihtir. Beyefendinin nutkunda, «Nihayet başvurulmak zorunda kalınan tedbirler alındı.» deniyor.

Halk Partisinin bilmesi gerekir ki, iktisadi hayat, arz ettim, yaşıyan bir uzviyettir. İktisadi hayat iktisadi sahada kurulacak da ondan sonra; tıkr tıkr işliyecek statik bir bünye değildir. Daima değişir ve her an birtakım tedbirler almak lâzımgelir. Yoksa kendi kendine rahat rahat yürüyecek! Böyle iktisadi hayat dünyanın neresinde görülmüştür?

Acaba 1930 dan sonra Amerika'da New Deal tedbirleri alındı Bu zaaf işareti mi idi, zaaftan bir kuvvete geçme tedbiri mi idi?

FERİD MELEN (Van) — Hastalığı yatıştırma, bir ilâç tedbiri idi.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Bu, bir iktisadi bünyede daima göze çarpabilecek olan, daima görülebilecek olan ârızaların bertaraf edilmesi hâdisesidir.

FERİD MELEN (Van) — Tamam.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Hiçbir iktisadi bünye yoktur ki mazide, hal ve istikbalde birtakım hâdiselerin tesirinden masun kalsın. İktisadi hayat daima ayarlama istiyen bir hayattır. Ama Halk Partisidir ki, 27 sene müddetle bu iktisadi hayat üzerinde tedbir almamıştır ve memleketi 27 sene mahrumiyet içinde bırakmıştır.

Arkadaşlarımızın tahayyül ettikleri çok basit düşünce şudur; bir iktisadi hayat olacak ki, burada ne fiyat yükselecek, ne mal darlığı olacak, ne ithalâtla ihracat arasında bir muvazenesizlik olacak... Bu belki mümkün olur. Fakat ancak sefalet ve mahrumiyet pahasına. Harb senelelerinden önce bizim ihracatımız eksedanter vaziyetteydi. Bu, ihtiyaçların asla karşılanmamasından başka ne idi? Bu sâlim bir ekonomi mi? Ama bu müvazene olmazsa, fiyatlarda artış ve sıçrayış olursa ve bunlar neticede bir tedbir alınmasını zaruri kılsa bunlar bir Hükümetin za'fı olacak. Hayir arkadaşlar, bunlar bir Hükümetin basiretini, bunlar bir Hükümetin başarılılığını ifade eder. Bunlar bir Hükümete itimadetmeyi icabettiren açık emarelerdir muhterem arkadaşlar. (Soldan, bravo sesleri)

Devam ediyor arkadaşımız: «Dünya konjonktürünün çok müsaidolduğu bir zamanda iktidara geçtiler.» Neresi müsaitti bunu izah etmiyorlar. Halbuki bunda en mühim mesele dünya konjonktürü değil, Türkiye'nin kendi konjonktürü idi. Neydi Türkiye'nin durumu?

Memleket o zaman tamamen ihtiyaç içinde. İhtiyaçlarının hemen hepsini dışardan getirtmek zorunda. İhracatının çok cılız olduğu, ziraat ve sınai istihsalinin % 80 - 90 kifayetsiz olduğu bir devirdi. Çok öğündükleri altının ve neden öğündükleri belli olmayan halkın harb yıllarında ıztırabından, mahrumiyetinden doğan, en zaruri ihtiyaç maddelerini ithal edememekten doğan birikmiş altının yarısını, nihayet istihlâk maddelerini bulmak zorunda kaldıkları için kullandılar. Kaç senede? Üç sene içinde altının yarısını kullandılar. Memleket bu durumda idi, ziraati fakir, halkı geçindiremiyor, memlekette endüstri kurulmamış, halkı mahrumiyet içinde... Böyle bir zamanda Demokrat Parti iktidara geliyor ve her şeyi başaracağını diyor, başarıyor da.. Müsait konjonktür dedikleri bu. Eğer müsait konjonktür dış yardım bulmak ise, bu konjonktür kendi kendine tahassül etmedi. Bu konjonktürü bu hale getirmek için kiyasetli bir dış siyaset takibedilmiş ve Türkiye, Türk milleti hareketleriyle, Kore savaşına da iştirak etmek suretiyle, bütün yeni zihniyetiyle dünya huzurunda lâıyk olduğu mevkie ulaşmış ve kıymetini bütün cihana tasdik ettirmiştir. Bu Türk Hükümetinin NATO ya girmesinin icabı idi, Türk Devletinin itibar edilir, dostluğuna güvenilir, dostluğundan vazgeçilemez olmasının icabı idi. Bu konjonktürü biz bulmadık; yarattık Ferid Melen Bey!.. Bizim bu yarattığımız konjonktürü bir intakı hak kabilinden kabul etmeniz lâzımdır ve bu, bu memleket tarihinde büyük bir muvaffakiyet de olmuştur Ferid Melen Bey... Bütün bunlar asla kendiliğinden olmamıştır. Yoksa Allah Türk milletinin yüzüne bakmasa ve Halk Partisi bugüne kadar yerinde kalsa idi hâlâ aynı durumda kaldığımızı görmüş olurduk.

Sevgili arkadaşlarım; bunun delilleri ve emareleri arkadaşımızın beyanlarında sıra sıra gelecektir.

Şimdi, arkadaşımız dedi ki: 1950 den bu yana, iktisadi ve malî durumumuzun neticelerini gözden geçirebiliriz. Ben de bekledim. Bundan bir netice çıkarsın, bu neticeleri gözden geçirin diye. Bunlar nedir? Bunlar birtakım meselelerdir. Fakat bu meselelerin hangisine temas etti arkadaşımız?

Şimdi, burada, bu memleketin bir zirai bünyesi var. Bu zirai bünye, Baade raporundan alın-

miş ters ifadeler şeklinde burada ifade edildi. Bunun sırası gelince arz edeceğim. Fakat, hakikat değil midir ki, memlekette yüzde elli, yüzde altmış, yüzde seksen, yüzde yüz artan zirai istihsal şubeleri vardır. Bunlardan bahsetmedi. (Soldan, «işine gelmez» sesleri)

Bu vaziyete gelmek için takibedilen bir kredi politikası vardır. Zirai kredi. Bundan tenkidetmek için olsun bahsetti mi? Etmedi.

Bu memlekette harb içinde ve harbden evvel gelip süren bir şeker meselesi vardır. Bundan bahsetmedi. Fiyatını beş liraya çıkarmışlar ve halka, şeker yemiyeceksin demişler ve yiyemmiştir. Öndan sonra şöyle olmuş böyle olmuş... En iyi dediği senede, yüz bin ton istihsal edilmeyen bir şeker meselesi vardır. Birçok şeker fabrikaları kuruldu. Bahsetti mi?

Madem ki, iktisadi vaziyet fenadır diyorlar, milletin huzurunda bu fabrikaların kurulmasının fena olduğunu da demeleri lâzımgelirdi. (Soldan, «diyemezler» sesleri) Onlar diyebilirler mi ki, «Türk Milleti, sen bu şartlar altında şeker yemeye müstahak değilsin, şeker yemeden yaşayacaksın.» Nasıl ekmek yemeden yaşayacaksın dedikleri gibi, bir zaman... Bütün bunların yeri gelecek, söyleyeceğiz!

Muhterem arkadaşlarım, Bütçe Encümeninde de arz ettim, kısaca bahsedeyim. Meclis huzurunda görüşülmiyen hâdiseler hususi toplantılarda, eş dost arasında görüşülen meseleler oluyor. İzmir'de NATO'nun NATO gazetecilerine verdiği bir ziyafette bir Holândalı gazeteci dedi ki, «Siz çok gösterişli işler yapıyor musunuz?»

FERİD MELEN (Van) Yabancılar da aynı kanaatte, gördünüz mü?

BÜTÇE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ BEHZAT BİLGİN (Devanla) — «Siz, dedi çok gösterişli işler yapıyor musunuz» dedi. Ne gibi dedim. «Çok şeker fabrikaları kuruyor musunuz» dedi. Sizin Holânda'da bir şahıs ne kadar şeker istihlâk eder, dedim. Senede 5 kilo, dedi. Biz de 5 kilo, dedim. Çok az olduğunu söyledi. İşte biz dedim, bu 5 kiloyu 14-15 kiloya çıkarmak için bu fabrikaları kurduk, çok mu? Dedim. İşte burada ele alınmıyan meselelerin dışarıya aksettirilmiş şekli böyle oluyor. Arkadaşım da, yabancılar da aynı kanaatte, diyor. Gördünüz mü Ferid Melen Bey, nasıl anlıyorlar?

Şimdi şeker istihsalı 150 bin tondan 500 bin tona çıkıyor. Bahsetmek icabeder, bahsedemiyor.

Silo inşaatı vardır, yatırımlar tenkid ediliyor. Fakat maddi olarak hiçbir hâdiseye ve meseleye temas yoktur. Su ve enerji meselesi vardır, bu memleketin suya ihtiyacı vardır. Baraj yapıyoruz, barajlardan bahsetmiyor? Tenkid etmeniz ya. Tenkid etmeniz bir türlü, tenkid etmeniz bir türlü...

Baade raporunda ne deniyor? Dün sayın arkadaşım Zeyyat Mandalıncı bu hususa temas etti. Baade raporunda şunları yazıyor : «Çok şayanı takdir ki, Türkiye'de sekiz on sene içinde gayet mükemmel bir yol şebekesi teessüs etmiş ve bu şebeke sayesinde yurdun bütün köylerine nüfuz etmek imkânı hâsıl olmuştur. Bu şebeke yapılmamış olsaydı Türkiye'de hiçbir reforma imkân olmazdı.» Baade'nin sözleri bu. Diğer bir arkadaşım cevap verirken Baade raporunda «Lehinize olan» tek cümlemin bundan ibaret olduğunu iddia etti. Kendilerinin okumaya çok meraklı bir zat olduklarını biliyorum. Hıfzı Oğuz Bekata arkadaşım şu Proje de Development Méditerranéen isimli Baade raporunu da ihtiva eden F. A. O. raporunu okumamış mıdır? Buna ihtimal vermiyorum. Çünkü, hiçbir zaman okuduğu şeyi tahrif edeceğini tahmin etmem. F. A. O. raporunda ve onun sonunda yer alan Baade raporunda çok daha takdîrkar yazılar vardır. Onları da size okumaya fırsat bulacağım.

Tekstil fabrikaları ne vaziyettedir? Gübre fabrikaları, azot sanayii, ecza ve kimya fabrikaları, Karabük fabrikaları, madenî imalât, sınaî imalât durumu ne vaziyettedir? Bunları nasıl görmemezlikten geliyorlar? Sanayide ilerleme yok, diyorlar. Diyelim ki, «Siz fazla görüyorsunuz % 80 değil de % 60» iddiasındadırlar. Mesele bu değil. Memlekette sanayide muazzam ilerleme olduğunu gözlemleniyor görmüyor musunuz? Vitrinleri görmüyor musunuz, ne kadar yeni şeyler hep bu memlekette yapılıyor, işçilerin daima artan miktarını görmüyor musunuz? Bir memlekette işçi adedi 10 senede bir misli artarsa sınaî istihsal yerinde duruyor, denilebilir mi? Bu kadar işçi elini kolunu sallamak için mi toplanmıştır, bu iş yerlerine? İş yerleri adedi % 130 artarsa bu memlekette sınaî istihsal ilerlemiyor, denilebilir mi?

FERİD MELEN (Van) — İş yerleri % 60 artmış dedik.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Neden istatistiklere ehemmiyet vermiyor, neden istatistikleri tetkik etmiyorsunuz?

Muhterem arkadaşlarım, ne diyorlar? Adnan Menderes, Kurunuvüstadaymışız gibi, zaman zaman, «Bu memleket kıtlık tehlikesine mâruz kalmıyacaktır» demiş. Elbette söyledi ve bunu, bu imkânın sizce hayal sanıldığı bir zamanda söyledi. Söyledi ve tahakkuk ettirdi. Bugün Türkiye'de kıtlık imkânı var mı? Alınız. Karadeniz havalisini, Şarkını, Garbını memleketin hangi köşesini alırsanız alınız hiçbir yerde kıtlığın gölgesi var mıdır? Fakat bu kıtlığı muhterem arkadaşlarım 1930 - 1932 senesi sıralarında ve ötesinde İzmir şehrinin yakınlarında gördük. Şark, Cenubi Şarki, Karadeniz her zaman gördü ve tecrübesini yaptı. Arkadaşımın okumak istemediği istatistikleri ben kendisine okuyayım. Bir yılda nüfus başına düşen hububat istihlâk miktarı şöyledir. Dikkat buyurmanızı rica edeceğim. Bu rakamlar rahmetli Atatürk'ün zamanından başlamaktadır.

Bir yılda Türkiye'de nüfus başına düşen buğday istihlâki :

Sene	Kilo
1936	155
1938	172
1939	172
1940	169
1941	165
1942	165
1943	152
1944	131
1945	91

1945 senesinde günde nüfus başına düşen ekmeğ 250 gramdır. Buna belki harb devresi diyecekler. Harb sonrası. 1946 da nüfus başına 120 kilo, 1947 de nüfus başına 120 kilo.

Hatırlatıyorum; mebdede 1936 da nüfus başına 155 kilo.

1948 de nüfus başına 152 kilo, 1949 da 140 kilo, 1950 de 141 kilo. 1936 yı' tekrar hatırlatıyorum, 155 kilo. Yedi senelik bir devrede millet yarı aç. Sonra 1951... Şimdi ne oldu. Küçük bir hâdise. Demokrat Parti iktidâra geldi, bir sihirli değnek iktisadiyatımıza dokundu: Bakınız 1950 de 141 kilodan hemen 184 kiloya,

1952 de 185 kilo, 1953 te, kuraklık senesi, 161 kilo.

EMİN SOYSAL (Maraş) — O buğdayları biz ettik.

BÜTÇE ENCÜMENİ M. M. BEHZAT BİLGİN (Devamla) — 1955 te 192 kilo, 1956 da 191 kilo. Şimdi 200 kilonun üstünde. Demek ki, Halk Partisi devrinde vatandaşların normal gıda rejimi, (Sous alimentation), ihtiyacın dununda bir gıda alma rejiminden ibaretti. Muhterem Ferid Melen bu vaziyet muvacehesinde, bu rakamlar muvacehesinde harb yıllarını tarihten silinmiş farzederek her şeyi ne çabuk unuttuyorlar? «İçtimai hayatımızı alt üst eden, içtimai bünyemizi temellerinden sarsan, vatandaşları harb yıllarında bile karşılaşmadıkları ızdırıp ve mahrumiyetlere mâruz bırakan buhran», diyor ve harb yıllarındaki vaziyetle bizim buhran dediği 1957 - 1958 vaziyetimizi mukayese ediyor. Harb yıllarında ekmeğ denemeyecek şekilde millete verilen ve içinde süpürge tohumuna kadar her şey bulunan ve buna rağmen nüfus başına 200 gram olarak halka tevzi edilen ekmeğ rejimi, kilosu 500 kuruşa şeker rejimi demek ki, bizim devrimizdeki hayatımızdan daha âlâ imiş!

Demokrat Partinin 1957 ve 1958 yıllarında, bütün tediye güçlüklerine rağmen yatırımların kemaliyle yürüdüğü bir senede, her tarafta eserlerin yükseldiği bir senede millet gelirinin yüzde on beşini yatırımlara bağladığı bir senede, milletin her şeye rağmen her ihtiyacı karşılamaya muvaffak olduğu bir senede idîk. Böyle bir seneyi harb yıllarından daha kötü olarak tarif etmek edvâ derecede insaf ile bağdaşabilir mi? Bir parti sözcüsü bunun böyle olduğunu ifade ederse bu o partinin samimiyet ve hakikatten tamamen uzak zihniyetini meydana çıkarılmış olur, muhterem arkadaşlarım.

Şimdi diğer bir noktaya geçeyim :

Ferid Melen arkadaşımız bununla kalmıyor. İstatistikleri ele alarak millî gelirden bahsediyor ve açıkça değil, fakat «Insinuation», suretiyle, yani fikirlerde yer etmesi istenen bir telkin ortaya atıyor ve diyor ki; «1958 millî gelir hesabı yanlışdır», acaba başka ölçüler mi kullanılmıştır? Burada, «Kullandıranlar», diyor. Âdeta Demokrat Parti Hükümetini sahtekârlıkla itham ediyor ve diyor ki; «Resmî kayıtları tahrif ediyorlar. 1958 gelirinin bu nis-

pette artmasına imkân yoktur. Bu işte hile var.» böyle diyor.

Arkadaşlar; affetsinler hilenin ve tahrifin nerede olduğunu sizlere rakamlar üzerinde arz edeyim: Arkadaşımız millî gelirden bahsederken bırakıyor mütadolan gayrisâfi millî hâsıla hesabını. Çünkü bütün memleketlerde millî gelirden bahsettiğiniz zaman mâna (Gayrisâfi millî hâsıla) dır. Ferid Melen için gayrisâfi millî hâsıla değildir. Ferid Melen millî gelir diye tarif edilen rakamı ele alıyor. Çünkü millî gelir rakamı gayrisâfi hâsıla hesabından vasıtalı vergilerin ve işletme ve yıpranma paylarının tenzil edilmesi ile elde edilen rakamlardır. Yani Ferit Melen'e göre gelirin gelir olması için milletin vasıtalı vergi vermeden eline geçen gelir olmalıdır. Maksat, aşikâr, ne suretle olursa olsun rakamları küçültmek. Attığı rakamlar şunlar:

	1950 Milyon TL.	1958 Milyon TL.
Vasıtalı vergi	942,8	1,606,9
Aşımna ve eskime	358,9	680,5
Yekûn	1.301,7	2.287,4

Bunları çıkardıktan sonra, 1950 de (1948 sabit fiyatları ile) 1 milyar 301 milyon ve 1958 de 2 milyar 287 milyon noksan. Kendine göre bir millî gelir hesabı çıkarıyor ve sonra diyor ki: 1958 millî gelir hesabı yanlışdır ve bunu ispat edeceğim.

Peki, şimdi nasıl ispat ediyor? 1958 de 1957 ye nazaran sabit fiyatla 1 milyar şu kadar milyon lira gayrisâfi millî hasıla gösterildiğini ve bunun mümkün olamayacağını söylüyor. Arkadaşımız tuhaf bir hesap yapıyor, bakınız diyor ki, «1950 - 1951 den 1958 e kadar vasatı olarak millî gelir sabit fiyatlara göre 800 - 900 milyon lira artmıştır.» Çok takribî olarak bu iddia şöyle böyle doğrudur. Millî gelir artış rakamları sabit fiyatla şunlardır:

	Milyar TL.
1950 den 1951 e	1,588
1951 den 1952 ye	1,035
1952 den 1953 e	1,444
1953 den 1954 e	azalış

Milyon TL.

1954 den 1955 e	995,3
1955 den 1956 ya	962,1
1956 dan 1957 ye	954,5
1957 den 1958 e	1,715

Ve arkadaşımız diyor ki: 1950 den 1951 e 1 milyar 588 milyon artan millî gelirin 1957 den 1958 e 1 milyar 715 milyon lira artması mümkün değildir, bu olamaz. Neden olamaz? Delillerini veriyor, gûya hesap gösteriyor. Ve sırf 1958 zirai istihsalâtına ait son derece noksan rakamlar okuyor.

1958 de istihsal edilen hububat yekûnu pek fazla artmamış. Arkadaşımız hububat rakamlarını göstermiyor. Halbuki 1957 den 1958 e 479 bin ton artmıştır. Sanayi bitkilerinden şöyle böyle bahsediyor. Sanayi bitkilerinden tütün azalmıştır, diyor. Yalnız fiyat vermiyor.

FERİD MELEN (Van) — Sabit fiyat dedik.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Sabit fiyat dediğiniz 1948 fiyatına irca edilen 1958 fiyatı olmak gerekir. Yoksa 1957 fiyatının 1958 de (Cari ve sabit fiyatla) artmadığı nasıl iddia edilebilir? Aksi sarahaten variddir, biz biliyoruz ki fiyat artmıştır.

Bu kadar da değil, ondan sonra. Şeker pancarında 40 bin tonluk küçük bir artış diyor. Burada da hem cari, hem 1948 sabit fiyatlarına irca edilen hesaplara, ayrıca fiyat ve binnetice gelir farkı vardır. Ferid Melen Bey bunların hepsini bir tarafa bırakıyor ve hiçbir temeli olmayan iddialar yürütüyor. Ona göre millî gelir hesabı gayet kolay, cem, tarh amelîyesidir, bu kadar.

Şimdi snai bitkiler de var. Hiç pamuktan bahsetmiyor arkadaşımız. Halbuki 1958 de 45 bin ton sâf pamuk istihsalinde artış var. Bu miktar ton pamuk 250 milyon lira eder ki, arkadaşımız hiç bundan bahsetmiyor ve istihsal faktörleriyle millî gelir inikâsını düşünmüyor. Sonra, meyvalar. Arkadaşımız bunlardan da hiç bahsetmiyor. Meyva istihsalinde de 1 milyon 160 bin ton artış var. Hiç bahsetmiyor. Sert kabuklu meyvalardan meselâ fındıkta 60 bin ton artış var. Bundan da hiç bahsetmiyor arkadaşımız. 1957 den 1958 e keza zeytinyağında,

47 bin ton artış var. Bu miktar artış kıymet bakımından 180 milyon lira eder. Yine bundan da hiç bahsetmiyor arkadaşımız. Ne orman mahsullerinden ve ne de et mahsullerimize hiç temas etmiyor arkadaşımız. Diğer gelir sektörlerini de tamamen meskût geçiyor. Bütün bu rakamlar bir tarafa, diyor ki arkadaşımız : «1958 de 1957 ye nazaran iddia ettikleri nispete bir artış olamaz.» Neden? Meçhul. Tamamen indî ve mücerret bir iddia. İşte Ferid Melen Bey, hesapta mugalata buna derler. (Soldan bravo sesleri) Ve arkadaşımız şöyle diyor; «matematikte bu mümkün değildir; aynı fiyatların çarpılması neticesinde elde edilen hâsıla daha az rakamların çarpılmasında daha çok, daha çok rakamların çarpılmasında daha az olmaz» diyor. Elbette söylediği gibi değil. Ne fiyatlar aynıdır, ne miktarlar. Fakat bu sizin matematiğinize uymaz. Çünkü sizinki tahrifli bir matematiktir Ferid Bey. Elbette tahrifat yapıldığı zaman rakamlar da başka türlü çıkar.

FERİD MELEN. (Van) — Zeytinyağında millî gelir hesabının nasıl çıkarılacağını bilmiyorsunuz. İstihsal âmillerini nazarı itibara almalısınız.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Elbet istihsal faktörleri hesaba girer. Siz bunu tatbik etmek için pamuğu nazara almazsınız; yağı nazara almazsınız, saydığım bütün mahsul artışlarını saymazsanız elbette istediğiniz şekilde rakam bulabilirsiniz. Bu istatistik rakamları sizin yaptığınız gibi on dakikada bulunan rakamlar değildir. Bunlar, bütün kalifiye memurlar oturuyorlar, çalışıyorlar bir sene mesai sarf ediyorlar, sonra bu rakamları bulabiliyorlar. Beyefendi kalkıyor, bir dakika içinde hesap yanlışdır diyor.

Şimdi efendim; ne maksatla hareket ettikleri görülüyor. Maksat her şeyi küçültmek.

Nüfus başına millî gelir rakamlarından bahsettiler. Demin hububat durumunu arz ettim. Arkadaşım diyor ki, «nüfus başına millî gelir artmıyor.» Nüfusun 1948 sabit fiyatları hesab edilerek 1938 de ziraatte çalışan nüfus başına düşen miktar 660 lira 60 kuruş. Harpten sonraki devir, onların en müsait devirleri, bu devirde yani 1948 de nüfus başına isabet eden sabit fiyatlarla millî gelir miktarı 551,5 lira. 10 sene içinde ziraatte 110 lira nüfus başına düşen millî gelir azalması var, bir santim çoğalma yok.

Şimdi bakınız, 1951 de 591,9, 1952 de 620,7, 1953 te 671,3, 1954 de (kuraklık yılı) 527, 1958 de 790 lira oluyor.

Yani kendileri zamanında 1938 den de alsanız, hattâ 1923 ten alsanız zirai gelir mütemadiyen azalıyor, zamanımızda % 60 çoğalıyor.

Sonra dediler ki, 1954 den bu yana millî gelir artışı azdır. Bakalım : 1950 de 496, 1953 te 635, 1958 de 680 lira. Ferid Bey, mutlaka 1953 ile mukayese etmek ister, ama bu istisnai bir senedir dediği halde 1950 ile mukayeseye hiç yanaşmaz ve kendi devirleriyle hiç mukayese yapmaz. Biz kendi devirlerine bir bakalım. Sabit fiyatla nüfus başına gelir 1938 de 432, 1950 de 434. 12 senelik artış miktarı 12 sene içinde on binde 42 dir. (1948 yılına irea edilmiş fiyatla..) Senede artış miktarı, kendi verdikleri hesaba göre, on binde üç buçuk. Bunu millî gelir değil de gayrisâfi hâsıla yaparsanız 12 senede, Halk Partisi devrinde nüfus başına isabet eden artış binde sekiz buçuk, senede on binde yedidir, yani olduğu yerde durmaktadır. Bu, hakikaten ters mânada bir mucizedir. Yaşayan bir memleketin 10 senede, yirmi senede olduğu yerde durması bir durgunluk mucizesidir! Demokrat Parti devrinde, 1950 den 1958 e kadar temin edilmiş olan yüzde 37,1, senede % 4,64 miktarında ki sabit fiyatla nüfus başına gelir artışını az görüyorlar. Hem de on binde 3,5 karşısında az görüyorlar.

FİKRİ APAYDIN (Kayseri) — Allah onlara insaf versin.

BÜTCE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Şimdi Baade raporuna geçiyorum.

Dedim ki, tahrif edildi. Bunu Hıfzı Oğuz Bekata arkadaşımıza ithaf etmek istiyorum.

Bir defa şunu arz edeyim. Baade raporu denen nesne şudur :

Baade raporu yok. Yani Türkiye Hükümetine verilmiş bir Baade raporu mevcut değildir. Birleşmiş Milletlerin FAO Teşkilâtına verilmiştir. Aynı mevzuda FAO teşkilâtına verilmiş muhtelif memleketlere ait muhtelif raporlar vardır. Hangileridir bu memleketler? Bunlar Akdeniz memleketleridir. İspanya'dan başlıyor, Cenubi Fransa'nın bir kısmı, Cenubi İtalya, Yunanistan, Yugoslavya, Türkiye, İsrail var. Bunlar az gelişmiş memleketlerdir. Bu memleketleri Cenubi Avrupa Grubu içine alıyorlar. Sonra Yakın - Şark

grupunu teşkil eden bütün Arap ve Şimalî - Afrika memleketleri.

FERİD MELEN (Van) — Türkiye için Baade raporu var ama.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Var. Ancak bu bize değil, FAO ya verilmiş bir rapordur.

EMİN SOYSAL (Maras) — Neye neşretmediniz?

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Bu rapor kütüphanede iki aydır tetkiklerinizi beklemektedir. İhtifat buyurmadınız. Ben de oradan aldım. Fransızcası da, İngilizcesi de var. Amerikan Kültür Derneğinde de, her yerde var. Biz mi neşredeceğiz? Bize verilmiş bir rapor değil ki... Ama Birleşmiş Milletler raporları Meclis Kütüphanesinde vardır. Düzinelerce eserler vardır. Bir taneisini açıp okuyor musunuz?

Şu Projeh de Développemant des Pöys Méditerranéen de bu aradadır. Bakınız mukaddemesinde ne diyor : «Her şeye rağmen otonom; yani kendi iradelerine tâbi, bir akspansiyon seyri takibine muvaffak olmuş az gelişmiş hiçbir memleket yoktur. Teknik yardım plânlaşması umumi yetle parça parça olmuştur ve muayyen ihtiyaçların iyice tâyin edilmiş bir bütününe göre olamamıştır. Ekseri ahvalde ecebi müşavirlerin tavsiyeleri, teknik bakımdan isabetli olmakla beraber (Bu plânlaşma mevzuu) birbiri ile telif edilemeyecek mahiyette idi.»

Şimdi, yine bütün bu bölgeye şâmil mülâhaza geliyor : «Nüfus artışıyla kaynakların tezayüdü arasındaki yarış henüz bu bölgede - az gelişmiş memleketler bölgesinde - kazanılmamıştır. Gıda maddelerine olan mütezayid talep müthiş bir fidye mukabili temin edilebiliyor.» Nerede? Cenubi Fransa, Cenubi İtalya, İspanya, Yunanistan, Türkiye'de ve diğer memleketlerde. Nedir bu fidye? Okuyalım : «Çıplaklaşmış tepeler, cılız rekolteler, az gıda alabilen hayvanlar, serbest bırakılmış keçiler, tehlide mâruz toprak.» Niçin, Ferid Melen Baade raporuna mümasil olan bütün bu mütalâaları almıyor?

FERİD MELEN (Van) — Okuduğunuz rapor ayrı, benim okuduğum ayrı. Getirir kürsüden okurum.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Sizin okuduğunuz küllün özüdür. Ben küllünü okuyorum.

Bir taraftan bu raporları almış olan Birleşmiş Milletler Komisyonu bunu gözden geçirdikten

sonra hepsi hakkında, umumi malûmat yürütüyor. Bu hâdiseler Türkiye'ye münhasır hâdiseler değildir. Demokrat Partinin ihdas ettiği bir hâdise hiç değildir. Bu, asırlar boyunca devam eden hâdiselerdir. Bu asırlardan beri devam eden hâdiseleri de alarak Beyefendinin, «Demokrat Parti geldi, toprakları dağıttı, erozyona sebeb oldu» demesi tahrifin tâ kendisi olur ve yakışmaz.

Keza bakınız umumi raporda : «Kalabalık halkların beslenmesi için ziraat sahaları genişletilir, meralar haddinden fazla yüklenir ve orman yok edilirse bütün bunlar müstakbel istikrarın ipotek altına alındığını gösteren ihtarlardır.» diyor. Buna muhatap olan yalnız Türkiye değildir. Türkiye'nin yanında İspanya, Cenubi Fransa, Cenubi İtalya, Yugoslavya, Yunanistan ve İsrail yani bütün Akdeniz havzası vardır. «Bu bölgenin büyük kısmında nüfus tezayüdü hasebiyle halk maisehini temin edemez haldedir. Topraklarının verimliliği artmıyor, halk kütleleri ziraat dışında yeni maiseht vasıtaları bulamamışlardır. Bu bölgenin hiçbir memleketinde şehir halkının tam işlerliği temin edilememiştir. Zirai halk arasında dramatik şekilde hüküm süren sous - emploi hissedilir derecede hafiflememiştir.» İşte bütün Akdeniz bölgesine ait bir görüş. Bunu C. H. P. sözcüsü yalnız Türkiye'ye hasrediyor. Görülüyor ki, Demokrat Parti 10 sene içinde Ferid Melen arkadaşımızın çizdiği tabloyu getirmede. Hayır, bunlar on iki senenin, hattâ yüz yirmi senenin husule getirdiği hâdiseler değildir. Bunlar asırların eseri. Ve rapor devam ediyor, meselâ Yunanistan hakkında şöyle diyor :

«Alınacak tedbirler, tamamiyle bünye değişikliğine mâtuf olmalıdır. Son zamanlardaki terakkilere rağmen bu memleketlerde demografik tazeyik ekilen sahalara nispetle yüksektir. Bu toprağın verimliliğine karşı bir tehlikedir. Memleketin muhtelif bölgeleri arasında gelirlerde çok büyük bir disparite vardır. Nihayet tediye muvazenesi son derece sarsıntıya mâruzdur. Toprağın asırlardan beri devam eden yorulma ve tükenme seyri en bâriz tezahürü orman örtüsünün memlekette zail olmasıdır. Durdurulmuş olmaktan uzak olan bu seyir Yunan ziraatinin terakkilerinden birçoğunu tehlikeye düşürecek bir mahiyet arz etmektedir.» Yunanistan için söyleniyor bunlar.

Samimiyetinden emin olduğum Hıfzı Oğuz Bekata dediler ki; Zeyyat Mandalinci bula bula Baade raporunda bir tek cümle buldu lehimizde.

Şimdi Baade raporundan okuyorum; tereddüdederseniz tercümesini değil, sizin okuduğunuz Fransızcasını okuyorum. (Aslını okuduktan sonra)

Diyor ki:

Baade Raporundan okuyorum beyefendi : «İşbu raporun vâsıl olduğu netice şudur ki : Türkiye artan nüfusuna kâfi bir gıda alma imkânını temin edebilecektir. Ancak istihsalin gelişmesi, toprakların kullanılması bakımından gerçekten héroïque - yani son derece cesur - bir programı zaruri kılacaktır. Şunu da katiyetle beyan ederiz ki, Türkiye şimdi kâfi derecede cihazlanmış bulunmaktadır ve gittikçe hızlanacak bir seyirle yürüyecek olan inkişaf programlarının tahakkukunu ele almaya hazır durumdadır. Ingéniosité yani maharet, para, kalifiye işçilik bakımından mevcut bütün kaynakları esaslı bir şekilde kullanılacak olan bu gayretler 1975 yılı civarında çemberin yarılmasıyla neticelenecektir.» Yani Türkiye az gelişmiş memleket çemberini 1975 te, 15 sene içinde yarabilecek durumdadır.» denmektedir. Devam ediyor: «O vakit çok mümkündür ki, Türkiye kendi halkının tam mânasıyla beslenmesini temin ettikten başka ziraat sektörü gelirlerini artırmak yolunda kayda değer bir terakki elde etmiş bulunacak ve bu da ekonomisinin bütünü için mesut neticeler verecektir.»

İşte muhterem arkadaşlarım, Ferid Melen arkadaşımızın, eğer mantığı işleyebilirse, kendisinden, fakat herhalde Hıfzı Oğuz Bekata Beyefendiden ve mümkünse diğer konuşan arkadaşlarımdan Baade Raporunu bu konklüzyonlarını da nazarı dikkate alarak, memleketimiz hakkında daha sarıh bir görüşe ve yapılan işler hakkında daha sarıh ve müspet bir telâkkiye varmalarını bendeniz temenniye şayan görürüm ve kendilerinde bu samimiyeti görmek isterim. (Soldan, bravo sesleri)

Muhterem arkadaşlar, bu kadarla iş bitmiyor. Ferid Melen arkadaşımız yatırımlar hakkında da kolay hesaplar çıkarıyor, on dakika içinde bir millî gelir hesabını çıkarıverdiği gibi... Kendisinin Bütçe Umum Müdürlüğünü liyakatle yaptıklarını bilirim, ama teşrif etseler de Millî Gelir Dairesine yol gösterebilirler. Yatırımları da kolay hesaplıyor ve bir iki kalemde hem yatırımları azaltıyor, hem de borçlar hesabını astronomik rakamlara çıkarıyor.

Ben de kendilerine beynelmilel istatistik rakamları veriyim. 1956 yılında Türkiye'nin mecmu kaynakları, yani millî gelir zait dışardan elde edilebilen yardımlar, 5 milyar 410 milyon dolârdır. Bu da bugünkü rayiçle 48 milyar 690 milyon liradır. Hakikatte o yıla ait millî gelirimizin bugünkü kıymeti 38 milyar 780 milyon lira olduğuna göre, 10 milyar 910 milyon lirası (bugünkü endeksle) dış yardımlardır. Birleşmiş Milletlere aidolan bu istatistikte 1956 yatırımlarımız gayrisâfi hasılamızın % 14,5 dur. Yine bu miktar millî hâsıla rakamlarına nazaran 784 milyon dolârdır. Bu da 7 milyar 56 milyon liradır. 1956 bizim millî gelir ve yatırımlar itibariyle ortalama bir yılımızdır. 1959 yılına kadar 9 yıllık yatırımları, hattâ % 10 noksanı ile bu vasatiye göre hesab edersek takriben 57 milyon lira gibi bir rakamı ifade ediyor, bugünkü rayiçle. Tabii bütün bunlar son derece tahminidir.

Bugün, bizde henüz bir millî muhasebe teşessüs etmiş değildir ki, bunun hesabını dakik olarak şu kadar diye söyleyelim. Fakat bunlar tahmini hesaplardır. Muhtelif yönden yapılabilecek tesbitlerin hepsi bu civarda bir yatırım yükünü gösteriyor.

Şimdi zaten yatırımların miktarı mıdır haizi ehemmiyet olan, yoksa eserler ve neticelerin tahakkuk etmesi midir? Bu yatırımlar yurdun her tarafında meydana gelir. Yollar, barajlar, limanlar, fabrikalar... Arkadaşımız der ki, bunların hepsi Halk Partisi devrinde yapılan demiryollarının bedelini tutmaz. Bu kadar da hesap nosyonundan uzaklaşırlarsa artık konuşmak zayıftır. Siz alın demiryolları inşaat masrafını, 1959 rakamına irca ediniz, bakınız...

FERİD MELEN (Van) — Bilirkişi fiyat koysun.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Şimdi muhterem arkadaşlarım bendeniz Ferid Melen Beyefendi hakkında söyleyeceklerimi burada kesmek istiyorum. Biraz da Hıfzı Oğuz Bekata Beyin temas ettikleri noktalara arzı cevebedeyim.

Arkadaşımız kürsüye geldiği sırada itiraf edeyim, öyle bir girizgâh yaptı, yaptı ki, «hakikaten kıyasıya bir siyasi mücadele içindeyiz, gelin birbirimizi anlamaya çalışalım, biz sizin yaptığımız işlerden anladığımız kısımları kabul edelim, siz de bizim itirazlarımızdan kabul edilecek kadarını kabul edin ve sonunda müsterek

olan bir anlayışa ulaşalım» diyecek sandım. Zira girinzgâhları haklı olarak bende bu intibah bıraktı. Mac Millan Londra'ya gidiyor, Eisenhower Moskova'ya gidecek. Böyle can düşmanları kimseler bile bir masa etrafında toplanabiliyorlar... Muhterem üstadımız da böyle bir noktaya işaret edip bu sonuca varacak sandım. Fakat ne oluyor, bu tenkid «İlle Adnan Menderes istifa etmelidir.» neticesine varan bir siyasi itihamname oldu, bütçe tenkidi yerine.

HIFZI OĞUZ BEKATA (Ankara) — Zihniyet, zihniyet!

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Efendim, zihniyet... Etten, kemikten insanları dışında bir zihniyet olabileceğine bendeniz kaani değilim. Zihniyet insanlara bağlıdır, insandan ayrılmaz bir şeydir. Siz Adnan Menderes'in istifa etmesini istiyorsunuz ve ne sebeple istiyorsunuz?

EMİN SOYSAL (Maras) — Bir tane değil ki sebep.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Şimdi Hıfzı Oğuz Bekata arkadaşım zaten ekonomik mevzuda iki söz söyledi. Bu yatırımlar plânsız olduğu için randımanlı değildir, dedi. Bunların normal randımanı % 80 istihsale mütevecchi olmalıymış da ancak % 20 diğerleri olmalıymış. Nereden çıkarıyor bu nispetleri, nasıl yapıyor bu hesapları bilmem, bu hesapların üzerinde durmıyacağım.

Bir noktada dedi ki, «Köylerden şehirlere akıyor insanlar. Bu, köyde sefaletin bir neticesidir.» Şimdi nüfusun artışı nispeti meydana, Türkiye köylerinde senede birkaç yüz bin nüfus artıyor. Bunlar dinç insanlar olarak askerden dönüyorlar, 21 - 22 yaşındadırlar. İhtiyacı var iş görmeye. Ne yapacak? Sanayi var, şu şu imkânlar var elbetteki oraya akın edecek. Hangi memlekette bu görülmemiştir ki, arkadaşımız köyden şehire akını sefalet olarak vasıflandırsın. Zirai sahalardaki gelirleri de arz ettim; iddia ettiğiniz gibi değil, ancak sizin devrinizde sefalet manzarası vardı, ve 1938 de 650 liralık nüfus başına düşen gelir 450 liraya düşmüştü. Bizim zamanımızda iki misline çıkmış oluyor. Bu, sefaletin değil, dinamizmin bir işaretidir. Avrupa, Amerika medeniyetini kurmuş olan insanlar bir kıtadan diğer bir kıtaya göç etmiş olan insanlardır. Ve emin olunuz ki, sefalet zannettiğiniz bu köylerden şehirlere akın eden yüz binlerce ve milyonlarca insanlar yakın bir âtide hem şehirlerimizin umra-

nına ve hem de sanayi sahasında rol alacaklarından Türkiye'nin yepyeni bir Türkiye olmasına hizmet edecekler ve başka memleketlerde sağlanan aynı neticeyi sağlayacaklardır. (Soldan; şiddetli alkışlar)

EMİN SOYSAL (Maras) — Zihniyet meselesi.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Zihniyet meselesi diyor arkadaşım. Yani diyor ki, biz bir dalâlet içindeyiz. Ben zannettim ki, Demokrat, Halk ve şu bu parti olarak bir dalâlet içindeyiz, diyecek. Fakat anlaşılıyor ki, dalâlet içindeyiz demekle Demokrat Partiyi kastediyor. Sebebi, ierayı Devlet etmek zihniyetinde bir sakatlık var. Neden? Hâkimiyet bilâ kaydü şart milletindir, diyor. Elbette hâkimiyet bilâ kaydü şart milletindir. Siz bunu Demokrat Partinin kabul etmediğini söylüyorsunuz. Fakat hâkimiyetin bilâ kaydü şart milletin olduğunu hâlâ kabul etmeyen Halk Partisidir, zâhir olarak. Neden? Hâkimiyet bilâ kaydü şart milletin olunca; o hâkimiyet levhada yazılı olduğu gibi evet, bu Mecliste tecessüm ve bu Mecliste temerküz eder. Ama siz bu Meclisin kararlarını tanımiyorsunuz, bu Meclisin kanunlarını tanımiyorsunuz. Hâlâ ekalliyet olarak bu Meclisin size ram olmasını istiyorsunuz. İşte millî hâkimiyeti tanımayan zihniyet ancak ve ancak bu kötü ve sakim zihniyettir. (Soldan, alkışlar) Hâkimiyet bilâ kaydüşart milletin hâkimiyetidir. Dışarda mı bu millet hâkimiyetini kullanıyor? Hayır. Mecliste kullanıyor. Ama siz meseleleri Meclise getiriyorsunuz. Güzel. Meclis meseleleri tetkik ve müzakere ediyor. Ondan sonra Meclis size haksızsınız diyor. Kabul etmiyorsunuz. Siz hâlâ bu kürsüye çıkarak diyorsunuz ki, hayır, biz haksız değil bu Meclis haksızdır. Beyefendiye bu meseleyi Meclis halletmiştir dediğim zaman, hayır yanlışır, halletmedi, dediniz. Böyle ifade buyurdunuz mu?

HIFZI OĞUZ BEKATA (Ankara) — Hayır.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Zabıttan ilerde okurum. Teşri ve icra Mecliste tecelli ve temerküz eder. Fakat siz ne teşriin ne de icranın Mecliste içtima ettiğini kabul etmiyorsunuz.

EMİN SOYSAL (Maras) — Deminkini oku.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Sabırsızlanmayın, gelecek. Kabul ediyor musunuz, etmiyor musunuz, samimî olarak soruyorum.

Meclis kararlarını Meclis içinde münakaşa ediyorsunuz, katiyet kesbettikten sonra hâlâ dışarda

reddediyorsunuz. Meclisin kabul ettiği kanunlara, ittihaz ettiği kararlara Meclis Kanunu ve kararları demiyorsunuz, Demokrat Partinin kanunları ve kararları diyorsunuz. Arkadaşlar ne zaman beri partiler ayrı ayrı rey veriyorlar. Mecliste ekseriyet karar verirken şu taraftan şu kadar bu taraftan bu kadar diye sayılabiliyor mu? (Sağdan, «sayılıyor» sesleri) («Kirazoğlu saydı» sesleri)

AVNİ DOĞAN (Ankara) — Sayılıyor.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Meclisin her hangi bir kararının altında her hangi bir kanunun altında şu kadar Halk Partisinin şu kadar Demokrat Partisinin diye tebliğ ediliyor mu?

AVNİ DOĞAN (Ankara) — Teklif ediliyor.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Bunun Demokrat parlamento ananelerinde yer almayacak bir husus olduğunu pek âlâ biliyorsunuz. Gazetelerinizde buna rağmen diyorsunuz ki, kararlarınız ve kanunlarınız Meclis kararı değil, Demokrat Parti kararıdır, Demokrat Partinin kanunudur. İşte küllolarak Meclisin hüviyetine intibak etmeyen bu anlayış, bu Meclisten bu memlekette tardedilmesi lâzımgelen sakim bir anlayıştır. (Soldan bravo sesleri, alkışlar)

Buyurdular ki, Meclis Hükümeti murakabe ve ıskat eder. Elbette şüphe mi ediyorsunuz? Bundan bir saniye şüphe etmeyiniz. Efendim, Meclisin huzurunda tasvibedilmeyen bir Hükümet bir gün bile iktidar mevkiinde kalamaz. Bunu nereden çıkarıyorsunuz? Meclis elbet ıskat edebilir. Fakat sizin arzunuzla ıskat etmeye mecbur mudur? Rica ederim, bugün hangi demokratik memlekette Meclise böyle bir mükellefiyet yüklenmiştir. Bizim gibi iki partili olan İngiltere'nin Parlamentosunda 8 sene, 10 sene iktidarda bir partinin ve ona mensup bir hükümetin kaldığını bilmez misiniz? O hükümetlere karşı sırf değişiklik olsun diye neden Başvekili düşürmedin diye muhalefet partisinin sitem ettiğini gördünüz mü? Buna dair tek vesika gösterebilir misiniz?

EMİN SOYSAL (Maraş) — İngiltere'de Başbakan sandalyası böyle boş durur mu?

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Siz beyefendi, burada Klemanso için nazarımda son derece meşkûk bir mesele ortaya attınız, dediniz ki : «İktidar partisi muhalefetle müştereken hükümeti alkışlıyor, tasvibediyor. 15 - 20 tarafsız mebusun rey vermediğini görünce istifa ediyor.»

Klemanso hiçbir zaman böyle totaliter zihniyetine girmemiştir, giremez de. Klemanso totaliter zihniyette, ne demek bütün Meclis iktidara reyini verecek, 15 - 20 mebus, tarafsız müstakil mebus rey vermediği için çekilecek. Hayır. Zaten Klemanso böyle istifa etmiş değildir. Klemanso Başvekil iken Reiscumhurluğu kazanamadığından dolayı istifa etmedi mi beyefendi? Tarihi hakikat bu değil mi?

Şimdi mesele bu. Ama koalisyon hükümetlerinin câri olduğu yerlerde daha sarîh bir hâdiseden ben bahsedeyim.

Meclisten istenen itimat samimî itimattır, Meşkûk itimat değil. Demokratik anane budur.

1923 yahut 1924 te yani Fransa ile Almanya arasında ihtilâfın had bir safhaya geldiği bir devirde, Briand Hariciye Vekili, Poincaré Reiscumhurluğu terk etmiş, mebus olarak bulunuyor. Dış siyaset hakkında müzakere cereyan ediyor. Briand Almanya ile anlaşmaya taraftar, Poincaré itilâfgiriz bir politikaya taraftar. Müzakereler cereyan ediyor, Briand konuşuyor, taraftarlarınca alkışlanıyor, Poincaré konuşuyor, taraftarları tarafından alkışlanıyor ve Hükümet itimat reyini istiyor, itimat reyini veriliyor. Fakat Briand (Hariciye Vekili) görüyor ki; bu itimat reyini kati bir tasvibin ifadesi değildir, istifa ediyor.

Siz nereden çıkarıyorsunuz ki, bu Mecliste ekseriyetin katî itimadını haiz bir Hükümet istifa etsin. Böyle bir kaziyeyi nereden çıkarıyorsunuz. Bu tatbik edilirse bu memlekette demokrasi değil, sadece ekalliyetin baskısı hâkim oluyor, demektir. Bundan başka bir mâna çıkarılamaz.

EMİN SOYSAL (Maraş) — Bu iyi, bundan tutturabildin.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Söylediklerimin hepsi kalbden geldiği için iyidir. Hâdiseleri zorlamaya gayret etmiyorum. Ve ben hâdiseleri olduğu gibi ortaya koymaya çalışıyorum. Çünkü encümen adına konuştuğumu da hatırdan lütfen çıkarmayınız. Ben encümende tezahür eden bütün fikirlerin bir zübdesini ifade etmek istiyorum.

Biz Adnan Menderes Hükümetine bilerek, işlerini katî tetkikten geçirerek, her lirasını tetkik ederek, her meselesini didik didik ederek, ne yaptığını görerek itimat ediyoruz. Zaten Meclis de reyini verecek; göreceksiniz. Bir

plâmentor hayatında yalnız tenkidle iş bitmez. İş yapmak, iş başarmak lâzım, hattâ takdir etmek de lâzım. Hattâ muhalefet olarak da memleket hayırına olan işleri takdir etmek lâzım. Bir milletin mukadderatını tâyin edecek meseleler üzerinde muvafık muhalif olmaz muhterem beyefendiler. Bir harb ânında olmaz. Fakat bir harb kadar mühim neticeleri olan bir iktisadi hayatta da olmaz muhterem arkadaşlarım. Bir memleketin iktisadi yükselmesine, iktisadi huzuruna mâtuf olan meselelerde muhalefetin ağır başlı olmaları, mümkün olduğu kadar takdîr ve cesaret edebilecekleri nispette terviçkâr olmaları lâzımdır. Ancak bu cesaret nispetinde muhalefet millet nazarında itibar kazanır, kendilerine aferin dedirtir. (Soldan, brova, sesleri)

Bayar'ın ifadesini naklettiler. «Bir parti gerek iktidarda olsun, gerek muhalefette olsun, ne yaptığını, ne yapacağını bilmelidir.» Elbette bilmelidir ve Demokrat Parti işte Bayar'ın bu sözünün müessesem tatbikçisidir. Bu parti iktidara geldiği anda, sizin plânsız, programsız dediğiniz parti, memleketin realitelerini takabbül ederek, bu realitelerin icabını yerine getirmek için bütün gücü ile bir yatırım programını adım adım, karış, karış tahakkuk ettirmiş ve bütün tenkidlere, bütün güçlüklerle ve bütün mahrumiyetlere rağmen bunu tahakkuk ettirmiştir. Bunu ne yapacağını bilmiyen bir parti hiçbir zaman başaramazdı. Neden 1950 ye kadar bir şeyler yapıp başaramadı? Harb vardı, deniyor. Biz o harbin içinde bulunmadık. Bir gazeteci olarak o devri ben de iyi bilirim. O zaman Başvekil Saracoğlu bu altınları asla istihlâke sarf etmem, ben onlarla fabrika yapacağım, demişti. Saracoğlu gitti ama ondan sonra bütün bu altınlar memleketin istihlâk maddelerine sarf edildi. Çocuklarımıza, torunlarımıza kalacak hiçbir tesise sarf edilmedi. Ferid Melen'in iftihar ettiği altınlardan bir yatırım için, Merkez Bankası kasalarından bir gram bile çıkmadı. Bizi tenkid ettikleri, altınları harcadinız, dedikleri zaman; biz bunlara karşı Merkez Bankasının kasalarında ölü bir halde tutulan altınları, barajlara, fabrikalara, limanlara v.s. ye tahvil ettik, onlara hayatîyet verdik ve memlekete de bir hayatîyet verdik. Bu bir isabettir. Ve hakikaten memleketin hayatîyetini yükselttiğimiz

bir hakikattir. Hakikat budur arkadaşlar. (Soldan, bravo, sesleri)

Şimdi muhterem arkadaşlarım; bakınız, demin arz ettim. Kim Demokrasiyi kabul etmiyor? Kim, hâkimiyet milletindir, levhasındaki muhtemem ibareyi kabul etmiyor? Fakat, arkadaşımız, geldi buraya, Yüksek Meclisin kararına iktiran etmiş bulunan, müzakeresi bitmiş olan istihlâk dâvasını yeniden açtı burada. 2 gün evvel Meclis bu hususta kararını verdi. Nasıl, ve iki gün sonra geliyor ve kanunlar çiğneniyor, diyor. Haklar payımal oluyor, diyor. Anayasa çiğneniyor, diyor. Beyefendi yeniden münakaşa açmak için hakkımız var mı? Rica ederim. Ve bütün elinizde olan delilleri bu kürsüye daha dün getirmediğiniz mi? Hâkimiyetini ilân ettiğiniz, hâkimliğini ve hakemliğini söylediğiniz bu Meclis buna karar vermedi mi? Ve bu karar dünyaya yayılmadı mı? Siz hâlâ buna rağmen hayır, düzelmedi, dediniz; burada ben bunu düzeltteceğim, dediniz. İşte bu, Meclisin hâkimiyetini tanınamaktır. Bu Meclis gelecek, oturacak, çalışacak, toplanacak; kanunlar çıkaracak; kararlar çıkaracak ve arkadaşlarımızın nazarında bu kararların hepsi kıymetsiz ve gayrimuteber olacak yahut hepsi kendileri için kerhen muteber olacak olursa ve ancak kendilerinin teklif ettikleri bir hususa, ekseriyetimizin samimiyetle muhalefetten gelmiş bir karara itibar etmesi halinde yalnız bu karar Meclis kararı olacaktır, kendilerinin el kaldırmadıkları kararlar karar değildir... Böyle şey olmaz, arkadaşlarım.

EMİN SOYSAL (Maraş) — Bunun çaresi ikinci meclisi kurmak.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Şimdi ben Hıfzı Oğuz Bekata arkadaşımın kendi vicdanlarına hitabederek ne kadar tezada düştüklerini arz ettim. Hıfzı Oğuz Bey bizim samimî olduğumuzu kabul ediyor mu, etmiyor mu? Kabul etmeye mecbursunuz. Zannediyorum bunu kabul edersiniz. (Sağdan, soldan, gülüşmeler) Tasavvur ettiğiniz gibi bu Meclis her hangi bir tazyika boyun eğecek, her hangi bir düşünce ile kanaati hilâfına karar verecek bir Meclis değildir. Verdiğimiz reyler, kaldırdığımız el, bu taraftan olsun, o taraftan olsun, aynı samimiyeti ifade etmek lâzımgelir. Fakat bunların heyeti mecmuası Büyük Meclis adına birbirinden ayrılmadan olur, yoksa muhalefetin reyî, iktidarın reyî olmaz. Burada verilen ancak Büyük Millet Mec-

lisinin rey ve kararı olur. Bu, Türk Milletinin bilâ kaydüşart hâkimiyetinin ifadesidir, ta kendisidir. Buna ittiba etmeyenler, millî hâkimiyeti kabul etmeyenlerdir. (Soldan : Bravo, sesleri)

Şimdi Baykam arkadaşına döneyim; Baykam arkadaşına arz edeyim; çok daha vahim konuştu, dedi ki; «Hükümetlerimiz kendi parti programı ile ve Hükümet programı ile kayıtlı değildir.» Rahat Hükümet icrası sevdası varmış. İki devreyi mukayese edelim. Bir muhterem Başvekîl mesai saatlerinin mühim bir kısmını Anadolu Kulübünde geçirmiş, geçirmeye imkân bulmuş. Çünkü yapacak iş yok. Bir diğeri geceli gündüzlü on beş saat çalışarak mesai sarf eder de bu rahatlık olur mu? Bu nasıl bir rahatlık vaziyetidir. (Sağdan; «millet için çalışıyor» sesleri) Bakın ne dedi; «Türk cemiyetine zehiri o kadar alıstırdılar ki, bir hareket yapabilmek için toksit doza ihtiyaç vardır.» Bu ne demektir? Cemiyetin hareket edebilmesi için toksit doza ihtiyaç vardır, diyor. Kastettiği vahim mânâ seziliyor, fakat hiçbir zaman bu zehiri veremeyeceksiniz. (Soldan, alkışlar)

Sözlerinizden bir parça daha okuyayım: «Türk cemiyetini o kadar alıstırdınız ki, bir hareket yaratabilmek için toksikdoze ihtiyaç hâsıl olmuştur.» dediniz. Bunu söylediniz mi, söylemediniz mi? Zabıtlarda vardır. Sizler bu sözlerin nicesini söylemeye alışkınsınız. Sizin bu gibi fikirlerinize Türk milleti çoktan alışkıdır. Sizin bu fikirleriniz Türk milletine tesir etmeyen zehirlerdir. Ve bunun böyle olduğunu yakında yine göreceksiniz. (Soldan, alkışlar) Şimdi, Hükümetin vazifesi bitaraf kalmaktır, diyorlar. Hükümet bitaraftır. Hükümetin bitaraflığından vatandaşların bir şikâyeti yoktur. (Riyaset mevkiine İbrahim Kirazoğlu geldi.)

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Şikâyet sizlerin şikâyetinizdir. (Sağdan; «biz vatandaş değil miyiz?» sesleri) İstenen husus muayyen siyaseti temsil eden zevatın imtiyazlı olarak bazı masuniyetlere nail olmasıdır. Memleket sahında köyde kasabada, yolda, fabrikada vatandaşlar arasında biz bir eşitsizlik göremiyoruz, görülmesine de imkân yoktur, onların başka bir şey istedikleri de yoktur. İşlerinde, güçlerindedirler, toplantılar yaparlar, içtimalar yaparlar, çekindikleri bir şey yoktur. Her şey bugün Türkiye'de her zamana nazaran çok daha serbest olarak söylenebilir. Vekillere vatandaş senli ben-

li istediklerini anlatabiliyor mu? Anlatıyor. Eşitsizlik nerede görünüyor. Bir vali huzuruna gelen vatandaşa göster parti cüzdanını mı diyor?.. Diyebilir mi? Bu nasıl bir telâkkidir. (Sağdan «deniyor, deniyor» sesleri)

Muhterem arkadaşlar bu sadece bir iftiradır. Memlekette vatandaş arasında bir eşitsizlik mevzu bahis değildir ve olmayacaktır. Fakat imtiyazlı bir kitle de mevcut değildir ve olmayacaktır.

Malî baskıdan bahsettiler, falan filân... Şimdi arkadaşımız dedi ki; «Türkiye'de bir fiilî idare kurulmuştur.» Deminki ifadesinin tamamlayıcısı. Türkiye'de kanuni bir idare yok. Türkiye'de kanunlar çiğnenir, milletin iradesi ile kurulan bir Büyük Millet Meclisi yok. (Soldan, «ne var?» sesleri)

Fillî idare ne demek beyefendi?

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Kanunları zorluyorsunuz.

BEHZAT BİLGİN (Devamla) — Fîilî idarenin tek mânâsı kanuniyete istinad etmeyen fakat kuvvete hâkim olduğu hükmünü yürüten idaredir. Gouvernement De Facto. Bu bizde yoktur Suphi Beyefendi. Bu kelimenin vahim bir mânâsı vardır. Zaten sizin bütün sözleriniz, bütün beyanlarınız bu Büyük Meclisin, Türk milletinin hâkimiyetini tek başına kemaliyle temsil eden bu Meclisin meşruiyetini, hükümranlığını kabul etmediğinizi gösterir. Sizi küçük düşüren, sizi millet huzurunda mahkûm düşüren husus budur. (Soldan, alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım, bu Meclisi vazife başına getiren Türk milleti bu Meclise saygı gösterilmesini, bu Mecliste teecessüm eden kendi iradesine saygı gösterilmesini, bu iradeye boyun eğilmesini her zaman temin edecektir. Bunu tekrar ve tekrar her kes görecektir ve son sözüm budur! (Soldan, bravo sesleri, alkışlar)

REİS — Mülkerrem Sarol, yerini Sezai Akdağ'a vermiştir. Buyurun Sezai Bey.

SEZAI AKDAĞ (Manisa) — Muhterem arkadaşlar,

1950 den bu yana geçen on yıl içinde, memleket iktisadi kurdetinin nasıl bir hüviyet iktisabettiği ve eski ile hiçbir sahada kıyas edilemeyecek bir seviyeye yükselmiş olduğu, Sayın Maliye Vekilimizin müdellel ve mukni nutuklarıyla bir kere daha dünya ve memleket efkârına duyuruldu.

Memleketin iktisadi gücünü teşkil eden millî gelirin, beşte birinden fazlasını, cemiyetin umumi ve müşterek ihtiyaçlarını karşılamak ve bekasını temin etmek için kullanan Devletin, takibetmekte olduğu iktisadi ve malî siyaseti ve bu siyasetin icra vasıtası olarak bütçelerin, gerek millî ve gerek ferdî hayatımızda azîm tesirler ika eden bir fartör olduğu malûmdur.

Yarının müreffeh Türkiyesini bir an önce gerçekleştirmek gayesiyle formüle edilen malî ve iktisadi siyaset ve bu politikanın icra vasıtası olan bütçeler, yapıcı ve yaratıcı karakteriyle memleketin ekonomik ve sosyal kudretini her yıl, bir evvelkine nazaran daha ileriye götürmek istikametinde hazırlanmış ve hakikatlerden mülhem olan prensiplere dayanarak sadakatle tatbik edilmiştir. Diğer taraftan Devletçe ifası zaruri her türlü âmme hizmetlerinin ve iktisadi faaliyetlerin icapettirdiği masrafları karşılamak için, lüzumlu geliri, kalkınmanın sıkıntısızca gelişmesine imkân verecek, ve varidat kaynaklarının zorlanarak tahribi yerine inkişaflarını sağlayacak bir vergi sistemiyle temin etmek, iktisadi ve malî politikanın formüle edilmesinde, daima göz önünde tutulan prensiplerden birisi olmuştur. C. H. Partisi iktidarı devresinde büyük dâvalar olarak gösterilip el atılmıyan meseleler, D. P. iktidarı zamanında cesaretle ele alınmış ve milletçe iftihar mucip neticeler elde edilmiştir.

C. H. P. iktidarı devrinde büyük dâvalar olarak gösterilen ve el atılmıyan meseleler dedim. Nitekim 1950 senesi bütçe müzakereleri sırasında devrin Bayındırlık Bakanı Şevket Adalan şöyle diyordu: «Yurdumuzun Bayındırlık işlerini 20 nci yüz yılından sağladığı teknik imkânlardan faydalanarak, bir an evvel başarmak başlıca gayemiz olmakla beraber, takdir buyurursunuz ki bu kolay elde edilecek bir netice değildir. Yol, demiryolu, liman ve su işleri, malî külfet bakımından milyarlarca ihtiyaç gösteren büyük dâvalardandır.»

Yine o zaman muhalefette bulunan D. P. nin büyük bir süratle ele alınmasını istediği yol, ve su işleri gibi yurt ihtiyaçlarının halli yolundaki tenkid ve temennilerine devrin Maliye Vekili İsmail Rüştü Aksal şöyle cevap veriyordu:

«Memleketimizin birçok ihtiyaçları halledilmemiştir. Yolumuz yok, limanımız yok, eğer

memleketimizin bütün ihtiyaçlarını ortaya korskak bunu karşılamak için belki yüzlerce milyar liraya ihtiyaç vardır.»

Gerek Şevket Adalan ve gerekse İsmail Rüştü Aksal haklıydı. Ama, D. P. iktidarı 1950 den bu yana C. H. P. devrinde hayal ve çok büyük dâva olarak vasıflandırılan bu meselelere süratle el atmış ve söylenen milyarları buralara cesaretle ve milletin refah yoluna iftiharla yatırmıştır.

Sayın Ferid Melen'in malî tasarruflar yolundaki görüşlerine iştirak etmek elde değil. C. H. P. lilerin iddia ettikleri gibi Devletin malîyesi bozüksa bâzı İktisadi Devlet Teşekküllerinde çalışanlara iyi bir hayat seviyesi temini için yapılan parkların, havuzların yapılması ile bu bozukluk düzelecek mi?

Bütçe masraf kısmının ana faslını teşkil eden askerî masrafların, zaruri Devlet hizmetleriyle umumi maaş ve ücretlerden indirmeler yapılması fikrini, C. H. P. mebusları ortaya atıyorlar mı, hayır. Bu noktaya konuşmalarında zerre kadar temas etmiyen C. H. P. liler dün, tamamen kendilerini müdafaa sadedinde bugünkünden ayrı ve tamamen zıt konuşuyorlardı.

Meselâ 1950 seçimlerinden 6 gün önce 8 Mayıs 1950 de Sayın İnönü malî tasarruflar bakımından ortaya atılan iddialara Bursa'daki konuşmalarında şöyle cevap veriyordu: «Savovrana yatı batırılırsa, ve Cumhurbaşkanının maaşı, otomobilleri ve beyaz treni kaldırırsa Devletin malîyesi düzelecek mi?»

Büyük malî tasarruflar, askerî bütçenin hafifletilmesi, zaruri Devlet hizmetlerinin kaldırılması, umumi maaş ve ücretlerden yeni indirimler yapılması suretiyle mümkündür.»

Şimdi 1950 den bu tarafa Sayın İnönü'nün görüşü hilâfına askerî bütçe hafifletilmeden, zaruri Devlet hizmetleri kaldırılmadan ve umumi maaş ile ücretlerden indirmeler yapılmadan milyarlarca yatırım yapılmış ve C. H. P. iktidarınca büyük dâvalar olarak vasıflandırılıp yanaşılmıyan meseleler her türlü tenkid ve inkâra rağmen başarılmıştır.

1960 senesi bütçesi üzerindeki mâruzatıma son vermeden önce muhterem heyetinize, 1960 bütçesi münasebetiyle yine ele alınarak muhalefet tarafından enine boyuna tahlil ve tenkidi yapılan ve ayrı bir vekâlet haline getirilmekte

olup bu bütçenin tümü içinde mütalâa edilen basın meselelerine de temas etmeyi faydalı telâkki etmekteyim.

Bütçe müzakereleri sırasında ve şimdi de bu mevzuda ağır ithamlara mâruz bırakıldı. İyi niyetli Hükümet, haksız ithamlara ve hattâ dışarıdan tertipli hücumlara mâruz tutuldu. Suphi Baykam'da burada asılsız birtakım iddialar öne sürdü. Bu bakımdan, bu hususlar hakkında Yüksek Heyetinizi bâzı meseleler hakkında tenvir etmek şarttır ve vazifemizdir.

Bu vâdide evveleminde şunu arz etmek isterim ki, biz matbuat düşmanı değiliz, matbuat hürriyetinin âşığıyız. Bizim muhalefetimiz bu aşkın uğrunda çeşitli mihnet ve kahr mücadeleleriyle geçmiştir. Bu meselelerde ısrar eden Halk Partili mebus arkadaşlarımızdır. 1950 senesinde Demokrat Parti iktidara geçtiği vakit alâkalı komisyonda bütün matbuat mümessillerinin iştirakiyle hazırlanan ve Umumi Heyette Halk Partili mebusların da beyaz rey kullandıkları Matbuat Kanununun bâzı maddelerini maalesef görmemezlikten geldiğini ve hattâ işine gelen bâzı noktalarda inkâr yoluna gitmekte olduklarını arz etmekte kendimi haklı buluyorum.

«Beynelmilel Basın Enstitüsünün bildirişi gazetelerde neşredilmedi ve gazeteler bunu neşredebileceği vakit yayın yasağı kondu ve Anayasanın 77 nci maddesine göre neşrinden önce yayının kontrolü fiilen yapılarak memlekette sansür olduğu bütün efkârı umumiye ilân edildi» dediler.

Bir defa sansürün ne olduğunu ya muhalif arkadaşlar bilmiyorlar, yahut biliyorlar da bilmezlikten geliyorlar. Bugün hangi gazete içinde ertesi gün çıkacak yazıları kontrol eden, bir Hükümet komiseri var? Bir tek yok. Ama eskiden Halk Partisi devrinde yani 1950 ye kadar gazete yazı işleri müdürünün önünde bir defter bulunurdu. Hattâ yazı işleri müdürü yarım saat için dahi bir yere ayrılacak olsa yerine bakacak arkadaş bu defteri bıakırdı. Bu defterde Matbuat Umum Müdürlüğünden gelen neşredilecek veya neşredilmeyecek emirler bulunurdu. Halk Partisi matbuata baskıda o kadar ileri gitmişti ki, nelerin neşredilmeyeceği yanında nelerin de neşredileceği emirlerini vermişti. Bunların misalleri çöktür. Bir-

kaç tanesini size arz etmekte fayda mülâhaza ederim. Yalnız bu misalleri vermeden önce şunu söylemek isterim ki, Beynelmilel Basın Enstitüsünün mahut tebliği telgrafhaneye gelmiş ve memlekette haberleşme hürriyeti kemaliyle mevcud olduğu içindir ki, bu telgraf Türk Haberler Ajansının eline geçmiş ve Türk Haberler Ajansı da bunu Basın Kanununun 2 nci ve 3 ncü maddesine uygun olarak tamamen bir mevkute gibi kabul edilen ajans bülteninde neşretmiştir. Bu ajans bülten haberinin gazetelerde neşri, neşrin neşridir. Başka bir tâbirle iktibastır. Türk Haberler Ajansının telgrafhaneden alınıp neşrine kadar bir müdahale olmuş mudur? Olmamıştır. Olmadığına göre Anayasanın 77 nci maddesini ileri sürerek memlekette haberleşme hürriyetinin yok edildiği iddiası tamamen hilâfı hakikattir. (Soldan bravo sesleri) Bunu izah etmek lâzımdır.

Gelelim Halk Partisi bildirilerine : Grupları birtakım bildiriler yapıyor. Bunların içinde grup kararları, mebusların konuşmaları, bâzı sözcülerin soru önergelerinin birçok kısımları yer alıyor. Bunlar ne yapıyor? Ya Gruplarınca vazifeli kılınan 3 - 5 arkadaş tarafından teksir ediliyor, yahut Meclis dışında vazifeli birtakım şahıslar tarafından çoğaltılıyor ve gazetecilere dağıtılıyor. Bu da Matbuat Kanununun 2 nci ve 3 ncü maddelerine göre bir neşirdir. Bunlar 100, 200, 300 aded teksir edilip gazetelere dağıtılıyor. Bunlar dağıtılmakla neşir fiili oluyor, Bu suretle neşir fiilen tekevvün ediyor demektir. Bunun adını koymak lâzımdır.

Halk Partili arkadaşlarımız derler ki, bizim bu bültenimiz, bir mevkute mi? Basın Kanununun 2 ve 3 ncü maddesine göre mevkutedir. Benim söyleyeceğim yeğâne söz. Basın Kanununun 4 ncü maddesini hiçe sayan C. H. P lilerin hareketini savehliğe buradan ihbar etmektedir.

Bundan başka Halk Partisi zamanında sanki varmış gibi basın hürriyetinden bahsedildi, eski devir matbuatın hür devri olarak gösterildi. Bakınız matbuat hürriyeti var denilen devirde matbuat nasıl tamim ve emirlerle güdümlü olarak idare edilirdi.

İşte birisi :

«Kâzım Karabekir'in Pazartesi günü Büyük Millet Meclisinde yapmış olduğu beyanat gaze-

telerimizde hiçbir surette neşredilmeyecek ve bu beyanattan bahsedilmeyecektir. İmza : Matbuat Umum Müdürü». Ben merak ettim...

EMİN SOYSAL (Maraş) — Ne zaman.

SEZAI AKDAĞ (Manisa) — Verdiğim bütün misaller 1942 ile 1950 arasındadır. Merak ettim, bu menedilen beyanat nedir? Meclis zabıtlarından tetkik ettim. Baktım ki General Kâzım Karabekir'in gazetelerde neşredilmesi menedilen beyanatu yerli kumaştan elbise dikilmesine dair 688 sayılı Kanunun birinci maddesine müzeyyel kanun lâyihası hakkındaki sözleridir.

İkinci misal :

«Tan gazetesi müdürlüğüne : Muvaffak İhsan tarafından yapılan karikatür ne güzel, ne ince, ne de eğlencelidir. Tekrarında Matbuat Kanununun 50 nci maddesi tatbik edilecektir, bildirilir.» Bu 50 nci madde, mahkeme kararı olmadan İera Vekilleri Heyeti kararıyla gazete kapatmaktır. Gazete kapanır, islim sonradan gelir misali İera Vekilleri Heyeti karar verirdi, tabii eski tarihle.

Bakınız, başka bir misal : «Yeni Sabah gazetesi müdürlüğüne : Sami Karayel'in (İç yüzleri) başlıklı tefrikasını derhal kesmenizi rica ederim. Matbuat Umum Müdürü, 29 Mayıs 1944.»

Enteresan bir misal daha :

«Varlık Vergisini ödemiyen mükelleflerin vaziyeti hakkında gerek Askale ve gerekse yollarda röportaj ve saire şekilli yazılarla ve resimlerle neşriyat yapılmaması; İmza. Matbuat Umum Müdürü.»

Daha enteresanı : «Geçmiş, hali hazır ve gelecek zamanlara ait meteorolojik tahmin ve hâdiselerin neşredilmemesinin bütün gazetelere tebliği» (Soldan, gülüşmeler) Yani bu tamime riayet etmiyen gazetelerin ezkaza muhabirlerinden bir tanesi, bugün hava kapalıdır, yarın yağmur yağması ihtimali vardır veyahut geçen sene bugün kar yağmıştı diye bir yazı yazsa 50 nci maddeye göre gazetesi kapatılırdı. (Sağdan, gürlütüler)

Burada her şeyi açık konuşacağız. Biz Suphi Baykam'ı sükûnetle dinledik. Lûtfen siz de dinleyin, neden telâşlanıyorsunuz?

Burada söz hürriyetinden, yazı hürriyetinden, basın hürriyetinden, vicdan hürriyetinden

bahseden insanların zamanlarında bunlara en mükemmel şekilde riayet etmeleri icabederdi.

Başka bir talimat :

17 Mayıs 1943 (Sağdan, «Harb içinde» sesleri) okuyacağım talimatın harble ne alâkası var, Yüksek Heyetinizin takdirine bırakacağım.

17 Mayıs 1943, gazetelere talimat :

Hulâsa : «Hazreti Muhammed'e dair.» Harble alâkası var mı Emin Soysal Bey?

«Biz her ne şekil ve suretle olursa olsun memleket dâhilinde dinî neşriyat yapılarak dinî atmosfer yaratılmasına ve gençlik için... dinî bir zihniyet fidelîği vücuda getirilmesine taraf-tar değiliz.

İmza

Matbuat Umum Müdürü
Vedat Nedim Tör»

Harble alâkası var mı gördünüz?

Tamimi böyle olan ve vicdan hürriyetinden bahseden ve anayasasına bunu geçiren bir cemiyette bir iktidarın tutumu işte böyleydi.

Ve bir kanun; kanunun numarası 2845.

Madde 1. — Evkaf Umum Müdürlüğüne cami ve mescitler, hakiki ihtiyaca göre, tadilen tasnif ve zaman ve mekân itibariyle birleştirilmesi kabil olan vazifeler birleştirilmek ve hizmetlerin icaplarına göre lâzımgelen nakiller yapılmak suretiyle hademe kadroları tesbit edilir. Tasnif harici kalacak cami ve mescitler... Usul ve mevzuata göre kendilerinden başkaca istifade edilmek üzere kapatılır.»

Cami ve mescitlerimiz maalesef bu kanuna dayanarak marangozhane, kokmuş deri deposu, demirei dükkânı yapılmıştır.

EMİN SOYSAL (Maraş) — Gençsin. Yazık.

SEZAI AKDAĞ (Devamla) — Gencim ne olacak? Hocam, bunların yapıldığı devirde çıkıp da tenkid etmiyen sizler neden bunları açıklarken kızıyor ve kızarıyorsunuz?

FAZIL YALÇIN (Kırşehir) — O zaman Adnan Menderes nerede imiş?

SEZAI AKDAĞ (Devamla) — Menderes Allahın ve milletin sevgili bir kuludur, sen onu küçültemezsin.

REİS — Müsaade buyurun efendim, devam buyurun Sezai Bey.

SEZAI AKDAĞ (Devamla). — Şimdi bakın, iyi dinleyin, size bir yazı okuyacağım.

«Her ne suretle olursa olsun, meşit ve camiler kapatılmalıdır. Bütün bu müesseseler Devletin menfaati icabı başka hizmetlerde kullanılmalıdır. Bu işler halkın galeyana mâni olmayacak şekilde tedricen yapılmalıdır. Din aleyhindeki propagandalar halkın ruhuna yavaş yavaş, tedrici şekilde sindirilmelidir. Gelecek nesiller bu uyuşturucu din terbiyesinden mümkün olduğu kadar uzak tutulmalıdır. Dine karşı yapılacak propagandaların muvaffakiyet esası onların dinî hurafelere karşı yapıldığını göstermekle temin edilebilir.»

Bunu söyleyen bir Halk Partili değildir, bunu söyleyen Demokrat Partili değildir. Türkiye içinde bir insan da değildir. Bu Lenin'in, (Sistemli bir şekilde bir cemiyetin nasıl komünist yapılır) şeklindeki fikridir.

REİS — Sıralar arasında konuşup müzakerayı ihlâl etmeyiniz, rica eedrim.

Devam edin Sezai Bey, sözlerinize...

SEZAI AKDAĞ (Devamla) — Hasan Tez sen fırıncılıktan anlarsın Lenin'i sevenlerin bu yurttan yeri yoktur. Sen bu suali bana değil, kendine sor. Ben inkılâp çocuğuyum, benim yaşında olan ve bugün 30 - 35 yaşına gelen insanlar maalesef dinî terbiyeden mahrum bırakılmış bir devirden gelmişlerdir, yalan mı?

(Sağdan, soldan, şiddetli gürültüler)

ALİM SİPAHİ (Burdur) — Ben de 35 yaşındayım, ama aldım dinî terbiyeyi. Dinsiz diyemezsin, bu nesle.

SEZAI AKDAĞ (Devamla) — Sen sözlerimi iyi anla, kimseye dinsiz, diyen yok. Ama bir hakikattir ki, camiler bilerek veya bilmiyerek kanunu yanlış anlıyanlar tarafından kapatılmıştır. (Gürültüler)

ALİM SİPAHİ (Burdur) — Ben, aldım dinî terbiye. (Gürültüler)

REİS — Müsaade buyurun, efendim; şahsınıza mâtuf ne var ortada? (Gürültüler)

SEZAI AKDAĞ (Devamla) — Şimdi, arkadaşlar; Suphi Baykam, buraya çıktı, Robespiyer'den ve Robespiyer'in, ihtilâlden sonraki sözlerinden bahsetti. (Gürültüler) Ve halkın birtakım hürriyetlerden mahrum olduğundan, söz hürriyetinden mahrum olduklarından dem vurdu. Bir hareket için doz, moz meselesi gibi birtakım lâflarla, meseleyi başka bir mecraya sokmak istedi. Ve sanki Suphi Baykam, Sputnikle Me-

rihten inmiş gibi ve sanki doğrudan doğruya bu Meclise gelmiş gibi, dünü bilmiyor gibi konuştu.

Arkadaşlar, Suphi Baykam'ın konuşmalarında ne kadar haksız olduğunu, ne kadar acı konuştuğunu ben size bir komünist radyosunun neşriyatını okumakla ispat edeceğim. Binaenaleyh, biz gerek burada, gerek dışarda konuşurken dikkat edelim, sen de dikkat et. Ben kimseye küfretmiyorum ve kimseye komünist demiyorum. Lütfen dinleyiniz. Bakın konuşmalarımızı nasıl istismar ediyorlar.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Diyebilir misin? Ben senelerce komünist kovalamış bir adamım. Sen bana komünist diyebilir misin?

REİS — Suphi Bey, Meclis sizi iki saat rahat rahat dinledi, lütfen dinleyiniz. Ve beni ceza vermeye mecbur etmeyin.

SEZAI AKDAĞ (Devamla) — Bakınız arkadaşlar, 23 . XII . 1959 tarihinde komünist radyosu ne diyor. Demirperde gerisinden ne söyleniyor :

«Türkiye'de bir yıldan beri Hükümete karşı çeşitli halk hareketleri olmuştur. Birçok şehirlerde halkın, idareye karşı ayaklandığı görülmüştür. Fakat Hükümet bu ayaklanmaları polis ve jandarma süngüsüyle dağıtmış, bu durum karşısında halk kendisini hainlerin, (Bu hainler dediği bizler) elinden kurtarmak için...»

«Halk kendisini bu hainlerin elinden kurtarmak için baş vuracağı tek bir yol kalmıştır, o da halk arasında gizli teşkilât kurmak ve Hükümetin karşısına bu gizli teşkilâtla.»

İşte beyler bu hâdiseleri Moskova radyosu, komünist radyosu tabii kendi işine geldiği gibi alır ve neşriyat yapar. Sen ben buna mâni olamayız. Ancak bizim yapacağımız Moskova radyolarına manset ve konuşma mevzuu verecek hareketlerden tevakkidir.

Şimdi müsaade buyurun, Halk Partisinin resmî organı Ulusta Kadro mecmuası yazarı Yakup Karaosman ne diyor, 26 . V . 1958 de yazıyor bunu : «Demokrat Parti iktidarının gaflet ve delâlet içinde bulunduğundan şüphe edilemez. Memleketimizin her tarafında inkılâplarımızı zayıf düşürecek kıpırdamaların mevcudiyeti aşîkârdır. Bundan başka büyük nutukta ifade edildiği gibi, millet fakru zarurete düşmüş bulunmaktadır.»

Arkadaşlar, elinizi viedanımıza koyun ve Atatürk gençliğe hitabesinde ne diyor düşünün . «Müstevli bir düşman tarafından memleketin bü-

tün hareket noktalarına el konmuş olabilir. Millet fakru zarurete düşmüş olabilir. Bu halde başındaki kanuna riayet etmiyeceksin, kendi mukadderatını kendin kurtaracaksın. Muhtacolduğun kuvvet damarlarındaki asil kanda mevcuttur.» (Sağdan, gürlütiler)

Şefik Soyer Bey, siz bari susun, bırakın dinleyin Allah razı olsun İzmir'de Demokrat Partiyi vali olarak ezici hareketlerinizle siz kurdurdunuz!

17 Mart 1958 tarihinde Aydın Yalçın, Yeni-günde ne diyor? «Bugün dünyanın üçte birine hâkim olan komünizmin, birkaç sayfalık komünist beyannamesinden ilham aldığı malûm.

Bugün Rusya'da komünizmin nasıl hâkim olduğunu tetkik eden tarihçiler 19 ncü asrın sonundan 20 ncü asrın başında Rusya'da azınlığın azınlığı olan bâzı gruplar, 3 - 5 bin civarında satış yapan dergi ve gazeteleri dikkatle tahlil etmektedirler. Bu devirlerde büyük fikir ve hayaller peşinde koşan küçük azınlığı, bugün dünyanın üçte birine yayılmış bir kuvvet haline getiren unsur, benimsenen fikir kesafeti ve iman bütünlüğüdür.»

Arkasından Bülent Ecevit'in 31 . I . 1958 deki yazısını okursam âsabinız bozulur. (Soldan : «Oku, oku» sesleri)

REİS — Müsaade buyurun, efendim. Hatip istediğini okur, istemediğini okumaz.

SEZAI AKDAĞ (Devamla) — Pekâlâ; okuyayım :

«Sovyetler Birliğinde adalet cihazının Hükûmete karşı hiçbir teminatı olmadığı söylenir. Türkiye'de ise adalet cihazının bağımsızlığından Hükûmete karşı teminattan artık söz edilmez.»

«Aydımların karar vermesi şarttır. Ya cesaret içinde emin rantiye hayatına razı olacak yahut da icabında açlığı, hapsaneyi ve sefaleti göze alarak mânevi hayatının kurtuluşunu saadet ve zenginliğini temin edecek, hürriyete kavuşacaklar. İşte asıl mühim tercih buradadır.»

25 . I . 1958 de Feridun Ergin Akşamda bakın ne yazıyor :

«Venezüellâ'da ihtilâl çıkarma teşebbüsüne bâzı kumandanların katıldıkları bildirilmektedir. Fakat askerler iktidar aleyhine girişilen hareketlerde yalnız değildir. Üniversiteliler, iş adamları sanatkârlar işçiler ve esnafta, baskı rejimi karşısında ona fiilen cephe almaktadır.»

20 Temmuz 1958 de de sayın Şemsettin Günaltay Eyüp İlce Kongresinde şunu söylüyor :

«Memleket efkârı umumiyesi gözünü iç ve dış hâdiselerden sonra partimize çevirmiştir. Şu halde partimiz iktidara gelmek yolundadır. - Dikkat buyurun daha seçimlere üç sene var - Sizler buna göre hazırlanmalısınız.»

İki sene sonra Şemsettin Günaltay Sultan Hamamı'nda bakın ne diyor. «Vatandaş hatasını çok çabuk anladı, C. H. Partisini vazifeye çağırıyor.»

Bizim anlayışımız kit ise gelin siz bu yazı ve sözlerin izahını yapın.

Şimdi arkadaşlar, gerek Ulus gazetesinde ve gerekse C. H. Partisinin birtakım kalemleri tarafından ne acıdır ki, beynelmil sıfatını kendi kendine takmış bir enstitünün bir bayrak gibi bu memlekette dalgalandırıldığını ve bu bayrak altın fikir mücadelesi yapılmakta olduğunu üzülerek görüyoruz.

Suphi Baykam konuşmasında bütün dünyada kök salmış beynelmil bir enstitünün bildirisine yayın yasağı konduğunu burada ifade ettiler. Binnetice bir arkadaşınız olarak Beynelmîl Basın Enstitüsünün elimdeki son dökümanlara göre hüviyetini muhalif muvafık bütün arkadaşlarımızın önüne sermek millî vazifemdir. Bunu arz edeceğim. Takdir, muhalif muvafık mebus arkadaşlarımızdır.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Behzat Bilgin üyesi ama.

SEZAI AKDAĞ (Devamla) — İstifa etmiştir, iyi öğrenin.

Gelelim, C. H. P. lilerin her önüne geldikleri yerde bir bayrak gibi ele alıp dalgalandırdıkları Beynelmîl Basın Enstitüsü ile mahut tebliğinin şekline ve hareketine.

Beynelmîl Basın Enstitüsü adlı derginin mahut tebliği de gazetelerden evvel yine gazeteler gibi bir mevki de olan, sahibi, mesul müdürü bulunan Türk Haberler Ajansında neşredilmiş ve gazetelere bu ajansın bülteni vasıtası ile intikal etmiştir. Acaba C. H. P. lilerin iddia ettikleri sansür mevcudolsaydı, Türk Haberler Ajansının alıp neşrettiği tebliğ neşredilebilir miydi? Tabiiyle hayır.

Haberleşme hürriyetine mâni olunması, ancak Beynelmîl Basın Enstitüsü adlı derneğin veya yabancı bir gazete haberinin telgrafhanede tutulması, muhatabının eline geçmesi ve mâni olması halinde vücut bulur ve haberleşme hürriyeti zedelenmiş olurdu.

Haberleşme hürriyeti, C. H. P. li mebusların iddiaları aksine kemaliyle mevcudolduğu içindir ki, bu haber Türk Haberler Ajansının eline geçmiş, bülteninde neşredilmiş ve böylece de neşir fiilî tekevvün ederek aneak bundan sonradır ki, adlî makamlar burada münakaşasını yapmayacağı basın yasağı kararını vermişlerdir. O halde adlî makamların muzır görülen birtakım neşriyata ikinci bir neşriyatını önlemek için yayım yasağı koymaları asla Büyük Millet Meclisinin çalışmalarına tecavüz olarak vasıflandırılmaz. Vasıflandırılması mugalâta ve demagojiden başka bir şey değildir.

Lâfi gelmişken şu mahut Beynelmîlel Basın Enstitüsüne ve faaliyetlerine bir göz atmak faydalı olur kanaatindeyim.

Muhterem matbuatımız ve hele denize düşen yılanı sarılır kabîlinden Beynelmîlel Basın Enstitüsüne bir bayrak gibi sarılan ve gölgesinde Türk Basımına mücadele yolu çizmeye kalkın C. Halk Partisi sözcüleri ve yazarları bu mevzuu daha önce tetkik etse idi, Milletlerarası Basın Enstitüsünün muzir unsurlar tarafından meydana getirilmiş olduğunu ve hür dünyanın içerisinde bir fitne ve beşinci kol olarak faaliyet gösdiğini ve başlıca vazifelerinin de milliyetçi devletler tarafından haklarında takibat yapılan komünistleri korumak ve bu yolda akla sığmayacak şantajlar yapmak olduğunu görürlerdi.

Kurucuları ile temsilcilerinin ayrı ayrı memleketlerde bulunmaları hasebiyle kendi kendine Beynelmîlel sıfatını takınan bu enstitünün bütün şantaj ve komünist faaliyetini gayet tertipli bir şekilde idare eden genel sekreterin adı Arman Gaspar'dır.

Müseccel bir komünist olan Arman Gaspar'ın eskiden beri Türklük ve Türkiye aleyhinde yazdığı iğrenç yazıları hazmedemiyen İsviçre'deki Türk talebelerinden bâzılarının bu adamı bundan bir müddet önce dövmeleri Zürich zabıta kayıtlarında mevcuttur.

Cenevre'de (Jönev'de) Komünist Partisi organı olan La Voix Duvrière yani İşçi Sesi adlı gazetede hür dünyaya tehditler savuran Arman Gaspar, şimdi de Türklüğe yaptığı hücumu muvakkaten kenara bırakarak Türk Devleti ile Hükümetini programına almıştır. Zira Ahmet Emin Yalman ve Selâmi Akpınar gibi Vatan gazetesinin ilki eski mensubu mahkûm olmuşlardır.

Ahmet Emin Yalman ile Selâmi Akpınar'ın

zamanında Vatan gazetesinde Bolşevik Nâzım Hikmet'in affı için yazdıkları methiyeleri, yazılar ve attıkları imzalar unutulmayan Beynelmîlel Basın Enstitüsü şimdi kendisine düşen vazifeyi elbette yapacaktır.

Sırası gelmişken şunu kaydetmek icabeder ki, Ahmet Emin Yalman'ın mahkûmiyetine gelinceye kadar mahkûm olan muhtelif basın mensupları için tek bir harekette bulunmayan Beynelmîlel Basın Enstitüsünün, Ahmet Emin ve Selâmi Akpınar'ın mahkûmiyeti üzerine feryat ve tehditleri savurmasını dikkat edilecek noktadır.

Hüseyin Cahit Yalçın, Ahmet Emin Yalman'dan daha geri bir gazeteci miydi de bu enstitü Hüseyin Cahit Yalçın'ın mahkûmiyeti üzerine harekete geçmedi. Bunların izahını sizlere bırakıyorum. İşte Türkiye'ye karşı tavrı bu ve genel sekreteri de Arman Gaspar adlı komünist olan bu enstitünün reisi «Neue Züricher Zeitung» adlı İsviçre'de - Zürichte intişar eden solcu bir gazetenin 2 nci derecede muhabirlerinden olan «Urz Schwarz» dir. Bu adam Avrupa matbuatında iftira ve çamureculuğu ile nam salmıştır.

Beynelmîlel Basın Enstitüsünün içerisinde yer alan yahut enstitüyle sıkı ve müşterek teşriki mesai yapan müfrit komünist kızıl unsurlar şunlardır:

Belçika'da Rene Beelen tarafından çıkarılan «Le Drapeau Rouge» Kızıl Bayrak adlı gazete, sicilli ve resmî bir komünist - Bolşevik organıdır.

Holânda'da ise bu enstitüyü F. Schoonenberg tarafından çıkarılan ve Amsterdam'da Bolşevik organı bulunan «De Waarheid» adlı gazete temsil etmektedir.

Finlândiya'nın bir numaralı komünist gazetesi olan «Työkansan Sonomat» bunları Finlândiya'da temsil eder.

Şili'de sistemli Bolşevik projugandası yapan «El Mercurio» gazetesi, Avustralya'daki solcu «Argus» adlı gazete bu enstitünün sıkı teşriki mesai yaptığı temsilcileridir.

İsviçre'de komünistlerin organı olan «Ny Dag» adlı gazete namlı komünist Gustav Johanson tarafından çıkarılmakta ve Basın Enstitüsünün temsileliliğini İsviçre'de yapmaktadır.

Bu enstitünün drijanları arasında, Japonya'da ise vatansever ve milliyetçi fikirler ile mukaddes varlıklara saldırmakla onlardan nefret etmekle nam salmış Allah ve din düşmanı

diye isim yapmış «Chikao Honda» vardır. Beynelmîlel Basın Enstitüsünün emrinde olarak bir enstitüyü Japonya'da temsil etmektedir.

Avusturya'da ise Beynelmîlel Basın Enstitüsünün emrinde 2 gazete vardır. Bunlardan birincisi müfrit solcuların organı olan «Arbeiter Zeitung» adlı gazete Oscar Pollak adlı komünist tarafından çıkarılmakta, ikincisi ise Komünist Partisinin resmî organı bulunan ve Avusturya Hükümeti tarafından mahkeme kararı ile kapatılan «Oster Reische Wolks Stimme» adlı gazetedir. Bu gazetenin başmuharriri tanınmış komünist Erving Zucker Schilling Avusturya Hükümeti tarafından komünist faaliyetlerinden dolayı da hapse atılmıştır. Kendisine «International» vasfını takan bu Basın Enstitüsü, kendisinin Amerika Birleşik Devletlerindeki büyük gazeteci grupları tarafından da desteklendiğini yalan ve sistemli bir şekilde etrafa yayar.

Birleşik Amerika'da mevcut iki dev gazete gruplarından olan ve 18 şehirde 19 gazete tarafından desteklenen «Scripps - Howard Newspapers» grubu ile on iki şehirde on altı gazete tarafından desteklenen «Hearst Newspapers» grubu İnternasyonal Basın Enstitüsü ile herhangi bir iş birliğini reddetmişlerdir. Zerre kadar da bu şantaj müessesesi ile alâkalı yoktur.

Kuruluşu, kurucuları ve vaziyeti böyle olan ve maalesef derin bir tetkika girişmeden muhalefet ve muhalefete mensup gazeteler tarafından müdafaası yapılan, vatansever Türk milletine örnek olarak gösterilen şu Enternasyonal Basın Enstitüsü bakalm ne marifetler yapıyor. Hür dünyaya mensup her hangi bir memlekette dahilî nizam, asayiş ve millî menfaatlere aykırı hareket ettiği için bir komünist veya bir kominist hücresi hakkında takibata girişilse, hemen sanki dünyada bütün komünistlerin koruyucu meleşmiş gibi Enternasyonal Basın Enstitüsünün tehditkâr sesi ayyuka çıkar.

Beynelmîlel Basın Enstitüsü takibata uğrayan şu veya bu koministe takibedeni serbest bırakılması için her türlü yollardan giderek yardım veya tehdideder, devlet adamlarına şantaj yapar ve akla gelmeyecek iftiraları çekinmeden kullanır.

İşte misalleri :

Avusturya Adli Makamları tarafından mahkeme kararıyla kapatılan Komünist Partisi or-

ganı «Osterreische Wolks stimme», gazetesi hakkında alınan kapatma kararının değiştirilmesi ve bu gazetenin başmuharriri meşhur Komünist Erwin Zucker - Schilling'in serbest bırakılmasını kongre kararı ile isteyen bu enstitüdür.

Dudinka, Magadan, Vorkuta, Tomski gibi Sovyet temerküz kamplarında inliyen ve ölecekleri günü bekleyen Macar, Alman, Ukranyalı, Tibetli, Türkistanlı ve Kırmılı vatanseverlerin kızıl dipçikler altında can çekmesiyle zerre kadar alâkadar olmayan ve susan Beynelmîlel Basın Enstitüsü, Güney - Kore'de vatan hiyanet suçundan mahkûm komünist casusu ile İspanya'da Barselone şehrinde tevkif edilen iki kızıl casusun serbest bırakılmaları için feryadı basmaktan ve Güney - Kore ile İspanya Devlet reislerine en ağır lisanla hücumdan, protestolardan maalesef kendisini alamamıştır.

Bunların dışında daha bundan kısa bir müddet önce Yunanistan'da avenesiyle birlikte tevkif edilen sabatör - komünist Manoliz Glezos'un ve hempalarının serbest bırakılması için komünist basın koordine bir kampanya açarken Beynelmîlel Basın Enstitüsü de bu faaliyete muvazi olarak kongre kararıyla bunların affını Yunan bakanlarından sert bir lisanla istemekten geri kalmadı.

Daha bunlardan ayrı olarak Arjantin'de Küba'da, Amerika'da ve Dominik Cumhuriyetindeki yıkıcı faaliyetlerinden sayısız misaller vermek mümkündür.

İşte içyüzü böyle olan Beynelmîlel Basın Enstitüsü aslı derneğin Türkiye aleyhine maksatlı faaliyetlerini bugün maalesef bâzı gazeteler, teşekküller ve muhalefetin alkışlaması şan ve şeref getirecek vatanseverlik değildir.

Bu mevzuda son olarak şunu söylemek isterim ki:

Gazetelerimizin ve muhalefetimiz ile onlara bağlı muhalif kalan sahiplerinin bu Enstitüyü bir kurtarıcı bayrak olarak ele almamaları hiçbir şey olmasa bile hür insanlık için borçlarıdır.

İçyüzü böyle olan enstitülerin bize ışık tutması, hele tuttuğu ışığın yolunda yürünmesi bize fayda mı getirir, zarar mı getirir? Takdirlerinize bırakıyorum.

Şimdi diyorum ki; böyle neşriyat yapan gazeteler memlekette fikir hürriyeti, basın hürri-

yeti yok diyorlar. Ben bizi dinliyen muhabir arkadaşlarımızın da vicdanlarına hitabederek sizlere şu suali sormak isterim: Bugün memlekette fikir hürriyeti ve yazı hürriyeti yok diye feryadı basan gazetelerin içinde acaba fikir ve yazı hürriyeti var mıdır? Acaba bir muharrir veya muhabir patronun şahsi politikası hilâfına bir tek cümle, bir haber, bir yazı yazabilir mi? Katiyen yazamaz. Yazamadığının en basit delili odur ki, Ulus gazetesinden çıkan bir muharrir veya bir muhabir Zafer gazetesine geçtiği zaman oradaki tutumu başkadır, buradaki tutumu başkadır. Demek ki, bu bahiste patronların, âmirinin kendisine dikte ettirdiği haberleri veya yazıları yazmaktadır. Kendi bünyesinde bizatihi fikir ve yazı hürriyetini boğan gazetelerin fikir ve yazı hürriyeti feryatlarına kimse inanmaz.

Ben kâğıt mevzuuna, ilân mevzuuna, mürekkep mevzuuna girmiyeceğim, bunların hesapları verildi. C. H. P. partiler dışarda, Bütçe Encümeninde de bir H. P. mebus; «Demokrat Parti Hükümeti resmî ilânı, söven, küfreden gazetelere ahlâksızlık primi olarak dağıtmaktadır.» dediler. Bunu söyleyen İlyas Seçkin'dir. (Sağdan; «misali var.» sesleri)

Arkadaşımız misali var diyor güzel; resmî ilân alan Ulus var, Yenigün var, Vatan var... (Sağdan; «Zafer de var» sesleri)

Zafer de var. (Sağdan; «alış derecesi» sesleri)

REİS — Müdahale etmeyin, siz devam buyurun.

SEZAI AKDAĞ (Devamla) — Ulus alıyor, Dünya alıyor, Yenigün alıyor. Vatan alıyor, Milliyet alıyor. Demek ki, Halk Partili mebusların hükmüne göre Ulus, Yenigün, Dünya edepsizlik ve ahlâksızlıklarının pirimini alıyor. (Sol-
dan, gülüşmeler) Öyle mi?

VAHAP DİZDAROĞLU (Mardin) — İnkilâp gazetesi alır, Haber gazetesi alır. Onlardan da bahset.

SEZAI AKDAĞ (Devamla) — Siz söylüyorsunuz, biz demiyoruz. Prim alıyorsa, resmî ilânların ahlâksızlık primi olduğunu söyleyen sizlersiniz. Bizim hiçbir gazeteye ahlâksızlık isnadı aklımızın köşesinden geçmez. Sizin fikirleriniz bunlar. Ne kıızıyorsunuz? Biz Hükümet olarak vatandaşın yalan yanlış, hilâfi hakikat

haberlerle, yazılarla, havadislerle, temiz fikirlerinin bulanmaması için radyoyu kullandığımız halde «siz neden kullanıyorsunuz?» diyorlar. Siz de olsanız kullanırsınız.

Bu şekilde yazı yazan gazeteleri okuyan vatandaşlar inanır, gördük bunları.

Vatandaş yazılı kâğıtlara itibar eder, bunun böyle olduğunu Sayın İsmet İnönü 1950 den evvel söylediği sözlerle de teyidediyor. Arz edeceğim. Ne diyor bakınız:

«Kendi halkımızın kuvvetli yerleri olduğu gibi zayıf yerlerini de bilmeliyiz. Meselâ yazı ile gösterilen şeyi doğru zannetmeye halkımız daha ziyade mütemayildir. Gazete ve kitap basmış, bunu mutlaka doğru olarak alır. Saniyen halkımız, birisinin aleyhinde söylendi mi o iktidar sahibi adamın muhakkak itibarından kaybettiğini zanneder.» Şimdi Sayın İnönü kendi partisi içinde fikirleri kendisine uymıyan bir takım mebuslarla karşı karşıyadır. Arkadaşlarımız bu ihtilâflarını bizimle değil İnönü'yle halletsinler.

Şimdi benim üzüldüğüm nokta şu arkadaşlar: Atatürk'ün vasiyetine riayet edelim. Atatürk vasiyetinde Cumhuriyet düşmanı ve inkilâp düşmanı olarak damgalanmış insanlara itibar etmiyelim, diyor. (Sağdan; «kim bunlar?» sesleri) Bunlar Atatürk'ün büyük nutkunda Cumhuriyet ve inkilâp düşmanı olarak damgalanan, sizin baştaçı ettiğiniz Hüseyin Cahit Yalçın ve hattâ müdafaa ettiğiniz Ahmet Emin Yalman'dır. (Sağdan; şiddetli gürültüler), («Ölmüş insanın arkasından konuşulmaz ayıp, ayıp» sesleri) Bunları itiraz etmekle, inkâr etmekle silemezsiniz. (Sağdan, gürültüler) Tarihi, mâziyi kaldıramazsınız.

HASAN TEZ (Ankara) — Sezai Bey, Köylü gazetesini kim çıkarıyor?

REİS — Hasan Bey ihtar cezası veriyorum. Müdahale etmeyin.

SEZAI AKDAĞ (Devamla) — Arkadaşlar, son olarak şunu söylüyorum. Bir vatandaş bir bakkala gidiyor. Farzımuhal yağ alıyor. Bu yağ yemeğinde kullanıyor, midesi bozuluyor. Vatandaş feryadediyor, bakkal mağsus yağ satıyor diye şikâyet ediyor, belediyeye müracaat ediyor. Eğer belediye bozuk mal satan ve vatandaşın yalnız midesini bozan bakkal hakkında kanuni takibat yapmazsa hepimiz feryadı basıyoruz. Fakat her Allah'ın günü, yüz binlerce nü-

ha basıp, bozuk fikirler satan bir gazete hakkında bir tahkikat olduğu zaman feryat ediyorsunuz. (Sağdan, şiddetli gürültüler)

REİS — Hasan Tez, en çok siz gürültü ediyorsunuz. Sükûneti ihlâl ettiğiniz için ikinci iltarı veriyorum. Devam ederseniz takbih cezasına geçeceğim. Rica ederim sükûneti muhafaza ediniz.

SEZAI AKDAĞ (Devamla) — Siz feryad edin, sözleriniz Halk Partisinin eğri fikridir.

Biraz evvel, konuşmalarına başladığım zaman arz ettiğim gibi biz matbuat düşmanı değiliz. Matbuat düşmanı 1950 den evvel ki, iktidardır. Biz, Reiscumhur ve iktidarın emri olmadan, yaprak dahi kıpırdanmadığı devirden, gazetenin ikinci sayfasında çıkan her hangi bir resmin, birinci sayfada çıkması lâzım diye köşkten gelen emirlerle gazete kapatılan devirden gelen insanlarız. (Gürültüler) Bunları neden inkâr ediyorsunuz? Hiç bunları açmayın, size fayda getirmez bunlar. Bu hususta zayıfsınız. (Sağdan, gürültüler) Yalnız şunu söyleyeyim : Vatandaş her şeyi görmekte, (Sağdan, bravo sesleri) vatandaş, her şeyi bilmekte ve sizlerin yalanlarınızı, tezvirlerinizi de bilmektedir. Ve sizin mi yalan söylediğinizi yoksa, bizim mi yalan söylediğimizi, Sandık başlarında çıkacak reyler tâyin edecektir. Onun için burada Hükümet istifa etsin falan gibi politik sözler lâftır. Biz Hükümeti tutuyorsak sevdiğimiz için, muvaffakiyetlerini gördüğümüz için tutuyoruz. Bu size göre baskı olur, bize göre itimat olur. Ama hakikat sizin bildiğiniz gibi değildir. (Soldan, şiddetli alkışlar)

REİS — Efendim, bir takrir var. Riyaset okutup reylerinize arz edecektir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine

Adana Mebusu Suphi Baykam (C. H. P.) konuşmalarında orduya, zabıtaya ve Hükümete hakareti tazammun eden ve millî bütünlüğümüzü ihlâle müteveccih bulunan sözler sarf etmiştir.

Bu sözlerin zabıtlardan çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Bursa Mebusu
Mazlum Kayalar

Denizli Mebusu
Baha Akşit

REİS — Takriri Riyaset tamamen şartta muallâk almaktadır. Şayet bu tarzdaki ifadeler 93 ücü madde hükmüne aykırı ise Riyaset tetkik edip çıkarılması hususunda yetki istemektedir.

Bu hususu reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. (Sağdan, gürültüler)

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Heyeti Umumiye arz edilmeden mi?

REİS — Ben bâzı notlar aldım, Riyaset Divanı olarak tetkik edeceğiz.

Söz Emin Soysal'ın. (Sağdan, şiddetli gürültüler)

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Heyeti Umumiye arz etmeden bu sözü nasıl çıkarırsınız? (Sağdan, gürültüler)

REİS — Bu madde vaktiyle bu yolda işlenmiştir. Arkadaşım müsterih olsunlar...

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Heyeti Umumiye arz edilmeden bir tek kelime çıkarılamaz. (Soldan, sağdan, gürültüler)

REİS — Müsaade buyurun, karara bağlanmıştır, söz veremem.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Vaktiyle benim için de böyle yapıldı. Bütün konuşmalarımı çıkardınız, bu şekilde olur mu?

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Hangi sözü çıkaracaksınız? Bunun takdiri size nasıl bırakılır?

REİS — Nizamname bunu Heyeti Umumiye, o da Riyasete vermiştir. (Sağdan, şiddetli gürültüler.)

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Söz istiyorum efendim...

REİS — Efendim, Riyasetçe elfazı tahkiriye ve galiza ihtiva eden kısımlar çıkarılır.. (Sağdan, şiddetli gürültüler)

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Reis Bey, nizamnameye ademiriyet gösteriyorsunuz.

REİS — Karara bağlanmış bir meselede...

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Karara bağlayamazsınız.

REİS — Suphi Bey; niçin telâş ediyorsunuz. Heyeti Umumiye karar verdi. Aleyhinize bir şey olmaz. Riyaset tetkik eder. İtimat buyurunuz.

SUPHİ BAYKAM (Adana) — Olmaz ki. Nizamname var, İhtüzük var.

REİS — Buyurun, Emin Bey.

MUSTAFA ALTINDOĞAN (Elâzığ) — Reis Bey, tarafsızlığı ihlâl ediyorsunuz. Nizamname buna müsait değildir.

REİS — Mustafa Altındoğan, müzakereyi ihlâl etmeyiniz, yerinize oturunuz.

MUSTAFA ALTINDOĞAN (Elâzığ) — Bir dakika beni dinleyiniz.

REİS — Hatip kürsüdedir. Dinliyemem.

MUSTAFA ALTINDOĞAN (Elâzığ) — Dinlemeniz lâzım, usulsüz hareket ediyorsunuz.

REİS — Size ihtar cezası veriyorum. (Mustafa Altınoğan konuşmasına devam etti) İkinci ihtarını da veriyorum. Konuşmaya devam ederseniz dışarı çıkarma cezasına geçeceğim.

Buyurun, Emin Bey.

EMİN SOYSAL (Maraş) — Efendim, benden evvel konuşan Sezai Bey sözlerine daha çok Beynelmîlel Basın Enstitüsü ile başladı. Onlarla bitirdi. Bizim bütçenin Beynelmîlel Basın Enstitüsü ile bir alâkası yoktu. Ama her halde basın hürriyeti zâviyesinden aldı, getirdi. Bir defa bu noktada benim bildiğim o birliğe dâhil saydığı adamlar komünist mi, değil mi? Ben bilmiyorum. Kendisi komünist diyor. Ama Milletlerarası Basın Enstitüsünün yalnız demirperde arkasından değil hür Batı memleketlerden de üye aldığını hepimiz biliyoruz. Munhasıran bir komünist teşekkül değildir. İktidar safında bulunan gazeteci arkadaşların da burada âza olduğuna dair bilgimiz vardır. Meselâ Behzat Bilgin ve Faruk Gürtenca arkadaşımız bu enstitüde âzadlırlar.

Beynelmîlel Basın Enstitüsü, haber aldığımız göre, Bütçe Encümenindeki müzakere ve münakaşa cereyan ettiği sırada Batı'nın büyük adamlarından meselâ Adenover tarafından açılmıştır, onun tarafından himaye görmüştür. Şimdiye kadar bu enstitü hakikatte protesto etmemiştir, protesto mahiyetinde bir tebliğ neşretmemiştir. Hariciyeye bir protesto vermiyor, bir tebliğ neşrediyor. Ama Ahmet Emin Yalman'dan bahisle Türkiye'de basın sahasında hürriyet sıkıntıları için bir tebliğ neşrediyor. Bunu mesele yapıp içinde Türk gazetecileri de bulunan bir topluluğu komünisttir, diye getirip Büyük Millet Meclisinin efkârını bütçe zâviyesinden işgal etmeyi mânasız bulurum. Biz de komünistlikle mücadele ettik ama bu zâviyeden değil. Böyle şey olmaz, çocukça bir şey olur. Ahmet Emin Yalman 1946 - 1950 arasında sizin iktidarınıza yazdığı her makale sizin makbulünüz olurdu, seviyeli olurdu. Ne çabuk Ahmet Emin Yalman sizin nazarınızda bu seviyede mütalâa edilir hale geldi? Sorarım size!

Şimdi ben size söylüyeyim, şunu açıkça itiraf mecburiyetindeyim ki, Ahmet Emin'in şahsi hatıraları olabilir. Ahmet Emin Yalman'ın bir ta-

rafı vardır ki, Atatürk devrinde, İsmet İnönü devrinde, sizin devrinizde bu adam daima demokrasi mefhumunu müdafaa etmiştir ve ölünceye kadar da savunacaktır. Burada olmiyan ve müdafaa imkânı bulunmiyan bir adam için, mahkûm olmuş bir adam için hiç olmazsa teselli bakımından nezaket göstererek konuşmak lâzımdır. Ben şahsan üzuldüm.

Sezai Akdağ böyle bir hataya düşmüştür, bir daha düşmesin, ayıptır.

Sezai Akdağ arkadaşımız C. H. Partisi zamanındaki dinî terbiye meselesine temas etti. Bilmiyorum, bunu bir seçim propagandası olarak mı, yoksa radyoya girmesi için mi söyledi, yoksa bir gaflet eseri mi söyledi? Şunu şahsan ifade edeyim ki, C. H. Partisi zamanında din terbiyesi metodlarında zaman zaman değişiklik olmuştur. Ama C. H. Partisi zamanında Türk Milletinin müslümanlık vasfı asla düşürülmemiştir. Gerek Atatürk devrinde, gerek İnönü devrinde Diyanet İşleri Riyaseti devam etmiş ve Meclis daima Diyanet işlerinin bütçesini vermiştir. Kuran mektepleri açık tutulmuştur. (Soldan, «Hangi kuran mektepleri?» sesleri) Beyefendi, İlâhiyat Fakültesini açan Cumhuriyet Halk Partisidir, raportörü de bendenizdim. Siz neredeydiniz o zaman? (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar)

Elbistan'da Hafız Mektebi vardır. O mektebin hocası 90 lira maaş ahyordu, 1947, 1948, 1950 de... Şimdi rahmetli oldu. 90 lira maaş sizin bugünkü 500 liranızdan daha yüksektir.

Bütçe müzakerelerinde meydana çıktı. Zayıf, geçimini teminden âciz din ulemasını korumak için bu parti 1927 de kanun çıkarmıştır ve onlara maaş bağlamıştır. Şimdi, şunu bunu söylemek ne para eder. Türk Milleti müslümandır. Halk Partisi de Demokrat Parti de Millet Partisi de müslümandır. İkide bir dinî siyasete alet etmek suretiyle propoganda yapar da çıkan kanunu neden hatırlamazsınız? Ayıptır bunlar canım. Ben de, sen de, o da müslümandır, Allah'a şükür.

Sezai Akdağ, Lenin'in yazısını okudu. Ne mânası var bunun? Ne münasebeti var bunun? Bizden bir şahıs Lenin'e tebaiyet mi etti ki bu yazıyı okuyor?

Şunu söylüyeyim ki komünizmi kanun dışı yapan Halk Partisidir. Siz de bunu devam ettiriyorsunuz. Mesele bundan ibarettir.

Halk Partisi Nazım Hikmet'i 27 sene Bursa hapisanesine tıkmıştır. Bir defasında kanun teklifi yapma teşebbüsü olmuş Halk Partisi affetmemiş. Ve kanunu çıkarmamış. Ahmet Emin neşriyat yapmış, ama Halk Partisi çıkar-mamış. Vakta ki siz iktidara geldiniz, gaffeti-nizden mi nedendir bilinmez, bir kanunla onu hapisten çıkarıyorsunuz. Ve bu adam sizin za-manınızda Rusya'ya kaçıyor, Moskova meyda-nında «Stalin banım Allahımdır» diye bağırı-yor. Bunun bizimle ne alâkası var ki burada bahsedersin be kardeşim.

FERİD MELEN (Van) — Aydınlık Mec-muasında Staline methiye yazanlar arasında-dır.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Kâzım Ka-rabekir'e ait bâzı yazıların neşredilmemesine ait bir yazı okudu. Tarihini sordum, söylemedi. Atatürk'le Kâzım Karabekir arasında mektup teatileri oldu. Bir. İkincisi; Kâzım Karabekir onun dediği tarihte Büyük Millet Meclisinde Mebustu ve bir ara da Meclis Reisi idi. Şimdi Atatürk'le Kâzım Karabekir arasındaki bâzı mü-nakaşaları bu kürsüye getirmenin yeri mi?. Bütçe ile bunun ne alâkası var?. Sezai'nin söy-lediği kanunların çıktığı tarih 1937 - 1938 se-nelerine aittir. O zaman ben mebus değildim. Sen de mebus değildin. Sezai. Hattâ çocuktun. Ama o zaman, şimdi sizin başınızda bulunan şeflerinizden Sayın Celâl Bayar İktisat Vekili idi. Menderes ve Koraltan da mebus idi. Dedi-ğin kanunlarda onların imzası var. Soracağın bir şey varsa onlara sor kardeşim!

Sezai matbuat düşmanı değiliz diyor. Ben Sezai'yi severim ama, matbuat düşmanı olma-dığımızı ispat etmek lâzım. Daha dün Maraş'ta müstakil gazeteciler, hür gazetecileri ziyafet-ten gitsinler diye Başvekiliniz kovdu.

AHMET KOCABIYIKOĞLU (Balıkesir) — Yalan yazıyorlar da ondan.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Akis ve Kim sahipleri gitsinler, diyor. Öbür muhabirler de «Onlar giderlerse biz de gideriz» diyorlar ve gidiyorlar. Hâdisе Sezai'yi tekzibediyor. Bir Başvekil gazeteciye kovar mı?

İstanbul'da Yeni Sabah Gazetesi sahibini dövüyorlar, bir. İki, Uşak'ta Cumhuriyet mu-habirinin bel kemiği kırıldı, muhabirlerin fo-toğraf makineleri kırıldı. İzmir'de Demokrat İzmir Gazetesinin - daha dün makbulünüzü,

mahbudunuzdu - binasını taribettirdiniz. Şim-di bu bahsi kapıyayım, bütçe müzakerelerinde Sezai'nin yaptığı gibi basım münakaşalarını yapmak doğru olmaz.

REİS — Emin Bey, Sezai adını belki teklif-siz olduğunuz için kullanıyorsunuz ama Meclis kürsüsünden âdet olmamıştır. lütfen soyadını beraber kullanınız.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Gelelim Beh-zad Bilgin Beyefendiye. 1950 den bugüne kadar istihsalı o nispette artırdık ki. Fakat Ferid Me-len meyva istihsaline katiyen yaşamıyor. Ar-tırdınız ama nereden nereye kadar artırdınız? Bütçede bunun müzakeresini yapmıştık. Şurada bir cetvel var. Bütün makinalarıyla, fennî alet ve mütehasıslarıyla Devletin elinde bulunan Devlet Üretme Çiftlikleri sizin bu muvaffakiye-tinizi göstermektedir. Bu cetvel ve rapor Yüksek Murakabe Heyetindedir. Burada 30 kalem var. Bunlardan, 18 kalemi zarar ediyor, 7 kalem mahsul ancak kâr ediyor. Yüksek Murakabe He-yeti raporundan bu. (Soldan, gürültüler, «ne alâkası var» sesleri) Ve, 29 çiftlikten 18 çiftlik zarar ediyor, ancak 11 çiftlik kâr edebiliyor. Siz, elinizdeki (Soldan, gürültüler) Fennî alet-lere, elinizdeki adamlara rağmen bugüne kadar bu çiftlikleri işletemediniz ki, nerede kaldı istih-sali artıracaksınız. Behzat Bilgin, istihsalini ar-tırdık dediği meyvalardan, elmanın ne kadar gerilediğini, istihsalinin artmadığını bilmiyor. Geçen sene Almanya'ya elma ihracettik. Ve Bal-kanlarda elmada da en gerideyiz. Aynı zamanda, verdiğimiz ziyafetlere yetmiyor bu ihracettiği-miz elmaların bedeli. (Sağdan, bravo sesleri) (Soldan, gürültüler)

AHMET KOCABIYIKOĞLU (Balıkesir) — Yol yoktu ki, sevk edelim. Daha Balıkesir ileri yolu yeni öğrendiler; açıldı da öğrendik.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Siz şunu ar-tırdık, bunu artırdık derken nerede ise elliden beri benim yaşım dokuz yaş arttı ise Behzad Bil-gin bunu da biz istihsal ettik diyecek. Halbuki istihsal nüfusun artışı ile bir; ondan sonra daha geniş arazi işlemekle iki; biraz da fennî aletler-le üç; artar. Sizin ne alâkanız var istihsal art-masında! Bilâkis birçok sahalarda istihsal bu memlekette sizin zamanınızda azalmıştır.

Behzat Bilgin millî gelirden de bahsetti. Mil-lî geliri sanki Behzat Bilgin santimi santimine, rakamı rakamına hesabeden bir zat gibi hasabet-

ti. Yer yüzünde millî geliri hesabedebilen iki devlet vardır : Biri Amerika, ikincisi de kısmen İngiltere. (Soldan, «Bir de Halk Partisi» sesleri) Başka memleketlerde kolay kolay millî gelir hesab olunamamaktadır. Ben zaman müsaidolsaydı, sizin Başvekilinizin 1950 den bu tarafa her sene muhtelif aylarda birbirini tutmayan millî gelir rakamlarını sizlere okurdum. Millî gelirin tam ve katî hesabı yapılamaz. Buna bizim vaziyet ve şerait müsait değildir. Siz muktedir değilsiniz demiyorum. Behzat Bilgin, rakamların yanlış, kimi kandırıyor sun?

Sayın Behzat Bilgin'e göre 1938 den 1950 ye kadar bu memlekette hiçbir şey yapılmamış. İşte buna gülerim. Karabük fabrikası ne zaman yapıldı? Söyler misiniz? Çatalağzı santrali ne zaman kuruldu? 1948 de. Bu Meclisten 10 kişilik heyet Çatalağzı santralini açmak için gidilecekti, bu heyete rey ile ben de katıldım, bendeniz de gittim. Başbakan da Hasan Saka idi.

Çatalağzı Santrali denizden su alan bir santraldir. Bir İngiliz şirketinin yaptığı santral için İngiliz mütehassıs şu izahatı verdi : «Bu santrali 22 milyon liraya mal ettik. 3 ünite halinde. Bir ünite daha ilâve edilecektir, onun da projeleri hazır, makinaları gelirse o da biter. Onun için de 5 milyon lira lâzımdır» dedi.

Seneler geçti, sizin Başbakanınız.... (Soldan, «senin Başbakanın değil mi» sesleri) Başbakan Adnan Menderes burada nutuk verdi, İngiliz mütehassısın 5 milyon liraya mal olacak dediğini 31 milyon liraya mal ettiniz. (Soldan, gürlütüler) İnanmazsanız nümunesi orada, gider bakarsınız.

Şimdi sizin söylediğiniz Sarıyar Barajı değil mi? Sarıyar Barajına, vesikaları elimde C. H. P. başlamıştır. (Soldan, şiddetli alkışlar ve gülüşmeler) Etüdünü yaptırmıştır. Ondandır sonra proje yaptırmıştır, para bulmuştur. 110 milyon liraya mal olacak bu projeyi 270 milyon liraya mal ettiniz, İtalya Sarıyar Barajının beş misli Majot Barajını 200 milyon liraya maletti, o da 200 metre yüksekliktedir. Beş misli küçük olan Sarıyar Barajını siz 270 milyon liraya mal ettiniz. Bütçe Komisyonu Sözcüsü Behzat Bilgin çıkıyor, barajı biz yaptık diyor. Yapmıyalım mı, yapacağız diyor. Kim dedi size yapmayın diye. (Soldan «siz dediniz» sesleri) Demedik öyle Beyefendi. Ucuz yapın, sağlam yapın dedik ve diyoruz. 110 milyonluk bir barajı 270 milyon liraya mal ederseniz, beş milyonluk santralin üçüncü ünitesini 31

milyon liraya mal ederseniz elbette böyle tenkid ederiz. 3 milyon küsur liraya ihale ettiğiniz Ceyhan Elektrik Santralini iktidara geldikten sonra ihaleyi bozduk yeni müteahhide verdikten sonra 14,5 milyona mal edersiniz, biz sizi elbette tenkid ederiz. Tenkidimizin hedefi budur.

AHMET KOCABIYIKOĞLU (Balıkesir) — Bunlar yuvarlak sözler, mugalâta.

REİS — Ahmet Bey, mutadımız hilâfına konuşuyorsunuz. Müdahale etmeyiniz.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Ahmet Beye bakmayın; o konuşur.

AHMET KOCABIYIKOĞLU (Balıkesir) — Sen de konuşuyorsun.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Karayolları. Bu memlekette karayolları politikasının başlangıcı C. Halk Partisi zamanındadır, eser onundur. İkinci Cihan Harbi bitikten sonra C. H. Partisi hükümetleri memlekette karayolları politikasını ele aldı. 1948 e kadar 23 bin kilometrelik karayollarının etüdünü ve plânını yaptırdı. 1948 de Amerikalılarla anlaşma yaptı, Truman zamanında Marsal yardımıyla ilk hamlede 5 milyon dolar yollar için yardım temin etti. Amerikalı mütehassıslar geldi. Amerika Yollar Umum Müdürü Muayini Mister Hiltz geldi, 1948 yılına kadar çalıştı. 1950 ye doğru Karayolları Umum Müdürlüğü Kanunu çıkarıldı. 1948 de 23 bin kilometre yolun 9 senede ikmalî Heyeti Vekile kararıyla tesbit edildi. 1948 de her biri üçer senede bitirmek üzere 9 senede 23 bin kilometrelik yola başlandı. İşte... (Göstererek) Bu da haritası. Nafia Vekâletinin çıkardığı bu eserde 23 bin kilometrelik yolun haritası görünmektedir. Bu birinci plânda İskenderun - Erzurum ve Adana - İstanbul asfaltına başlandı. Bugün gördüğümüz yol makinaları, buldozerler işte bu devrede yani 1948 de getirilmeye başlandı. Stabilize yollara o zaman başlandı. Bunu bilmiyorsanız, Nafia Vekâletinin hem bu eserine bakın, hem de dosyalarını gidip tetkik edin.

Şimdi şunu söylemek isterim. Eğer yol politikasına bu şekilde başlanmış ve siz de iktidara gelmemiş olsa idiniz diyebilirim ki, bu 23 bin kilometrelik yol daha ucuza mal olacaktı ve 9 senede de bitmiş olacaktı. Siz iktidara geldiniz, dokuz senelik plânın ilk bir senelik kısmını iki sene geriye, ikinci ve üçüncü yılın plânını ise üç sene geriye attınız. Geriye atmakla da yolla-

rı pahalıya mal ettiniz. Nasıl, bilir misiniz, Maraş - İskenderun - Erzurum yolu yapılırken, bu yola 1948 de başlanmıştı. Zamanın Nafia Vekili, Mr. Hilts ve Karayolları Umum Müdürü trenle oraya gittik. Kaça mal ediyorsunuz diye sordum, 35 bin lira dediler. Bir de hususi olarak mühendislere sordum, 30 ile 50 bin arasında dediler. Bu yaz ise Maraş - Kayseri yolunu tetkika gittim. Sordum öğrendim. Kilometresini 1948 - 1950 arasında 35 - 50 bin liraya mal eden C. H. Partisi mesaisine karşılık kilometresini 400 - 450 bin liraya mal ediyorsunuz. İnanmıyorsanız, Meclisten bitaraf olarak, iki taraftan seçilmiş bir heyet gitsin tetkik etsin.

NUBİ TOGAY (Çanakkale) — Yol bitmiş mi?

EMİN SOYSAL (Devamla) — Arz etim. İskenderun - Erzurum asfaltı bitti. Şimdi Maraş ve Kayseri yolunu yeni yapıyorsunuz. 400 - 450 bin liraya mal ediyorsunuz kilometresini. (Soldan, «yapılmış ya» sesleri)

Bu ve buna benzer ieraatınızı tetkik ettikten sonra bütçe dolayısıyla bu memleketi nasıl 9 senede 20 milyar boreun içine soktuğunuzu kolayca anladım.

Maliye Vekiline ve vekillere 2 - 3 seneden beri sorarız. Bize katı bir cevap vermezler. Borecumuz şu kadardır demezler. Geçen sene Migirdiç Şellefyan bu kürsüye çıktı, borecumuzun 20 milyar olduğunu o söyledi, Maliye Vekili tekziyetmedi.

Ama Ferid Melen bu sene iğne ile kuyu kazar gibi çalıştı, çünkü bütçeyi samimî olarak göstermiyorsunuz, her şeyi meydana çıkardı. Borecumuz 20 milyara yakındır. Şunu yaptık, bunu yaptık diyorsunuz. Bir de boreu düşünün!

Muhterem arkadaşlar, Behzat Bilgin konuşmalarında bizim zamanımızda bir şey yapılmadığından bahsetti. Canım nasıl bütçe sözetüsü bu? Sen bütçenin müdafaasını yap, nene lâzım senin politika. Onu Başbakan yapar. Sen teknik müdafaasını yapacaksın.

Şimdi, Behzat Bilgin arkadaşımız bir şey yapılmadığından bahsettiği için size tarihî bir vesika okuyacağım.

«Kemalizm büyük Türk milletinin rejiminin ana partisine Cumhuriyet Halk Partisi ünvanını vererek, bu suretle halkla beraber, halk için karakterini daha doğuştan tēbārüz ettir-

meye başladı. İlk 15 yılın çalışmaları bu maksat ve istikamette ve bu maksat etrafında tek-sif edildi. Bugün övünülecek bir muvaffakiyet ve varlık halinde bulunan şimendifer politikasını, sanayileşme politikasını, cehaletle, hastalıkla, kuraklıkla, bataklıkla yolsuzlukla, vasıtasızlıkla mücadelerimizi, memlekette tesis ettiğimiz büyük emniyet ve asayışı, tedvin ettiğimiz yeni kanunları, paramızda, bütçemizde tesis ettiğimiz sağlamlığı, haricî ticaret politikamızın dünya buhranı şeraiti içinde dahi millî istihşali koruyan karakterini, harf inkılâbını, sayıları artan mektepleri, vergilerimizde ve vergi sistemimizdeki ıslahatı, bilhassa aşarın ilgasını, nihayet bizzat ziraat sahasında vücade getirilmiş büyük işleri bunların başkası olarak zikredebilirim...

Devlet Reisi ve çok necip şefimiz İsmet İnönü'nün bu dev gibi işlere verdiği ehemmiyet ise bütün milletçe görülmüş hakikattir.

27 . XII . 1938

Başbakan
Celâl Bayar»

(Sağdan, alkışlar,)

Zannederim Behzat Bilgin cevaplarını aldılar.

Muhterem arkadaşlarımız; Zeyyat Mandalineci arkadaşımız nazik, hakikaten kibar, güzel bir konuşma yaptı. Hoşuma gitmedi de değil. Yalnız istikrar tedbirlerinin Demokrat Partinin takibettiği enflasyoncu politikadan ziyade beynelmilel konjonktürün bize aksetmiş olmasından doğduğunu ve bu tedbirlerin âdeta bir marhale olduğunu ıldia etti. Böyledi değil mi?.. Hakikatte bu tedbirler Adnan Menderes hükümetlerinin enflasyoncu politikasından ve yatırımları Merkez Bankası kaynaklarıyla finanse etmesinden doğmuştur. Belki benim mümtalâama itibar etmezsiniz, ben size onun için başka bir delil arz edeceğim :

«Türkiye'nin cihazlanma gayretlerinin finansmanı geniş ölçüde Merkez Bankası avansları ve enflasyoncu banka kredileri sayesinde yapıyordu. Bunun neticesinde talep hızla artıyor ve bu da fiyatların yükselme neticesini doğuruyordu. Enflasyonun ilerlemesi tediye bilançosu üzerinde tesirini gösteriyordu. Zaten kötü hasat ve dünya fiyatlarının düşmesin-

den müteessir olmuş bulunan ihracat düşüyor, ve ithalât artıyordu. Netice sanayileşmeye muvazi olarak artan hammadde ve yedek parça gibi cari ihtiyaçların karşılanması için lüzumlu döviz kaynaklarının kifayetsiz kalması, ve hızla çoğalan bir borçlanma oldu. Bu da sınai istihsal kapasitesinin kullanılmasında bir azalma ile birlikte istihsal maliyetlerinin artması neticesini doğurdu.

İthal ihtiyaçları ile ihracat gelirleri arasında gitgide açılan farkı bir müddet karşılayabilen ihracatçı memleketler, kredilerinin vâdesi dolunca ödeme vasıtaları mevedolmadığı için müterakim borçları artmaya başladı. Alacaklı memleketlerin birçoğu ile, ezümle Avrupa memleketleriyle imzalanan borçların tasfiyesine mütaallik anlaşmalar, Türkiye'nin ithalâtını, iktisadiyatının hakiki ihtiyaçlarına uydurması imkânlarını büsbütün azalttı. Üstelik bu anlaşmalar boreun daha da artmasını önleyemedi.

... Türkiye, uzun zamandan beri ticari taahhütlerini vaktinde yerine getiremediğinden, yatırım malları mubayaa etmek için gereken kredileri bulmakta müşkülûlâla karşılaşmaktadır.

Türk ekonomisinin bütününe eiddî bir şekilde tehdideden ve yeni herhangi bir terakkiye imkân vermiyen bu durum karşısında Türkiye, belli başlı alacaklılarına müracaat ederek âcil ve büyük bir yardım talebinde bulundu. Bu memleketler, bu husustaki müzaheretlerini Avrupa İktisadi İş Birliği Teşkilâtı ve Milletlerarası Para Fonu çerçevesi içinde çok taraflı bir yardım şartına bağladılar. Bu teşekküller Türkiye'nin iktisadi durumunu tetkik ettiler. Bu teşekküllerin 1958 yılının Haziran ayının ikinci yarısı içinde mahalline yolladıkları eksperler bir tesanüt hareketinin lüzumlu olduğunu, ancak böyle bir hareketin muvafak olabilmesinin, Türkiye'nin tediye bilânçosunun muvazenesini sağlayacak bir iktisadi siyaseti tatbik etmek hususunda taahhüt vermesine bağli oluşu neticesine vardılar.

Bu arada, Türk Hükümeti bu gayeyi hedef ittihaz eden bir iktisadi program hazırladı. Ve Avrupa İktisadi İş Birliği Teşkilâtına karşı bunu tatbik edeceğine dair taahhüde girişti. Bu suretle iktisadi sağlamlaştırma gayesine mâtufl müzakerelerin açılması imkân dâhiline girdi.

Bu müzakereler neticesinde Türkiye'ye verilmesine karar verilen yardımın yapılması, Türk

Hükümetinin ekonomiyi sağlamlaştırma ve düzenlemeye mâtufl bir plâni tatbik etmesine bağlanmıştır. Türk Hükümeti, bu yardımı kabul etmekle bu plâni mümkün olan çabuklukla tatbik etmeyi de taahhüdetmiştir. Borç veren memleketlere Türk makamlarının bu plâni tatbik ettikleri hususunda teminat vermek maksadiyle kredilerin kademeli bir şekilde keşide edilmesi derpiş edilmiştir.

... Türk Hükümeti ile Avrupa İktisadi İş Birliği Teşkilâtı arasında sıkı bir iş birliği de derpiş edilmiştir. Aylık iktisadi müş'ireler ile iktisadi durum ve bu plânın tatbikatı hakkında üç aylık raporlar verilmesi, Türk eksperlerinin raporları, bundan başka altı aylık ithal programları, ithalâtın peyderpey liberasyona tâbi tutulması, görünmeyen kalemler hakkındaki tahditlerin peyderpey hafifletilmesi konularında da muayyen fâsılalarla Avrupa İktisadi İş Birliği Teşkilâtına raporlar verilecektir.»

Kimindir bu yazı? Arz edeyim size : İsviçre Konfederasyonu Reisinin 15 Ekim 1958 tarihinde stabilizasyon programı için Türkiye'ye açacağı krediler hakkında İsviçre Federal Meclisine gönderdiği mesajda vaziyetimiz böyle ifade edilmiştir. Sayın Mandalineci arkadaşım, bunu ben değil, borç para veren İsviçre Federasyon Reisinin sözlerini işhad ederek diyorum ki, iş senin dediğin gibi değildir.

Zeyyat Mandalineci konuşmasında düşünmedi ki, 1947 de şiddetle tenkid ettikleri devalüasyon 1958 de başlarına geldi. Ama bunu müdafaa ederken 1947 devalüasyonuna dayanmak istediler. Fakat o günkü atmosferle, bugünkü atmosfer birbirinden büsbütün ayrıdır. Evvelkisi harbden çıkan bir iktisadi sistemin bünyesinde tashihat için yapılmıştır. O zamanki Maliye Bakanının sözlerini okursanız anlarsınız mânasını. (Soldan, «Hangi harbden?» sesleri) İkinci Dünya Harbinden. 1947 de Başvekiliniz Adnan Menderes devalüasyona şiddetle hücum ederek muhtelif nutuklarında devalüasyona, yani paramın değerini düşürme siyasetine hücum ediyor. Bu kürsüden de Hükümet programını okurken şu sözleri söylüyor. «Para kıymetinde değişiklik yapmak gibi suni usullere müracaat etmesi katiyen bahis mevzuu olamaz. Zira para kıymetinde yapılacak değişiklikler memlekette istihsale yatırılacak sermaye maliyetlerini yükseltmek, iç piyasada suni bir surette fiyatları zorlamak, millî emeğin değerini dü-

şürmek, istihsal mallarımızın ve ihracatımızın satılma kudretini azaltmak, dış memleketlere karşı vecibelerimizi ağırlaştırmak ve külfetlerimizi arttırmak demek olur. Binaenaleyh para kıymetinde yapılacak ayarlama veya düşürmelerin süratli inşaa ve inkişaf safhasında bulunan millî ekonomimizi ve millî kalkınma hamlelerimizi sekteye uğratmaktan başka bir netice vermiyeceğine kaaniiz. Görülüyor ki, memleketin iktisadî ve malî durumunda bizi bu neviden amelîyelere zorlayan hiçbir sebep mevcut değildir.»

Bunu söyleyen Adnan Menderes'tir. Aynı Adnan Menderes, 1958 de Hükümetini kurduktan sonra bunun tamamen tersine bir operasyona gitmiştir. Bizim söylediğimiz bu. Bir Hükümet Reisinin bir kanaati olur ve bunu Meclis huzurunda söylerse ve sonra da bunun zıddına hareket ederse o hükümet reisine denir ki; sen çekil, yerine yenisi gelsin ve bu yeni siyaseti o takibetsin. Ama siz ne söylense aldırılmazsınız.

Dahası var; devalüasyon aleyhinde, biz değil siz bulunuyordunuz.

«Bugünkü Hükümet sakat, malî sistem takibetmektedir. Yanlış bir para sistemi takibetmektedir.. Meşhur 7 Eylül kararları bunun en tipik misalidir. İstikrarlı bir iktidarla paramızın kıymeti diğer memleketlerin ayarına getirilebilir. Biz en müsait zamanımızda paramızdan düşürme yaparak en yanlış bir hareketi yapmışızdır. Borçlar iki milyarı aşmıştır. Paramızın kıymetini düşürdüğümüz için bu borcu 300 milyon fazlasıyla ödiyeceğiz.. Bu, hesabımı yanlış yapan bir Hükümetin işidir.

Demokrat Parti bu meseleyi halledecek iktidardadır.

29 . IV . 1950 Düzce Demokrat Parti Genel Başkanı Sayın Celâl Bayar»

O zaman devalüasyonu şiddetle tenkid ediyor. Şimdi görelim Sayın Reiscumhurumuzun, Devlet Reisliği zamanında Demokrat Parti hükümetinin 4 Ağustos kararlarından sonra ne oldu?

4 Ağustos kararlarıyla paranın kıymeti % 69 budanmıştır. Bu yüzden 1959 ithalâtına 2 800 000 000 lira fazla para ödenmiştir. Borcumuz da (20) milyarı bulmuştur. Ne buyurulur? (Soldan : Güllüşmeler, «Bunu sana kim yazıp verdi» sesi) Bendeniz söylüyorum. Tetkik edersiniz. Eğer yanlış çıkarsa makale yazarsınız veya kürsüden beyanatta bulunursunuz.

Biz, Zeyyat Mandalineci arkadaşımın, bu kadar bilgili, bu kadar zeki olan Zeyyat Mandalineci arkadaşımın, Ticaret Vekilliği zamanında Ankara'da yoğurt bulamaz olmuştuk. (Sağdan : «Ne, ne?» sesleri) Yoğurt bulamaz olmuştuk. Hattâ bu yüzden bendeniz birkaç fıkra yazmıştım.

Şimdi arkadaşlar, size bir başka şey okuyacağım : «Halka ucuzluk vad ederek ortaya konulan ve ucuzluk yerine yıkıcı bir pahalılık getiren 7 Eylül kararlarının isabetsizliği yüzünden eşya ve malzeme fiyatları yükselmiştir.»

16 . VI . 1947.

Bunu o zamanki bütçe müzakerelerinde halen Maliye Vekili olan Hasan Polatkan söylüyor.

Şimdi 7 Eylül 1946 devalüasyonu % 45 nispetinde idi. Ama 4 Ağustos 1958 devalüasyonunda % 222 dir, Sayın Maliye Vekili. İlk devalüasyon dünya harbinden sonra, ikinci devalüasyon ise geniş dış yardımlardan faydalanan sulh devrinde yapılmıştır. 4 Ağustos kararları ile ithal mallarının fiyatı 4 - 5 misli artmıştır.

Şimdi böylece umumi vaziyetten sonra müsaade ederseniz başka bir mevzua, hepimizi ilgilendiren mevzulara geçeceğim. Millet olarak görmekte olduğumuz Batı anlamında demokratik rejim meselemiz vardır. Biz Batı anlamındaki bu demokratik rejime, çok partili şekle başlıyalı 14 yıl oldu. Bu rejimi geliştirmek, tekâmül ettirmek, milletimizin ömrü boyunca yaşayan ve cemiyetimize şerefler getiren bir müessese olmasını içten ve ciddi olarak, samimî olarak istersek, tam anlamıyla müştereken başarmış oluruz. Burada en büyük rol iktidara düşer. Zira bu işi başarmanın başlıca vasıtası iktidarı elinde tutanlardır, muhalefete de elbette yardımcılık payı düşer.

Bugünkü iktidar üç kelimeyi bayrak yaparak iktidara geldi. Ucuşluk, hürriyet ve demokrasi, O zamanki sözlerinizde, nutuklarınızda ne baraj, ne köprü, ne su, ne bu vardı. Üç kelimeyi bayrak yaparak iktidara geldiniz.

Nitekim iktidar partisinin programının 3 ncü maddesinde; «Partimiz demokrasiyi millî menfaatlere ve insanlık haysiyetine en uygun olarak kabul eder ve Türk Milletinin siyasi olgunluğuna inanır» denmektedir. Bu fikir ve programla iktidara geldikten sonra, bu programdan parti yavaş yavaş uzaklaşmaktadır. Öyle ki, bugün

âdeta milletin yeniden olgunlaşmasını beklemek yolunu tutmuşlardır. C. H. Partisi 1945 te çok partili hayata girerken milletimizin siyasi olgunluğuna inanarak işi 1950 de Seçim Kanunu çıkarmak merhalesine kadar getirdi. 1950 den önce D. P. kurucularından birisi, «Halkımızın siyasi şuur ve terbiyesi eidden üstün bir seviyededir» demişti. Bugün 14 yıllık bir merhaleden sonra bu siyasi şuur ve terbiyenin çok daha üstün bir seviyeye ulaşmış olduğuna kaaniim ben-deniz. Bu üstün vasıflı milletimiz ve cemiyetimiz için 1954 ten sonra vücuda gelmiş antidemokratik kanunların şiddetli kısımlarının, hattâ Anayasaya olan aykırılıkların giderilmesi gerekirken aksine antidemokratik bir yol tutulması bu millete reva görülen hataların en büyüğüdür.

İktidar partisi programının tetkikine devam edelim. Bu programın 4 ncü maddesi : Geniş ve ileri mânasiyle demokrasi, bütün Devlet faaliyetlerinde millî iradeyi ve halkın menfaatini hâkim kılmak, yurttaşın ferdi ve içtimai hak ve hürriyetlerine sahibolmasını gerçekleştirmek, yurttaşlar arasında hukuk eşitliğini, karşılıklı sevgi ve saygıyı ve iktisadi menfaatlerde ahengi sağlamaktır.» denilmektedir.

İşte demokrasinin 1950 seçimlerini kendi lehine toplıyanların onları iktidara getiren millete dün taahhüdettiği ana prensip, fikir ve kutsal vait bu idi.

Geniş ve ileri mânada demokrasi tahakkuk ettirilmiş midir? Asla. Bilâkis 1950 senesinden fersah fersah geri gidilmiştir.

Yurttaşın...

REİS — Emin Bey, beyanınız epeyce sürecektir midir? Meclisi yorgun görmekteyim.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Arzu edersemiz yarın devam edebilirim, hiçbir mahzur yoktur.

REİS — Devam buyurun.

EMİN SOLSAL (Devamla) — Ferdi ve içtimai bütün hak ve hürriyetlere sahibolması gerçekleşmemiştir. Nerede?... Toplantı ve gösteri yürüyüşleri Kanununu çıkaran D. P. iktidarı programına taban tabana zıt hareket etmiştir. Bu yönden kaldırılması vadedilen antidemokratik kanunlar ilim heyetlerine tetkik ettirildikten sonra kasalara konmuş, kilitlemiştir. Vatandaşın seçim listesindeki takdir hakkı bile kaldırılmıştır. Eşitlik mefhumu temellerinden kaldırılmıştır. Vatandaşlar iki cepheye ayrılmış,

karşılıklı sevgi ve saygı, iktisadi menfaatlerdeki eşitlik sarsıntıya mâruz bırakılmış, netice olarak memlekette partizan idare kurulmuştur. 1954 den beri partizan idare Türk cemiyetinin bünyesinde öylesine bir siyasi, iktisadi, idari zararlar ika etmiştir ki tahribatın telâfisi hâkikaten çok güç görünmektedir.

Demokrat Parti iktidarının memlekette hâkim ve millete reva gördüğü partizan idare zihniyeti Bay Adnan Menderes'in 1950 Hükümet programı münakaşası sırasında (Biz millî irade ile iktidara geldik, bizi tenkid etmek millî iradeyi tenkid etmektir) ifadesinde şeklini ve mânasını bulmaktadır. Tenkid kabul etmeyen bu zihniyetin gelişmesiyle icraat o istikameti almıştır ki, yalnız doğru düşünen, doğruyu gören, iyi bilen, iyi yapan D. P. olduğu, başka partilerdeki vatandaşların hiçe sayıldığı bir merhaleye kadar sürüklendik. Çektiklerimizin çoğu bu zihniyetten gelmektedir. Bu zihniyet 4 Ağustos kararlarına kadar muhalefetin tenkid, temenni ve irşatlarını hiçe sayarak yalnız ben doğru düşünürüm, ben doğru görürüm ruhi haleti içinde devam etti. 4 Ağustos kararlarına temel olan fikirleri savunan muhalefeti ve D. P. den ayrı vatandaşları önce hiyanetle itham etti ve nihayet 4 Ağustos kararlarını almaya mecbur kalınca o zaman zimmen itiraf etti ki kendisi de hatalı düşünür durumdadır.

Bu nevi partizan zihniyetin zararını (2 300) yıl önce Filozof Aristo (Devlet) adı kitabında şöyle ifade etmiştir: (Birçok şeyler vardır ki demokrasilerin mahvına sebeb olmuşlardır. Bunlardan birisi, her iyiliğin yalnız kendi partilerinin prensiplerinde bulunabileceğini sananlar, aşırı düşünenlerdir; bunlar ölçsüzlüğün bir devletin mahvına sebeb olduğunu düşünmüyorlar.)

Bugünkü iktidarın, partizan zihniyeti hâkim ve hükümferma kılanlarına bu noktayı hatırlatmamız Devletimizin devam ve bekası bakımından önemlidir. Evet partizanlık Devletin mahvına sebeb olur. Bunu unutmamalıdır. Demokrasi tarihi bunun misalleriyle doludur.

Muhterem arkadaşlar, D. P. idarecileri programlarını âdeta rafa koyarak bu rejim vaitlerini kendileri hatırlamıyor, milleti de unutmuş sanarak sadece bir masal halinde kalkınma ve imar edebiyatı ile umumi efkârı oyalamak ve tekrar avlamak peşindedirler. Unutuyorlar ki kalkın-

ma edebiyatı namı altında yapılan işler bugün en geri milletlerdeki hükümetlerin bile bugünkü medenî vesaikle yaptıkları işlerdir. Sarf ettiği paralara nispetle az ve çok pahalıya mal olan birkaç baraj ve birkaç fabrikayı bahane ederek rejim meselelerini resmî programıyla vadettiği bir istikamette halletme ve tekamül ettirme yoluna bir türlü girmiyen ve girmek istemez gözüken zihniyet bilmelidir ki, barajlar ve fabrikalar totaliter memleketlerde de, diktatörlükle idare edilen memleketlerde de yapılıyor. Hattâ bunlar sömürge olan memleketlerde bile yapılmaktadır. Ve yapılmıştır. Ama demokratik memleketlerde ise, bu işler, tenkid hürriyetinden mahrum olunmadan ve daha sağlam ve daha ucuza yapılmaktadır. Bu itibarlardır ki, demokratik rejimin gelişmesine, tekemmül ettirilmesine ve insan haklarının ihmal, edilmesine mukabil birkaç barajın, birkaç fabrikanın yapılması bir cemiyeti tekamül ettiremez. Baraj yapılır, fabrika yapılır. Fakat demokratik rejim ihmal edilemez. Ne birisi, ne diğeri ihmal edilmemelidir. Bunu yapmayan, buna muktedir olmıyan çekilir. (Sağdan, bravo sesleri) Ve bu milletin hak ve hürriyetleri böyle temelsiz ve sakat düşünelere feda edilemez. D. P. iktidarı bu bâtil zihniyeti terk etmeli veya iktidarı devretmelidir. (Soldan, «Kime» sesleri).

REİS — Rica ederim hatibi karşılamayın.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Demokratik rejimin gelişmesine engel olan zihniyetlerden biri de demokrasinin sadece gizli rey ve açık tasnifle kurulabileceğini sanmaktır. Bu düşünce modern demokrasiyi anlamamak ve bilmemekten ileri gelir. Demokratik rejimlerde, demokratik müesseseler kurulmalıdır. Hukuk müesseseleri kanunlarla tarsiin edilir. Bu olmadıkça demokratik rejim bu şekilde sözde kalır. Gün geçtikçe bozulur, ya anarşi veya ekseriyet oligarşisi haline intikal eder. Nerede kaldı ki, bu demokratik rejimi sadece gizli oy açık tasnif ile olur sananlar, bugün tam ve hür seçimin icaplarına bile intibak edememişlerdir. Bu yönden bile biz bugün, 1950 Seçim Kanununu ve 1950 seçimlerindeki şartları âdeta ideal halinde arar olduk. Nitekim, vatandaşların, listelerde istemediklerini silme, istediklerini yazma gibi en tabii hakları olan bir viedan hakkını bile orta-

dan kaldırmasıyla vatandaşın görüşünü ve viedanını baskı altına almışızdır.

«Biz idari tedbirler, sözler, vaatlerden ziyade kanuni teminata inanıyoruz. Çünkü şahıslar fânidir. Cumhuriyet kanunları ise milletin malı olarak ebedidir.

31. I. 1948 Yozgad kongresi; Celâl Bayar» Bu sözler benim ve bizim değildir, sizindir. Sizin o zaman Genel Başkanınız olan bugünkü Cumhur Başkanı Sayın Celâl Bayar'ındır. Bu vaidkâr sözler söyleneli 12 yıl oldu. Şimdi ise sizin sözlerinizi biz tekrar ediyoruz ve diyoruz ki; demokratik rejiminizin gelişmesi öyle kuru sözlerle, vaatlerle ve Demokrat Parti Genel Başkanının bu ay başka, öbür ay başka, sabah başka, akşam başka söylenen, birbirini nakzeden ifadeleri ve birbirini tutmayan beyanları ile olmuştur ve demokratik rejimin temelleri bu şekilde atılamaz. Bunun temellerinin atılması şartının yerine gelmesi için şunların yapılması icabeder :

Muhterem arkadaşlarım,

Antidemokratik kanunların kaldırılması lâzımdır. Demokrat Parti Genel Başkanı 1950 den önce Mamisa'da verdiği nutukta bunları bir ay içinde kaldıracamız diye millete vadedmiştir. 10 sene oldu hâlâ kalkmadığı gibi antinin antinsi kanunlar da çıktı. (Soldan : «O da oluyor» sesleri)

Demokrat rejimin kurulması için Anayasa mahkemelerinin kurulması lâzımdır. Vaktiyle 1950 den evvel liderleriniz, sözcüleriniz, mütefekkirleriniz bunlardan bahseder dururlardı. Anayasa mahkemelerini kuralım diyordunuz, neredesiniz? Demokrat rejimin temelini sağlamlaştırılması için ikinci Meclisin kurulması lâzımdır. Behzat Bilgin arkadaşımız konuşuyordu, tezada düştü, bu işin düzeltilmesi için ikinci Meclisin kurulması ve burdan çıkan kanunların o süzgeçten geçmesi lâzımdır. Bütün dünyada bu böyle. Hiç ondan bahsettiğiniz yok. Hani 1950 den evvel konuşurdunuz? Sayın Adnan Menderes burada olsa hatırlatırdım. Ne tatlı konuşurdu o zaman!

Anayasanın yeni ihtiyaçlara göre tedvini lâzımdır. Bu müesseseler kurulurken tatbikatta demokrasi rejimine uyan müessir murakabe, eşitlik, israftan kaçma ve keyfilik hal ve hareketlerinin bertaraf edilmesi zaruretiyle karşı karşıyayız.

Ayrıca demokratik rejim doğru söylemeyi açıklığı ifade eder. Demokrasi idaresi açıklık idaresidir, gizlilik, mahremiyet idaresi değildir. Amerika'daki jakson devrindeki mutbah idaresi, aile idaresi devri değildir. Meclise ve millete karşı her şeyi açıkça beyan ve ifade etmeyi icabettiren bir rejimdir demokrasi rejimi.

Şimdi burada bir zarureti ifade etmek için su arz ettiğim meseleleri birer birer arz ve izah etmeme müsaadenizi rica ederim.

Demokratik rejimin tatbikatta temelli meselelerinden birisi de murakabe sistemidir. Bugün Demokrat Parti iktidarı zamanında neler oluyor? Ama diyeceksiniz ki, efendim eskiden bunlar var mıydı? Zaten buraya çıkan her mebus, her vekil sıkıştıkları zaman, «siz iktidarda iken söyle idi, böyle idi» demeye başlıyorlar.

Arkadaşlar; siz 1950 de iktidara geçerken millet 27 senelik tek parti devrinin muhasebesini yaptı. Sizin yaptığınız vaatlere kanarak, sizin aynı şeyleri yapmayacağınızı düşünerek sizi iktidara getirdi.

Halk Partisi devri vaktiyle tamamen sütle yıkanmış bir devir mi idi? Tek parti devrinin elbetteki hataları vardı. Ama o zamanın hatalarını henden değil o zaman bu partide bulunan, fakat bugün sizin içinizde olan birçok yaşlı şahıslardan sorun. İktisat Vekilliği yapan sayın Celâl Bayar, senelere mebusluk yapan Adnan Menderes, polis müdürlüğü ve valilik yapmış olan Refik Koraltan o devrin şahsiyetlerindedir. O zamanın noksanlarına, olduğu kadar yapılan işlerin şerefine, şanına, mesuliyetlerine hepimiz millet olarak müşterekiz. Sizin arkadaşlarınız, şu işleri yapacağınız diyerek iktidara geldiler. Biz de size diyoruz ki, dediğiniz işleri yapmıyorsunuz.

Şimdi murakabe var mı memlekette, bu ciheti birer birer arz ediyorum.

Memlekette demokratik rejimin tam Avrupalı mânada, Batılı mânada olabilmesi için müessir bir murakabenin mevcudolması lâzımdır.

1957 seçimlerinden sonra muhalif 180 mebus buraya gelince derhal İktüzüğü değiştirme yolunu tuttunuz, değiştirdiniz. Nasıl değiştirdiniz? Meclis murakabesinin aleyhinde değiştirdiniz. Sözlü soru müessesesi ne hale geldi? Bir sene, iki sene evvel verilen sözlü sorular konuşulmuyor. Niye dersenez, İktüzük var. Haftada bir gün, Cuma günü, bir saat, ne yapalım vakit

yok. O halde buna vakit yoksa Meclis murakabesini sağlamak maksadiyle derhal İktüzükte bir tadilat yaparak bu hususta sabahtan akşama kadar bu soruları görüşelim. İyi niyetiniz varsa bunu yapınız. 1950 de sizi iktidara getiren sözlü soru müessesesi bugün yoktur. Ben burada 1950 den evvel Maarif Vekili Reşat Şemsettin-Sirer'e 18 sual birden sordum, cevap verdi, münakaşa ettik. Sizin vekilimize bir sual sorsak bir cümleyi bir tâli cümleyi ele alarak Riyaset, «efendim, sorunuz tüzüğün falan maddesine uygun değildir, tashih edin verin» diyor. 1950 den evvel böyle şey görmedim. Sizin tenkid ettiğiniz, hücum ettiniz, Halk Partisi devrinde böyle şeyler yoktu. Anayasa ya göre milletvekili sual sorar, vekil de 48 saat zarfında cevap vermeye mecbur kalırdı. Siz bunu bir ay uzattınız. Maksadınız nedir? Maksadınız Meclis murakabesini za'fa uğratmaktır, uğrattınız.

Gensoru müessesesi on seneden beri, sizin zamanınızda, bu Mecliste işlemez olmuştur. Bunun neticesi Hükümet lâyüsel bir manzara arz etmiş ve hareketlerine devam etmiştir. Bir gün bu meselelerden dolayı Hükümet için gensoru açılmadı. Hükümete «sen ne yapıyorsun, bize izahat ver» diyen olmadı. Bu meseleleri teker teker münakaşa edip Hükümeti itimat reyine tâbi tuttuk mu? Tutmadınız. Nerede görülmüş böyle demokratik bir rejim?

Meclis tahkikat önermelerini zamanında gündeme almadınız. Sonra da günü gününe gündeme alınacakken on birini birden gündeme alıp iki üç günde bitirdiniz. Bu ne demektir? Bu demektir ki; Meclisin murakabe sistemi işlememektedir. Demokratik rejimlerin sağlam olup olmama tarafı buradadır. Demokratik rejimlerde murakabe sistemi sağlamsa demokratik rejim sağlamdır, çürükse demokratik sistem za'fa uğrar.

İngiliz der ki, (Bir memlekette mesuliyetler kaybolmaya başladı mı o cemiyet çöker.) Mesuliyetlerin kaybolmaması için de murakabenin müessir olması lâzımdır. Bunun teminatı da Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Siz Meclisin murakabe sistemini son tüzük tadilatıyla za'fa uğrattınız. Ben nasıl yapayım Maliye Vekilinin 7 milyarlık bütçesi üzerindeki tenkidleri murakabeyi? Sözlü soru sorarım getirmezsiniz. Meclis tahkikatı isteriz bekletirsiniz. Gensoru açamazsınız. Nasıl murakabe edeceğiz?

Şimdi Meclis vaziyetini bu şekilde arz ettikten sonra gelelim, diğer vaziyetlere.

Siz gözünüzle görüyorsunuz, Sayın Başbakan Meclise gelmiyor.

NURİ TOGAY (Çanakkale) — Yukarda odasında dinliyor.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Olmaz. Ben gözümle gördüm ki, 1946 dan 1950 ye kadar 4 sene müddetle bütün başbakanlar buraya gelmişler, oturmuşlardır.

Muhterem arkadaşlarım; şunu hatırlatayım ki, sizin tenkidettiğiniz beğenmediğiniz Halk Partisi devrinde, Muhterem İnönü devrinde 1946 - 1950 arası 4 sene zarfında Cumhuriyet Halk Partisi Grubu 4 tane hükümet değiştirdi. Birincisi Saraçoğlu Kabinesi, İkincisi Recep Peker Kabinesi, üçüncüsü 1 nci Hasan Saka Kabinesi, dördüncüsü 2 nci Hasan Saka Kabinesi. Birinci Hasan Saka Kabinesi, şekere 15 kuruş zam yaptı diye devrildi. Beşinci olarak nihayet Şemsettin Günaltay kabinesini kurdu.

Halk Partisi 1946 ile 1950 arasında bilhassa müessir murakabe sistemini kurdu. Muhallif mebuslar bu memlekette mebus olarak âmm müesseselerinde şimdi serbestçe tetkikatta bulunamıyorlar. Ben 1950 den evvel bağımsız mebus olarak Karabük'e gittim, fabrika müdürüne fabrikayı gezeceğim dedim. Serbestçe fabrikada gezdirdi beni. Hattâ hesap defterlerine kadar gördüm. (Soldan, «şimdide git gez» sesleri) Yine gidip görmek isterim ama müdür müsaade etmez, «bugün pazardır der» savar, ertesi gün bir başka bahane çıkarırlar.

Bu ne demek, 1950 den sonra böyle oldu. Bunu bilesin ki ben milletvekiliyim. Milletvekilinin karşısında hiçbir iktidar böyle söylemek hakkını haiz değildir. İşte bu zihniyettir ki murakabeyi za'fa uğratmıştır. Şimdi niçin za'fa uğratığının sebeplerini de vesikalarla arz edeceğim.

Ben bu sene üçüncü seneyi bitiriyorum. Şu kürsüden üç seneden beri bir gün bir iki D. P. li mebusun çıkıpta, Hükümet icraatını tenkid ettiğini görmedim. Gören varsa söylesin. (Soldan, gürültüler) Benim bulunduğum saatlerde bir tek Demokrat mebusun bile Hükümet icraatını tenkid ettiğini görmedim. (Soldan, gürültüler.)

NURİ TOGAY (Çanakkale) — Senin hakkından Hasan Âli gelir.

REİS — Müsaade buyurun, hatibin sözünü kesmeyin efendim.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Arkadaşlar; demokrat mebuslara aidolan murakabeyi bir ve

sile ve münasebetle ayrıca tahlil edeceğim. Bu niçin böyledir? Bu ayrı. Murakabe konusunda icraat bahsindeki murakabeye ehemmiyet verilmemektedir. Nedir o? Müfettişler. Bütçede sordum Maliye Vekiline : kaç müfettişiniz var? Kadroda 80 küsur kişidir; mevcudu 55 tir; 25 müfettiş eksiktir, dedi. 25 maliye müfettişi eksik.

NUSRET KURUOĞLU (Sinob) — Diğer vekâletlerin de müfettişleri var.

EMİN SOYSAL (Devamla) — 7 milyarlık bir bütçede 25 müfettiş eksik, 55 müfettişle maliyenin murakabesi yapılacak. Bu ne demektir? Bu vatanın her tarafına şâmil olan 7 milyarlık bütçemizi 55 müfettişle murakabe etmek mümkün değildir.

Diğer taraftan müfettişler serbest ve hür teftiş yapamamaktadırlar. Tatbikatta misalleri de vardır. Müfettişlerin serbest ve hür teftiş yapmaları ve âzami teminat altında olmaları lâzımdır. Üretme çiftliklerine müfettiş giriyor mu girmiyor mu? Orman işletmelerine müfettiş giriyor mu girmiyor mu? Giden müfettişler serbest teftiş yapıyor mu, yapmıyor mu? Siz de milletvekilisiniz, tetkik edin, görün.

Murakabe sisteminin zayıf taraflarından birisi de, müfettişlerin verdikleri raporların yuvarı makamlar tarafından nazarı itibara alınmamasıdır. Bu da idare cihazının içinde idari bünyeyi sarsmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım, daha ileri bir murakabe organı sayılan ve Başvekâlete bağlı bulunan Yüksek Murakabe Heyetinin zirai ve İktisadi Devlet Teşekküllerine dair verdikleri raporların nazari dikkate alınmaması murakabesizliğin, murakabenin müessir olmayışının şahaser misalidir. Ziraat Bankasına ait geçen gün okunan rapor Ticaret Bakanının burada «Benim bu rapordan haberim yoktu, yeni öğrendim ve tahkikat yaptırıyorum» deyişi Yüksek Meclisin her halde dikkatini çekmiştir. Başbakanlık Yüksek Murakabe Heyeti, raporunu verir, bunu Başbakanın okuması lâzımdır. Fakat okuyamaz, çünkü vakti yoktur. Hem Başbakan, hem de Demokrat Parti Genel Başkanıdır. Ya onu bırakmalı, yahut da öbürünü bırakmalıdır.

Orman ve üretim çiftliklerine dair verilen raporlar vardır. Şimdi size 1958 Yüksek Mu-

rakabe Heyeti raporundan müsaade ederseniz birkaç pasaj okuyacağım. (Soldan «Hoca, kısa kes» sesleri)

Arkâdaşlar, bu benim meselem değil; memleket ve milletin meselesidir. Yüksek Mürakabe Heyeti ne yazmış, ne siz biliyorsunuz, ne biz biliyoruz ve ne de Vekiller biliyor. (Uzun olmasın sesleri)

« (Mütaahhit ve satıcılardaki 4 427 739 liradan :

2 201 652,82	lirası	Donatım Kurumuna,
918 000,—	»	Muzaffer Berkün firmasına
198 373,11	»	Karabük Demir ve Çelik fabrikalarına
327 919,95	»	Yurt dışından yapılmakta olan hayvan mubayaasına
150 000,—	»	Federal Türk Kamyonları Ortaklığına
458 642,44	»	İnşaat mütaahhitlerine
170 151,66	»	Diğer satıcı ve mütaahhitlere, avans maliyetinde yapılan ödemelerdir.

Taahhüdünü ifa edemeyen Muzaffer Berkün firmasına ödenen avansın tahsili mahkeme safhasına girmiş olduğuna göre bu alacağın mütaahhitler avansından çıkarılarak (Takipteki alacaklar) hesabına nakledilmesi, ayrıca mevzuun tetkik ve tahkiki.»

Bu parçalar Yüksek Mürakabe Heyetinin raporundan.

Şimdi Muzaffer Berkün isminde biri müraعات ediyor, dışardan alet ve edevat getireceğini diyor ve bir bankadan da galiba uydurma bir teminat alıyor ve parayı çekiyor. Aradan seneler geçiyor. Nihayet Başvekâlet Mürakabe Heyeti bunu tetkik ediyor. 918 bin liralık para tahsil edilememiş, onun üzerine mahkemeye verilmiş. Ama nasıl verilmiş? 100 bin lira mahkeme harem verilerle. (Soldan: «hare borçludan tahsil edilir» sesleri) Senelerce takibetmemiş. İşin meydana çıkacağını anlayınca 100 bin lira hare ödiyerek mahkemeye vermiş. Bankadan teminat karşılığı parayı da alamamış. Şimdi bunun üzerinde duruyor Mürakabe Heyeti.

Yine Yüksek Mürakabe Heyeti raporunda yazıyor. «Üretim Çiftlikleri, diyor, Menemen'de bir çiftlik satın aldı. Bu üretim çiftliklerinin döner sermayesinden alınıp alınmamasını Maliye Vekâletine sordu. Maliye Vekâleti alamazsın, ka-

nana aykırıdır dedi. Fakat Maliye Vekâletinin şu tarih ve numaralı yazısına rağmen bu çiftlik alındı.» Bundan Başvekilin ve Maliye Vekilinin haberi belki yoktur. Demek oluyor ki Başvekâlete bağlı Yüksek Mürakabe Heyetinin raporlarındaki hususlar böyle kaale alınmadan yüzüstü bırakılmaktadır.

Kiliste bir şarap fabrikası kuruluyor. Donatım Üretim çiftlikleri, Orman Çiftliğine 3 milyon küsur liralık hisse kaydettiriyor. 5433 sayılı Kanuna aykırı olarak 750 bin lirayı verdiriyor. Mürakabe Heyeti bunu şiddetle tenkidediyor. Ama ortada ne mesul var, ne de mesuliyetten korkan var, ne de mesuliyete aldırın var.

Muhterem arkadaşlarım, murakabesizliğin bizim bugünkü halimize müesseriyeti oraya kadar gitti ki, neticeleri İktisadi Devlet Teşekkülleri Umumi Heyeti tarafından hazırlanan, tasvibedilen raporların Hükümet tarafından zerre kadar nazarı itibara alınmaması şayanı dikkattir. Ve Meclisi Âlinin de bunun üzerinde durması lâzımdır. Meselâ 1957 senesi bilâncosuna ait Ziraat Bankası hesaplarını tetkik eden encümenin hazırladığı ve Umumi Heyetin tasvibettiği şu rapor Hükümet tarafından ciddiyetle ele alınıp tatbik edilse idi, evvelki gün burada hepimizi müteessir eden olaylar, suüstimal hâdiseleri vukubulmaz ve Ziraat Bankasına üstelik 800 milyon lira kazanç temin ederdi, mütehassısların söylediğine göre. Hükümetin huzurunda Devlet İktisadi Teşekküllerinin müzakeresinde ortaya konulan, müzakere edilen ve kabul edilen bu rapor Hükümet tarafından asla nazarı dikkate alınmadığı için evvelki günkü hâdiseler ortaya çıkmıştır.

Muhterem arkadaşlar, İktisadi Devlet Teşekkülleri umumi heyetinde vekillerin huzurunda cereyan eden tenkid ve ihbarlar nazarı dikkate alınmaz olmuştur. Ne gibi? Anteb Ülfet Gıda sanayii için Ticaret Vekâleti 1956 da makina ve tesisler getirilmesi maksadıyla 600 bin dolârlık müsaade veriyor, akreditifi açılıyor. 270 tonluk makina geleceği yerde, 150 tonluk makina geliyor. 600 bin dolâr gönderiliyor. Makinaların mütebakisi gelmiyor. Bunda döviz kaçakçılığı var deniyor. Ziraat Bankasının parası ile...

EKREM CENANİ (Gaziantep) — Yok böyle bir şey.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Müsaade buyurun, kızmayın. Ziraat Bankasının parası ile 10

milyonluk şirket bünyesinde yolsuzluk iddiası var deniyor. Bu yolsuzluk ihbarı şirketin umum müdürlüğün yapmış olduğu imza zaptı ile şirketi murakabe eden memura bildiriliyor. 1958 senesine kadar ses sada çıkmıyor.

1959 Mayıs ayında İktisadi Devlet Teşekkülleri Umumi Heyetinde dört vekilin huzurunda ortaya atılıyor. Bu resmen Meclis zabıtlarına geçiyor. Hâlâ bugüne kadar bir kıpırdama yok. (Tutanak dergisi, 12 . V . 1959, cilt 20, sayfa 30.) İstiyen oradan okur. Bunları tetkik ettim, buldum. Bu dört vekilin huzurunda söylenir, iddia ortaya atılır, «Haksız veya haklı bir mesele var, derhal tahkikat başlayıp 600 bin dolârlık makineden 300 bin dolârlık makina kalmıştır» der, vekillerin huzurunda söylenir. Murakabe sistemi mademki böyle değildir, İktisadi Devlet Teşekküllerini orada söylenen sözler nazarı dikkate alınmazsa, neden topluyorsunuz? Mesele burada...

YAKUP KARABULUT (İçel) — Samimî olsa getirirdi.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Çok rica ederim, samimî olsa olur mu? Vekillerin huzurunda resmen söylenip zapta geçen bir söz için samimî olsa denir mi?

YAKUP KARABULUT (İçel) — Samimî olsa yine getirir.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, murakabenin en müessiri, başında, bu merhaleden sonra, maddi ve mânevi baskılarla murakabeden alıkonulmuş ve alıkonulmak istenmektedir.

Sezai Akdağ ne derse desin, hakikat budur. Yazar, yazı yazarken, haber verirken acaba bu sözümden beni hapse atarlar mı, hapse girer miyim diye düşünür, yazamaz.

Her hangi bir vekili, valiyi, umum müdürü, suçundan hatasından dolayı tenkid edememektedir yazarlar, gazeteler. Tenkid ettiği zaman «İtibar kırılıyorsun» der, hapse atarlar. Efendim, hatalarımı söylüyorum, haber veriyorum, bunları ispat edeceğim der, dinlemezler. Basın bu şekilde murakabe yapamazsa suiistimaller artar, 40 milyon liralık bir iş bir hafta sonra 57 milyon liraya çıkar. Basın serbest olsa idi 40 milyonda kalırdı, 57 milyona çıkmazdı.

REİS — Tahkikat mevzuu olmuştur.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Siz bugün yine şu bu şekilde itiraz edersiniz ama bakın ben size bir yazı okuyayım :

«Memlekette kötülüklerin çok arttığı, şikâyetlerin pek yükseldiği sıralarda idi, dertlere çare aranırken, Matbuat Kanunu hükümlerinin daha ziyade şiddetlendirilmesi de akla geldi. Tâ ki, kötülük ve şikâyet matbuata kolay kolay aksetmesin diye.

26 . XII . 1948

D. P. Genel Başkam

Celâl Bayar»

Demek ki; basına zincir vurulursa, basın şiddetli baskı altına alınırsa ilk akla gelen, kötülük ve şikâyetler matbuata aksetmesin, biz de saltanatımıza, işimize devam edelim demektir bu. Çok rica ederim, Demokrat Partili arkadaşlar, genç mebuslar; Basın Kanununu bu cepheden ele alın. Niye ispat hakkı vermiyorsunuz?...

Arkadaşlar, Abdülhamid devrinde vardı ispat hakkı, Meşrutiyet devrinde vardı ispat hakkı, Cumhuriyet devrinde vardı ispat hakkı ama, sizin devrinizde kalktı. Onun için murakabesizlik, memleketi cayır cayır, yakmakta ve içini kavurmaktadır.

SUAT BAŞOL (Zonguldak) — Hocam, yalnız genç mebuslara hitabetme.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Tabii sizin neşeniz yerinde Orta Reis. İktidar mebususunuz, rahatınız yerinde. İstikbalinizden eminsiniz. Ama ben sana bir şey hatırlatayım. 1950 den evvel Rasih Kaplan rahmetli şurada oturur, «Daha 50 sene iktidardan düşmeyiz.» derdi. Ne oldu?. Güm!... dedi, düştü. Siz de zımk deyip oturacaksınız sırt üstü. (Sağdan soldan gülmeler)

1957 den evvel Tevkif İleri Aydın'a gitti, «Meclisi gül bahçesine çevireceğiz» dedi. Samet Ağaoğlu Manisa'da «Mecliste bir tek muhalif bırakmıyacağız» dedi. Adnan Menderes Tarsus'ta nutuk çekti, «Ben bunlarla çalışmam» dedi. Fakat bütün bunlara millet bir (Çrk!) çekti ve 180 kişi gönderdi buraya.

Şimdi bakıyorum yine aynı teraneleri tutturuyorsunuz. Bugünkü Türk milleti 1946 nın, hatâ 1950 nin Türk milleti değildir. Bugünkü Türk milleti 1923 ün de Türk milleti değildir. Bugünkü Türk milleti kuşların nasıl uçtuğunu, sineklerin nasıl vızıldadığını, kimlerin ne yaptığını, kuyrukların nasıl sallandığını bilmektedir.

Muhterem arkadaşlar, demokratik rejimde murakabeyi kuvvetlendirmek için şu mal beyanını kabul edelim. Mal beyanı usulünü tatbik etmelidir. Yani 2,5 lira göstererek «Benim param işte bu kadardır» diye nutuk verenlerin nasıl serveti sâmana sahibolduklarını millet görsün. Ahmet de, Emin Soysal da versin bu beyannameyi, milletin huzuruna çıkalım.

Muhterem arkadaşlarım, demokratik rejimin ana prensiplerinden birisi de doğruluk ve açıklıktır. Demokratik rejimin başlıca dayanağı ve ahlâkî prensibi budur. Doğruluk ve açıklık olmayan yerde ne hürriyetten, ne demokrasiden bahsedilemez. Doğruluk ve açıklık olmayan yerde ahlâk da olamaz. Doğru söylemek ve açıklık yönünden Adnan Menderes hükümetlerinin durumunu bu yönden inceleyerek ne derece bu prensiple zıt istikamette olduklarını görebiliriz. Misallerini arz edeyim :

Behzat Bilgin ve Maliye Vekili 4 Ağustos kararları dolayısıyla birtakım şeyler söylediler. (Sağdan, «Burada yoklar» sesleri) Zararı yok; ulaştırırlar. Bir kısmı da yukarda dinliyor.

1958 deki İsviçre Konfederasyon Reisinin mesajını demin okudum. Avrupa İktisadi İş Birliği Heyetine karşı Hükümetin taahhüt ettiği plân ve program B. M. Meclisinden gizli tutulmamış mıdır? Geçen sene Ziraat Vekilinden sorduk; aşağıda arz edeceğim dedi. Sanayi Vekilinden sorduk o da şöylece Heyeti Umumiye de arz edeceğiz dedi. Maliye Vekiline sorduk yine öyle. Başvekil zaten gelmiyor. Bu milletin kalkınmasına ve borçlanmasına aidolan plânları götürüp de yabancılara gösterirsiniz de, bu millete, bu Meclise nasıl göstermez, gizli tutarsınız? Siz demokrasinin açıklık prensibini doğrudan doğruya ihlâl ediyorsunuz.

RIZA TEKELİ (Adana) — Ona hikmeti Hükümet diyorlar.

NURİ TOGAY (Çanakkale) — Sizin bilmediğiniz var mı?

EMİN SOYSAL (Devamla) Eğer sen biliyorsan çık izah et. Dış müzakerelerde neler konuşuluyor, neler taahhüdediliyor, çok kere bu Meclisin ve hele muhalefetin hiç haberi olmaz. Bu nasıl demokrasi? Böyle gizli demokrasi olmaz. Bu ancak totaliter rejimlerde olur.

Gelen heyetlerin verdikleri raporlar ekseriyetle gizli tutulur. Maarif Vekâletine ait yazılı

bir rapor bulundu. Ecnebi ve Türk mütehasşislerinden mürekkep bir heyet rapor yazar gizli tutulur. Milletın mümessili Büyük Millet Meclisi âzalarına niye vermiyorsunuz? (Soldan, «Siz alırsınız» sesleri)

Baade raporuna geliyorum; Baade'nin söylediği sözleri 10 seneden beri biz söylüyoruz. Baade'nin bilmediği, görmediği şeyler vardır, Baade'yi siz bir şey mi zannediyorsunuz? Siz ona kıymet verdiğiniz için biz Baade diyoruz. Yoksa bizim Baade ile alâkamız yoktur.

Şimdi soruyorum; borçlarımızın miktarı senelerden beri gizli tutulur. Kimlere nasıl ve ne kadar borcumuz olduğu, ne zaman ödiyeceğimiz katî surette bugüne kadar bildirilmemiştir. Bir Hükümet idaresi ki, milleti namına milleti borçlandırır ve milletinden o borçların ne kadar olduğunu, ne zaman ödiyeceğini, nasıl ödiyeceğini gizli tutar, böyle demokrasi mi olur? Nerede görülmüş böyle demokrasi? (Soldan : «Sen sormamışsın» sesleri) Sordum, nasıl sormam. Fakat müspet bir cevap alamadım. Geçen sene Mıgırdıç çıktı da buraya 20 milyar borcumuz var, dedi, tekzip edilmedi. Muhalefet çıktı şimdi (19) milyar var, dendi. Daha ne kadar var bilmiyorum. Demokrasinin esaslarından birisi de açıklıktır. Niçin doğrusu gizlenir?

Bütçe açıkları hiçbir sene doğru ve samimî olarak 10 yıldan beri ifade edilmez oldu. Ne var, olduğu gibi söylense. Seni iktidardan mı düşüreceğim. Birisi 500 milyon, bir diğeri 900 milyon açık var, der. Sen de açığı açık olarak söyle. Sonradan ek bütçe, ek bütçe şeklinde bu Meclisten bütçeler geçirme. Ek bütçe diye bütçeler getirip tekrar tekrar bu Meclisten bütçeler geçirmenin mânası nedir? Demokrasi rejiminde böyle idare olmaz. Dahası var : Rakamlar birbirini tutmaz. Hükümet Reisinin söylediği rakamlar Devlet Reisinin, bir vekilin söylediği rakam diğeri bir vekilin söylediği rakamı tutmaz, birbirlerini tekzip ederler. Geçen seneki bütçe gerekçesindeki rakam bu seneki bütçe gerekçesini, bu senenin gerekçesindeki rakam geçen seneki bütçe gerekçesindeki rakamı tutmaz. İktidar mebusları olarak bunların üzerinde durun. İktidarda kim olursa olsun. Ama her şeyden evvel Avrupai mânada ve bu milletin şanına lâyık bir rejimi bu memlekette yerleştirelim. Bunu tamamlamanın şartları size arz ettiğim noktalardır. Radyo durmadan yalan söyler, (Soldan, «ooo» sesleri) Hiç

kızmayın, hiç kızmayın da, ciddi olarak, samimi olarak düşünün. Bunu rica ediyorum. Sizler iktidar mebuslarıdır, ne kazanırsınız radyoyu müdafaa etmekle, ne kazanırsınız muhalefet aleyhine radyodan bahis açmakla? Bu taraflı propagandayı daha şiddetlendirmekle hiçbir şey kazanamazsınız. O mertebede kazanamazsınız ki, sizler bu hareketlerinizle iktidardan düştüğünüz zaman dayanacağınız mesnetleri, dalları birer birer kırmaktasınız, tutunacak mesnet bulamıyacaksınız. Ben ise Demokrat Parti iktidardan düştükten sonra Demokrat Partinin ayakta kalmasını ve yaşamasını istiyorum. Neden..? Demokratik rejime inandığım için. Ama siz o inanda değilsiniz.

Yapmayın Allah aşkına, sizden rica ediyorum. Nedir bu Vatan cephesi ilânları? Muhalefetin safına geçenleri de ilân edebiliyor musunuz? Edemezsiniz. O halde Devlet icraatını neşretmekle vazifeli olan radyo, milletin parası ile kurulan radyo, Halk Partisinin kurduğu radyo.. Onu Demokrat Partinin düdüğü gibi öttürmeye ne hakkınız var. Yoktur hakkınız. Sivas'ta bir kadının kocasının vatan cephesine geçtiği radyoda ilân ediliyor. Bunu gazeteler yazdı, iki sene evvel oldu. Derhal kadın mektup yazıyor gazeteye, diyor ki, kocam öleli iki sene oldu, Vatan cephesine geçtiği ilân ediliyor, iktidar adresini biliyorsa bildirin, kendisine mektup yazacağım. Ciddî olması lâzımgelen bir iktidarın ağzı ile bir Türk kadınının zekâsı ancak bu kadar istihza edebilir. Devlet istihza edilecek bir mevzu haline getirilmemelidir, getirenleri değiştirmelisiniz arkadaşlar.

Sırrı Atalay'ın oğlunu vatan cephesine geçti diye ilân ediyorlar. Çocuk halen ilkokulun 5 nci sınıfındadır. (Soldan, «yalan, yalan» sesleri) Dur, daha söyleyeceğim.

Maraş'ta 1957 den evvel Demokrat Parti Başkanı olan, mebusunuz, rahmetli Ahmet Kadıoğlu, Allah gani gani rahmet eylesin, üç defa aile efradı ile, Demokrat Partiye, Vatan Cephesine geçti diye ilân ettiniz. Bundan daha komiği olmaz.

Elbistan'ın Gücük köyünden İbrahim Arpacı 16 bin kişi ile vatan cephesine geçmiştir diye ilân ettiniz. İbrahim Arpacı, benim bildiğim İbrahim Arpacı. 600 nüfuslu Gücük köyünden 16 bin kişi. Akıllar durur bunun karşısında. Getirin bültenleri bakın.

Radyoda vekillerden birisi çıkar der ki, artık Sümerbank mamüllerine zam yapmıyacağız. 6 ay sonra bir de bakarsınız tekzibeder, yüzde yüz zam yapar. Demek istiyorum ki, Devlet adamları samimî; açık olmalıdır. Bu memlekette, bu cemiyette yalanı kaldırmalıyız arkadaşlar. Yalan kalktığı gün bu cemiyetin birçok meseleleri halledilir. Bu bir.

İkincisi; Devlet adamı ve bilhassa Başbakan konuştuğu zaman, vatandaşlar bunun ağzından çıkan doğrudur diye kendisini âyarlamalı. Başbakan aynı zamanda Genel Başkandır, doğru değil bu. Başbakan olarak konuştuğu zaman ölçerek konuşması lâzımdır. (Soldan, «yalan mı söylüyor?» sesleri) Beyanları birbirini tutmuyor.

Devlet adamı konuştuğu zaman millet, mesele böyle imiş demeli. Devlet adamı küfür nutuklarını attı mı, ne söylerse söylesin millet dudak büker geçer. Bu hale geldiniz.

Muhterem arkadaşlarım; demokratik rejimin tatbikatının bir şekli de eşitliktir. Şimdi memlekette eşitlik var mı, yok mu?. Bunları da mîsalleriyle size arz edeceğim; bir defa kanunların tatbikatında eşitlik yoktur. Gösteri Yürüyüşleri Kanunu Demokrat Partililer için ayrı, muhalifler için ayrı tatbik edilir. Bir kanun yapmışsın, niçin kendi nefesine tatbik etmezsin.

Fotoğraflar cebimde, Demokrat iki mebus Maraş kazalarını dolaştı, meydan mitingleri yaptılar. Maraş mebusları daracık odalarda konuşabildiler. Demokrat mebusları Devletin arabasına biner, kazaları, köyleri dolaşır, meydan mitingleri yapar, zavallî muhalif mebuslar, zavalı Bölükbaşı Afşine gelir daracık odalarda zor nefes alır. Zavallı deyişim uğrattığınız zulümlerdir. Yoksa yiğit adamdır. Bu zulümlere katlanan adam elbette yiğit adamdır.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (Kırşehir) — Hangi devrin zulmüne katlanmadık, Hocam?

EMİN SOYSAL (Devamla) — Demokrat Parti Genel Başkanı İzmir'de nutuk çeker. Gün kavuşur, hâlâ devam eder. Başka bir partinin lideri olsa, (Soldan, «O Başvekil» sesleri) Başvekillik zırtına bürünür ama, Demokrat Parti Başkanı olarak muhalefete söylemediğini bırakmaz. Tenkid ettik mi, Başvekildir konuşur dersiniz. Güldük mü, Genel Başkan, dersiniz. Böyle şey mi olur? Bu yüzden memlekette kanunların tatbikatında esasalî şekilde eşitsizlik meydana getirilmiştir. (Soldan, yeter sesleri) Ni-

ğın yetsin? Senede bir defa fırsat elime geçmiş, bırakır mıyım yakamı?

Millî Selâmet Kanunu de tek taraflı olarak tatbik edilmektedir. Muhalefete tatbik edilmekte, ama iktidara? Hayır. Misal mi istiyorsunuz, arz edeyim :

Maraş'ta yazın üç Demokrat mebus geliyor, Muallimler Birliğinde konuşuyorlar, orada toplantı yapıyorlar. Konuşmaları o kadar sert, o kadar haşın ki.. «Cumhuriyet Halk Partisinin iktidara gelmesini isteyen ya din düşmanıdır, ya konünimzmin memlekete girmesini isteyendir.» Bunu söyleyen Gençlik gazetesinde yazı yazan Hüseyin Fırattır. İnsafınıza sığmıyorum, şimdi bir mebusu gider, memleketin yarısından fazlasını veya yarısını veya yahut yarısından bir azını temsil eden muhalefete rey vermeyi dinsizlik veya komünistliğin memlekete girmesi şeklinde ifade eder de, bu da gazetede çıkarsa bunu savehik takibetmez mi?

YAKUP KARABULUT (İçel) — Hüseyin Söylemez bunu, yalandır.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Bunu Adliye Vekiline verdim, Devlet Vekiline, verdim takibetmesi için. Bunu millete karşı radyoda tashih etmesi lâzımdır. Basında bu arkadaşım şimdiye kadar tezkibi çıkmadı.

YAKUP KARABULUT (İçel) — Yalan yazıyor. Hüseyin Fırat söylemez onu.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Yazsın göndersin tezkip!

Şimdi bu yazı gazetede çıkar çıkmaz; derhal takibata savcının gemesi lâzımdır. Adliye Vekilinin hikmeti vücutu nedir? Vatandaşların yarısından fazlasını dinsizlikle, komünistlikle itham eden bir gazete için nicin savcını takibata geçirmiyor, aylar geçtiği halde bu yapılmıyor?

İşte arkadaşlar, tek taraflı olarak kanunu işletiyorsunuz. Eşitsizlik oldu mu bir memlekette, o memlekette demokrasiden bahsedilemez. Jakson devri olur bu. Amerika'da ki Jakson devri olur bu.

NURİ TOGAY (Çanakkale) — Hoca o elindeki hangi gazete?

EMİN SOYSAL (Devamla) — Maraş'ta çıkan Gençlik gazetesi.

Banka kredilerinin tevziatında eşitlik prensibi on seneden beri sarsılmıştır. Misal olarak size bir şey okuyacağım.

Yukarıyalak diye bir köyde bir kooperatif vardır. Kooperatif talimatnamelerinde kasaba ve şehirde oturanlar kooperatiften para alamazlar. Bunu bilenler bilir. Ama zamanın Demokrat mebusu ve akrabaları bu zavalı köy kooperatifinden para alır. 1952 de Hasan Paksoy yedi bin küsur lira; Hatice Özsoy yedi bin küsur lira ilh... Ceman yekûn

Diğer taraftan size bir liste daha okuyayım. «Ömer Bölükbaşı, Ramazan Bölükbaşı, Döne Bölükbaşı, Zeynel Bölükbaşı, Bölükbaşı, Bölükbaşı... gidiyor» Hulâsa 20 - 30 tane aynı haneden ve aynı soyadını taşıyan insana bir hayli, binlerce lira para veriliyor. Bunu arıyan soran olmaz. Bu da partizanlığın ve eşitsizliğin köye kadar sokulmuş bir misalidir. Almaya kudreti olan köylü vatandaş sen Halk Partilisin, sen Millet Partilisin diye verilmez. Bu şekilde eşitsizliğin köylere kadar nüfuz etmesi cemiyeti ve memleketi parçalamış, birbirine düşman hale getirmiştir.

Avrupa seyahatlerinde eşitsizlik, onu da izah edeceğim.

Japonya seyahatine gider, Sayın Başvekil, kırk kişi ile, yanlarında bir tek muhalif mebus yoktur. Sayın Meclis Reisi gider, Japonya seyahatine, yanlarında bir tek muhalif mebus yoktur. İspanya seyahatine gider, Sayın Başvekil, Torpido muhribi ile, denizde güzelce gider, yanında muhalif mebus yoktur. İspanya seyahatine gider, döner, niye gittiği belli değildir.

Bu eşitlik toprak mevzuunda da yoktur. Mizmin bataklığı diye bir bataklık vardır, kurutulur, Halk Partililere az veya hiç toprak verilmez, Demokrat Partililere, 1957 den evvel hem de nasıl. Seçimlerden önce şu şu köyler Halk Partili değildir denir, oralara toprak komisyonları gönderilir, arazi tevzi edilir. Onun yanındaki köy Halk Partili olduğundan atlanır ve diğer bir Demokrat Partili köye geçilir ve orada toprak tevzi edilir.

Arkadaşlar; bunları birer birer arz ediyorum ki, Meclis olarak, mebuslar üzerinde düşünelim. Hükümet dinler veya dinlemez; o başka mesele.

Tahsis ve tevzilerde eşitsizlik vardır. Basın sahasında eşitsizlik, resmî ilânların tevziinde eşit-

sizlik vardır. Bütçe Encümeni sözcüsü burada olsa soracaktım : Zatiâliniz Yeni Asır gazetesini çıkarıyorsunuz, senede ne kadar resmî ilân parası alıyorsunuz? Zafer gazetesinin, ondan çok eski olan Atatürk'ün gazetesi olan Ulus gazetesinin aldığı resmî ilân paraları meydanda. (Soldan, «Müsavi alıyorlar» sesleri) Eşitsizlik devrinizin şaheser bir misalidir.

NUSRET KURUOĞLU (Sinob) — Hocca. Evvelce siz hiç vermiyordunuz.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Tek parti devri.

Onun hesabını zamanın Başvekili olan Sayın Celâl Bayar'dan sorun.

Kâğıt tevziinde eşitsizlik. Köylü gazetesine tonlarca kâğıt verirsiniz, küçüçük Karagöz gazetesine ancak ve ancak 10 bin nüsha basacak kâğıt verirsiniz. Ulus gazetesine 25 binden fazla basacak kâğıt vermezsiniz. Ama Köylü gazetesine istediğiniz kadar kâğıt verirsiniz ve zorla bütün Devlet dairelerini abone kaydetdirirsiniz. Köylü gazetesini bütün Devlet Posta İdaresini seferber ederek en ücra köşelere kadar dağıttırınız.

Basın Kanununun tatbikatında da eşitsizlik vardır. Şöyle ki, muhalefetten bir yazar mahkûm olursa daha Temyizden karar çıkar çıkmaz ve kendisine tebligat yapılmadan evinden polislerin götürdüğü vâkidir. Metin Tokar'e tatbik edildiği gibi. Ama Orhan Seyfi, Necip Fazıl mahkûm olur, mesul olur, ne polis arar, ne sorar, ne de bulur... Nasıl şey bu anlıyamıyorum.

Tekziplerde eşitsizlik var. En ufak bir şeyde muhalif ve tarafsız gazetelere tekzibi hemen yaptırınız. Ama sizin gazetelere tekzip gitti mi, saveya gider, suç görülmedi diye geri gönderir.

BAHA AKŞİT (Denizli) — Savemin takdir hakkına nasıl karışırım?

EMİN SOYSAL (Devamla) — Radyoda da eşitlik yoktur. Maliye Bakanı gelir burada konuşur, bu konuşması radyo ile Meclis huzurunda bütün Türkiye'ye yayılır, muhalefet sözcüsüne sıra gelince şıp der kesersiniz. Ne biçim iştir anlıyamadım.

1953 te burada rahmetli Faik Ahmed Barutçu radyonun bu halini tenkid ettiği zaman, Başbakan Adnan Menderes, Barutçu'ya şeref sözü vermişti. «Bundan sonra siz de konuşacaksınız, eğer konuşmazsanız, bizde konuşmıyacağız.» demişti.

1952 de Bütçe Komisyonunda şeref sözü vermiştir, 1955 te aynı sözü vermiştir. Fakat hâlâ

Maliye Vekilinin nutku radyoda yayınlanır, muhalefet sözcüsünün sözleri yayınlanmaz. Sonra dersiniz ki, seçimlerde kazandınız. Siz doğru yanlış fikirlerinizi millete duyurursunuz ama muhalefet sesini millete ulaştıramaz. Neticede rey alsanız da bunun sıhhatine nasıl inanırım arkadaşlar? Mesele, hakeme iki taraflı gitmek lâzım. Hakem millettir. İki taraf da dâvasını açıkça hakeme söyler, ondan sonra hakem hükmünü verir ve bu hüküm sahih olur. Bundan ötesini sahih diye kabul etmem. Bunu hukukçular düşünsün.

Radyo hakkında dün böyle düşünmüyordunuz. Bakınız size bir pasaj okuyayım :

«Bütün idare mekanizmasını bir parti organı olarak kullanmak, radyo, ajans ve sair her türlü vasıtayı imhisanı altında tutmak, hareketi ve çalışma imkânlarını elinden geldiği kadar engellemek, Hükümet beyanatını neşretmek, elindeki kanunları kâfi gelmiyormuş gibi, şiddetli kanunlar çıkarmak ve nihayet bütün bunlarla demokrasi iddiasına kalkışmak» (14 . V . 1952, Demokrat Parti sözcüsü)

O gün istediğiniz radyodaki durum ile bugünkü duruma bakınız. Aradan 10 sene geçti. 1950 de Seçim Kanununa göre muhalefet radyoda konuşuyordu. 1954 e kadar şöyle böyle geçti. 1954 de hemen bir kanun çıkardınız, sizi iktidara getiren âletleri antidemokratik bir cihaz haline getirdiniz. Siz söyleyip, siz çalışıyorsunuz. Radyoyu Demokrat Partinin düdüğü haline getirdiniz. Dün başka söylersiniz, bugün başka türlü yaparsınız. Böyle şey olmaz, bunlar olmaz. Taahhüdünüzü yerine getirmeniz lâzım. Radyoda Maliye Vekili konuştuğu zaman muhalefet sözcülerine de konuşma hakkı verilmedi.

Büyük reisiniz diyor ki, evveki gün, efendim diyor, bu mesele çok münakaşa edildi, artık değmez diyor. Nasıl değmez? Bir kere, 10 kere 100 kere değil, bin kere bunu söyleyeceğiz ve size duyuruncuya kadar söyleyeceğiz: Radyoda eşitlik istiyoruz. Bu eşitliği vermek sizin namus boreunuzdur, vazifenizdir. Demokratik anlayışınız varsa onun icabıdır. Vemezseniz ne olur? Yıkıldığımız zaman darmadağın olursunuz.

Ziyaretlerde eşitsizlik : Yabancı devlet reisleri gelir, muhalefetten bir kişi çağırılmaz, hep D. P. mensupları çağırılır. Ama Alman Reisi gelir o ziyafete sabık Reiscumhur çağırılmaz. O Reiscumhur buna mukabil ziyafet verdiği zaman sabık Reiscumhurdur 2 neî Dünya harbinde

Türkiye'yi harbe sokmayan Reiscumhurdur, diyerek hürmeten ziyafete çağırır. Bu âkibetten ben utandım. (Soldan; «Cumhuriyet bayramına gelmedi» sesleri)

Cumhuriyet bayramına geldiği zaman eğer kendilerine muhalefet liderine lâyük olan saygı gösterilse her gün gelir. Bugün bile sizin bilmediğiniz birçok noktalar vardır. İnönü haricî meselelerde; sadece vatan ve milleti düşünür. O son derece hassas bir devlet adamıdır.

Maraş Belediyesi bir ziyafet verir Maraş mebusları çağırılmaz. Ne ise. Başbakan şerefine ziyafet verilir, orada bulunan milletvekilleri ziyafete gelmez mi? Ankara'da ziyafet verilir Ankara mebusları çağırılmaz. Sizin vereceğiniz yemeğe muhtaç değiliz, muhalefet ziyafet peşinde değildir, ama bu açıkça bir şeyi ifade eder: Eşitsizlik muamelesinin devamını! Ya demokrasiyi kuracağız, bunları yapacağız deyin veyahut açıkça ilân edin biz, diktatoryaya gidiyoruz deyin de biz de anhyalım. (Soldan, «Tamam yeter» sesleri)

Müsaade edin memleketin dertlerini dile getirelim. Maliye Vekili dört saat konuştu.

MUZAFFER ÖNAL (Rize) — Sen Maliye Vekili misin?..

EMİN SOYSAL (Devamla) — Ben Maliye Vekili değilim ama bir mebusum ben. Ben Maliye Vekilini ve Hükümeti murakabe ediyorum, tenkid ediyorum, vazifemi yapıyorum.

REİS — Meclisi Âli takyit kararı almamıştır. Hatip istediği kadar konuşmakta serbesttir.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Arkadaş; sen benim söylediğim sözlerin gerçek olup olmamasına bak, zamana bakma!

Muhterem arkadaşlar; Şimdi on seneden beri süregelen bir meseleyi Meclisin güzü önüne sermek istiyorum: Lüks ve israf.

Dün «Bakanlıklar çoktur.» diyen muhalefet, bugün iktidarda birçok bakanlıklar ihdas etti. Ve Devlet Bakanlıklarını 4 e çıkardı. («İşler çoğaldı Hoca» sesleri) Evet, işler çoğaldı dersiniz. Memur adedini 50 ye nazaran % 40 artırdınız. Halbuki memur adedinin çokluğundan ve verilen paraların fazlalığından bahsediyordunuz. Bunu ben söylemiyorum, Yüksek Mürakabe Heyetinin bir raporunda yazıyor bu: «Geçen yıla nazaran % 40 artarak 540 a çıkmıştır. Yeniden tâyin yapılmamak suretiyle memur adedinin indirilmesi.» Bir müessesenin memur adedi hakkındaki rapor bu. Birçok sahada adam kayırarak memur ade-

dini artırdınız, ve füzuli adam beslediniz. Bu da memleketin sırtına ağır yükler tahmil etmektedir.

Ziyafetlerde yapılan israfın bir bilânçosunu daha geçen gün burada müzakere ettik. Hariciye Vekâletinin ziyafet listesi... Buraya gelen 7 Devlet adamına 3 milyon 180 bin liralık ziyafet veren bir iktidar tasarruftan bahsedemez. 4 Ağustos kararlariyle cenebilere verdiğiniz tahhüdün prensiplerinden birisi de tasarruftur. Ama öyle bir Hükümet ki, şu ziyafet bilânçosuna bakınız. Bir Endonezya Reiscumhuru gelir buraya, onun şerefine verilen ziyafette kaç kişi bulunur ki 900 küsur bin lira sarf edilmiştir? Bunlar israftır.

RIZA TEKELİ (Adana) — O hesap ayrı Hoca, onu karıştırma.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Maliye Vekili neredede? Binaların yapımından bahseden 1951 nutkunda bakınız ne diyor: «Fakülte binlarını zikretmeden geçemiyoruz. Bu suretle iktisadi imkânların nasıl tahaccür ettirildiğinin şahitlerini misallerle hatırlatmak istiyoruz.» Kendisine de ben hatırlatıyorum. Şurada ne kadar lüks binalar yapılıyor, görsünler. Millî servet sulama işlerine Seyhan Havzasına, Ceyhan Havzasına, Fırat Havzasına sarf edilmiyor, fakat millî servet kendilerinin tâbiriyle (tahaccür etmiş binalar) a sarf ediliyor. Bunlar gösteriş yapmaktan başka bir şey değildir. Kendisini teyakkuza davet ediyoruz.

Muhterem arkadaşlarım; 1950 den evvel 6 -7 bin liraya çıkan bir mektep bugün 65 bin liraya mal edilmektedir. Bir vilâyete gönderilen 430 bin lira ancak 6 mektep yapılmıştır. Bunları siz de tetkik edin, görün; çok rica ederim. Bu sahadaki israfın, Meclis olarak, Mebus olarak, bunun üzerinde esaslî surette durmak, âzîm bir şekilde yapılan israfı önlemek lâzımdır.

Size bir geçi açıklıyayım, Bütçe Encümeninde de söyledim: 1950 den sonra, 8 yılda 612 mektep yapılmıştır. Ve geçen sene 100 milyon,

DOĞAN KÖYMEN (Giresun) — Köylüyü mahvediyordunuz.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Sizin dediğiniz başka, benim dediğim başka. (Sağdan, «o anlamaz bunu» sesleri) 1950 de, kanun Bütçe Komisyonunda müzakere edilirken bendeniz bulundum. Reşat Şemsettin zamanında, köylüye yap-

tırılan mekteplerin Devlet parasiyle yaptırılması kabul edildi. Bu iş o sahadan alınıp bu sahadaya intikal ettirildi; C. H. P. zamanında.

Şimdi, 612 mektep yaptırılıyor, tetkik ediyorum, bütçede vardır. Geçen sene 100 milyon liraya yakın para ile yapılmış 596 mektep vardır. Bunu düşünmek lâzımdır. İş ciddi, bütçeyi tetkik ediyoruz. Bizler mebus olarak düşünmezsek kim bunları düşünecek? Ondan sonra kızılıyorsunuz.

Dairelerde tefrişlere bakın. Halide Edib'in geçen gün (Turkish Ordial) adındaki kitabını okuyordum. Sakarya muharebesini anlatıyor. Kendisi orada bir onbaşı olarak çalışıyor. İngilizce olarak neşretmiş. Sakarya Muharebesini anlatıyor. Gece çalışma hallerini anlatıyor Diyor ki : «Karargâhta Atatürk, İsmet Paşa vardı. İsmet Paşa o merteye yorulmuştu ki, kuru sandalyanın üzerinde uyuyordu. Atatürk sigarası elinde oturuyordu. Fevzi Paşa Çaldağına gitmişti, ondan haber bekliyorlardı. Tam o zaman telefon çaldı. Telefona Atatürk koştu. Sahi mi, sahi mi diyordu...» İsmet Paşanın kuru sandalya üzerinde çalıştığını bir tasvir edişi var ki, okumak gerek. Bunlar bu memleketi böyle kurtardılar. Nerede o, birisi İsmet Paşanın ne hizmeti vardır diyordu, okusun da öğrensin İsmet Paşa ne yapmış. Ayıptır böyle şeyleri burada söylemek. Osmanlı Devletini kötüle babam kötüle, Halk Partisi devrini kötüle, ama bir memleketin tarihi var, bizzat karargâhta bulunan Halide Edib Turkish Ordial adlı kitabında İsmet Paşanın ne hizmetler yaptığını anlatıyor.

«Atatürk'ün solunda İsmet Paşa, sağında Fevzi Çakmak, birisi Garb Cephesi Kumandanı, birisi Erkânı Harbiye Reisi, Trikopisi resmen getiriyorlar. Sağında Nuretin Paşa, solunda Kemal'in paşa... Kılıçlarını teslim etmek üzere onlar geldiği zaman, Atatürk ve arkadaşları ayağa kalktılar, yanındaki kılıcını teslim ediyordu ilâh.» Arkadaş okuyun bunu, bizim tarihimizin şerefli sahifelerini altüst edip inkâr etmek yoluna sapmamalıdır. Onlar bu zamanlarda böyle

çalışarak memleketin gururunu yükseltiyorlardı.

Bâzi özel dairelere gidiniz öyle çalışmalar var ki, oturuyor, yanındaki papyebuarı almak için odacı çağırıyor. Bunları görmeniz lâzımdır. Maliye Vekiline bu bütçeyi tatbik ederken 4 Ağustos kararlarına, Avrupa İktisadi İş Birliğinin takibettiği kararlara riayet etmesini tavsiye ederim. Şu teklifimizin yapıcı olmaktan başka ne mahiyeti var?

REİS — Emin Bey, müsaade eder misiniz. Notlarınızın daha çok ve vaktin de çok gecikmiş bulunduğuna göre Riyaset sözünüze yarın devam etmek üzere şimdi kesmenizin mümkün olup olmadığını sormak kararındadır.

EMİN SOYSAL (Devamla) — Muvafaktır, yarın devam ederim.

MUSTAFA ALTINDOĞAN (Elâzığ) Söz istiyorum.

REİS — Mustafa Bey, size iki ihtar cezası vermişim. Bunun için tebriye talebinde mi bulunacaksınız?

MUSTAFA ALTINDOĞAN (Elâzığ) — Evet.

REİS — Riyasetçe bu tebriye talebiniz kabul olunmuş ve ihtarlarınız refedilmiştir.

AVNİ DOĞAN (Ankara) — Söz istiyorum.

REİS — Avni Doğan Bey, burada verilmiş bir takririniz var. Onun üzerinde mi konuşacaksınız?

AVNİ DOĞAN (Ankara) — Nizamnameye ademiriyet oldu. O mevzuda konuşacağım.

REİS — Efendim, bâzi sözlerin zabıttan çıkarılması hakkındaki karar üzerinde konuşacaksınız, buna imkân yoktur. Esasen bir teklifte bulunsanız dahi bunu reyeye arz edecek rey nısbabı mevcut değildir.

Şu anda ekseriyetin kalmadığı ve vaktin de gecikmiş olması sebepleriyle 22 Şubat 1960 Pazartesi günü saat 10 da toplanılmak üzere İnkârı kapatıyorum.

Kapanma saati : 22.30

5. — SUALLER VE CEVAPLAR

A — TAHRİRİ SUALLER VE CEVAPLARI

1. — *Kars Mebusu Kemal Güven'in Tuzluca kazasının Pernavut ve Sarıkamış kazasının Karakurt nahiyelerinin kaza haline getirilmeleri hususunda ne düşünüldüğüne dair sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in tahrirî cevabı (7/875)*

29 . I . 1960

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyasetine

Aşağıdaki sorunun Dahiliye Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını rica ederim.

Karb Mebusu
Kemal Güven

Kars'ın Tuzluca İlcesinin Pernavut, Sarıkamış İlcesinin Karakurt nahiyeleri mevkileri itibarıyla merkezi bulunması ve geniş bir hinterlanda sahibolmaları dolayısıyla kaza haline getirilmeleri sarih haklarıdır. Bu husus evvelce de defaatla ifade olunmuştur. Bu itibarla;

1. Adı geçen nahiyelerin kaza haline getirilmesi hususundaki muameleler halen ne safhadadır.

2. Bu nahiyelerin en kısa bir zamanda kaza haline getirilmesi hususunda ne düşünülmektedir?

T. C.

Dahiliye Vekâleti 20 . II . 1960

Vi. İd. G. M.

2. Ş. M.

Sayı : 22102/64-3/1199

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

10 . II . 1960 tarih ve Umumi Kâtipliği Kanunlar Müdürlüğü 7-875/4355/18830 sayılı emirleri karşılığıdır.

Tuzluca kazasının Pernavut ve Sarıkamış kazasının Karakurt nahiyelerinin kaza haline getirilmesi hususundaki muamelelerin halen ne safhada olduğuna ve ne düşünüldüğüne dair Kars Mebusu Kemal Güven tarafından Yüksek Riyasetinize sunulup, vekâletimize tevdi buyurulan tahrirî sual takririne cevabımı arz ediyorum.

1960 yılı Nisanında, sona erecek olan 7033 sayılı Kanunun tatbikatından olarak kurulmakta bulunan kazaların teşkilinden sonra, Kars vilâyeti Sarıkamış kazasına bağlı Karakurt nahiyesinin de

diğer taleplerle birlikte kaza haline getirilmesi hakkında hazırlığımız vardır.

Kanunun sevki halinde bu nahiyemiz de kaza haline getirilecektir.

Tuzluca kazası Pernavut nahiyesinin kaza haline getirilmesi hakkındaki talebin kanuni eşkâl ve merasimi tamamlandığında bu nahiyemiz de talepler meyanına alınarak kaza haline getirilmesi mümkün olacaktır.

Keyfiyeti saygı ile arz ederim. 19 . II . 1960

Dahiliye Vekili
Namık Gedik

2. — *Urfa Mebusu İbrahim Etem Karakapıcı'nın, Fethiye'de vukubulan zelzeleler dolayısıyla yapılan teberrulara dair sualine İmar ve İskân Vekâleti Vekili Hayrettin Erkmen'in tahrirî cevabı (7/772)*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Riyasetine

Aşağıdaki sorunun İmar ve İskân Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâlet buyurulmasını şaygı ile rica ederim.

11 . IX . 1959

Urfa Milletvekili
Dr. İbrahim Ethem Karakapıcı

1. Fethiye'de 24 Nisan 1957 tarihinde vukubulan ve bunu takibeden depremler dolayısıyla Kızılaya, mahallî komite ve teşekküllere (3659 sayılı Kanuna tâbi müesseseler dâhil) aynı ve nakdî kimler ne kadar teberruda bulunmuşlardır? Alel-müfredat.

2. Yurt dışından teberrular var mıdır, miktarı?

3. Bu teberrulardan şimdiye kadar nerelere, ne sebeple ne kadar sarf edilmiştir?

4. Zarar görmeleri sebebiyle hangi kaza ve köy halkına ne kadar yardım edilmiştir?

5. Dost hükümet ve milletlerden aynı yardım nelerdir, hepsi yurda gelmiş midir? Sarf edilmişse nereye, ne miktarı sarf edilmiştir? Kalanlar nerededir? Daha gelecek var mıdır?

6. 7010 sayılı Kanunla kabul edilen 50 milyon liralık tahsisattan şimdiye kadar nerelere, ne sebeple, ne kadar sarf edilmiştir.

7. Bu tahsisat karşılık tutularak yapılan ihaleler nelerdir? Her birinin ihale bedelleri?

T. C.

İmar ve İskân Vekâleti

Tetkik Heyeti Rs.

Sayı : 18 - 2/56/2248

19 . II . 1960

Özü : Tahriri sual takriri Hk.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliği Yüksek Makamına

Umumi Kâtiplik :

4 . I . 1960 gün ve Kanunlar Müdürlüğü 7/772, 3606/15653 sayılı yazıları karşılığıdır .

Urfa Mebusu Dr. İbrahim Ethem Karakapıcı'nın Fethiye'de vukubulan zelzeleler dolayısıyla yapılan teberrulara dair tahriri sual takriri üzerine yapılan inceleme sonunda :

1. Fethiye ve civarında 24 . IV . 1957 tarihinde vukua gelen ve bunu takibeden depremler dolayısıyla mahallî komite ve teşekküllere (3659 sayılı Kanuna tâbi müesseseler dâhil) yapılan nakdî yardımlara ait Kızılay Cemiyeti Umumi Merkezinde 2 şartlı hesap açılmıştır :

Bunlardan birisi Fethiye ve havalisi deprem Felâketzedelerine Yardım Komitesi olup memleketin her tarafında kurulmuş bulunan komitelerin gönderdiği teberrular bu hesapta toplanmıştır. Diğerleri ise felâketzedeler için doğrudan doğruya Kızılay Cemiyetine gelen paraların yatırıldığı hesaptır.

a) Komite hesabına müessese, şahıs, banka, mahalli şube ve komitelerden ceman yekûn 9 790 788,02 lira gelmiştir.

b) Kızılay adına açılan hesaplarda da halktan ceman 734 410,01 lira toplanmıştır.

Bu suretle her iki hesapta toplanan bağış tutarı 10 525 198,03 liraya baliğ olmuştur. (Müfredatı 1 numaralı cetveldedir.)

2. Mezkûr deprem dolayısıyla yurt dışından nakdî teberrular iki yoldan olmuştur. Bunlardan birincisi doğrudan doğruya Kızılay Cemiyeti Umumi Merkezine diğeri de Vekâletimize gelmiştir.

a) Kızılay Cemiyetine :

T. L.

Kıbrıs Konsolosluğundan 6 partide	£. 11.888.8/10	174 710,10
Afganistan Kızılayından	£. 1.000.-/-	14 700,—
Hindistan Kızılhaçından	£. 374.-/-	5 502,86
Kızılaslan ve Güneş Cemiyetinden	£. 1.785.-/-	26 239,50

Yekûn 221 202,46

Lirası tutarındaki teberrular da Komite hesabı yekûnuna dâhil edilmiştir.

b) Vekâlet emrine gelen yardımlar :

Fethiye depremi dolayısıyla bu kasabada yapılacak meskenler ile kasabanın imar ve ihyası için Amerika Birleşik Devletleri (INTERNATIONAL COOPERATION ADMINISTRATION) tarafından üç PIO ile yekûn 500.000 \$. lık yardım tahsis edilmiştir.

PIO lar neşir sırasına göre şunlardır :

PIO	Tarihi	Kontrat müddeti	Miktarı \$
77-86-292-9-70171	10.10.1957	3.6.1958	150.000,—
77-86-292-9-70173	1.12.1957	31.5.1958	3.000,—
77-86-292-9-70176	11.2.1958	31.10.1958	347.000,—
Yekûn			500.000,—

3. Gerek yurt içinden ve gerekse yurt dışından yapılan nakdî teberrulardan :

a) Kızılay Cemiyeti Umumi Merkezinde toplanan 10'525 198,03 liradan 9 000 000,— lirası 7010 sayılı Kanun hükümlerine tevfikân Vekâletimizin Talimat dâhilinde depremden mütevellit hizmetlere sarf edilmiştir.

Mütebaki 1 525 198,03 lira da Kızılay Cemiyeti Umumi Merkezi emrinde kalmış ve bu hususta adı geçen Cemiyetle yapılan muhaberata nazaran bu miktarın 200 000,— lirası İstanbul ve Ankara komiteleri adına valiliklere, 150 000,— lirası inşa ettirilen meskenler için Fethiye'ye 58 026,65 lirası bağış olarak gelen çadırların dizbarkosu ile felâket anında deprem bölgesine gönderilen çadırların nakil masraflarına, 608 122,83 lirası da yine Fethiye ve havalisi depremi için aynı ve nakdî yardım olarak sarf edilmiş ve halen Kızılay Cemiyeti Umumi Merkezi nezdindeki hesapta 509 048 lira 90 kr. bağış bakıyesi kalmıştır.

b) 2 nci maddede miktarı zikredilen \$. 500.000,— «ICA» yardımı dâhilinde 464 589,40 \$. lık muhtelif inşaat malzemesi Vekâletimizce muhtelif firmalar vasıtasıyla yurda ithal edilmiş ve bunların ithal muamelesi ikmal edilerek Fethiye'deki deprem evleri inşaatına tahsis edilmiştir.

Bundan başka 1958 senesinde Federal Alman Hükümeti tarafından parası Almanya'da STRÖMER - EMONS firmasına peşinen ödenerek Türkiye'ye, Fethiye deprem bölgesinin imarı mevzuundaki çalışmalarda kullanılmak üzere D. M. 10.000,— kıymetinde tersim malzemesi sevk edilmiş ve bu da Vekâletimizce teslim alınarak Fethiye inşaatının etüd ve proje çalışmalarında kullanılmıştır. Halen malzemelerden bir miktar mevcuttur.

4. 7010 sayılı Kanununun 3 ncü maddesi gereğince; Muğla, Denizli, Bolu ve Sakarya vilâyetleri dâhilinde binaları iskâna mâni teşkil etmeyecek derecede az hasar görenlerle toplu inşaatla imkân görülmeyen mahallerde zarar gören bina sahiplerine nakdî ve aynı yardım olmak üzere ilişik (2) numaralı cetvelde müfredatı gösterildiği veçhile bugüne kadar ceman yekûn 5 519 080,94 lira yardım yapılmıştır.

5. Dost hükümet ve milletlerden doğrudan doğruya Kızılay Cemiyeti Umumi Merkezine aynı yardım olarak, ilişik (3) numaralı cetvelde müfredatı gösterildiği üzere ilâç, battaniye, okul malzemesi, çocuk gömleği ve çadır gibi muhtelif eins malzemeler gelmiş ve bunlar tamamen alınarak büyük bir kısmı Fethiye ve havalisi deprem felâketzedelerine, mütebakisi de, mütaakıp âfetlerde felâketzedelere yardım olarak tevzi edilmiştir. Gelecek aynı yardım kalmamıştır.

6. 7010 sayılı Kanunla kabul edilen 50 milyon liralık tahsisattan ilişik (4) numaralı cetvelde beşinci görüleceği veçhile 35 milyon lira alınmış ve mezkûr kanununun 1 ve 19 ncü maddeleri gereğince Ziraat Bankasından 8 milyon ve Kızılay Umumi Merkezine toplanan bağışlardan da 9 milyon alınmak suretiyle bu miktar (52) milyon liraya baliğ olmuş ve ilişik (5) numaralı cetvelde görüleceği gibi bunu (47 378 252,73) lirası 7010 sayılı Kanunun şümülüne giren Muğla, Denizli, Bolu, Aydın ve Sakarya vilâyetlerindeki depremden mütevellit hizmetlere sarf edilmiştir.

7. 7010 sayılı Kanunla temin edilecek tahsisat karşılık tutulmak suretiyle Muğla, Aydın, Sakarya, Bolu ve Denizli vilâyetleri dâhilinde ilişik (6) numaralı cetvelde müfredatı görüleceği veçhile bugüne kadar ceman (28 756 808,59) liraya baliğ olan inşaat ve tamiratın ihalesi yapılmıştır.

Arz olunur.

İmar ve İskân V. Vekili

H. Erkmen

24 . IV . 1957 tarihinde vukubulan Fethiye zelzelesi dolayısıyla şahıs, banka, müessese, mahallî komitelerden gelen teberrular

	Lira	K.		Lira	K.
Ankara PTT Umum Md. lüğü	150 000		Maliye Vekâleti	300 000	
I » Toprak Mah. Ofisi	250 000		Ankara D. D. Yolları İşl.	50 000	
Tosya Moskova Elçiliği adına Yb.			Batman T. Petrolleri A. O.	4 553	50
Hasan Tosyalı	2 000		İş Bankası Um. Mr. den	250 000	
Ankara Şekerbank	25 000		Gaziantep Halk Bankası	2 773	
» T. Emlâk Kredi Bankası	375 000		Salihli Ziraat Bankası	3 502	10
» U. Mağazalar T. A. Ş.			Galata T. Sanayi Bankası	25 000	
Umum Md.	50 000		Konya İş Bankası	7 525	85
» Zirai Donatım Kur.	1 010	50	Elâzığ Bankası	4 850	38
» Ziraat Bankası	500 000		Yaş Meyva Satış Koop.	46 869	28
İstanbul Bankası T. A. O.	5 000		Ankara Demir Çelik İşletmesi	100 000	
Vakıflar Bankası T. A. O.	175 000		» Jandarma K.	11 881	67
T. C. Merkez Bankası	500 000		» DDY.	150 000	
Ankara Yapı ve Kredi Bankası	100 000		Erzurum T. Ticaret Bankası	5 000	
» İller Bankası	250 000		Ankara Amortisman Hes.	150 000	
» Petrol Ofisi Um. Md.	250 000		Ankara Et ve Balık K.	100 000	
Türkiye Halk Bankası	50 000		D. Bakır Yapı ve Kredi Bankası	2 157	75
Mersin Sebzeçiler Mah. Mer.			Ziraat Bankasıyla gelen havaleler	78 481	91
İstih. Satış Koop.	5 000		Ankara T. Ticaret Bankası	5 450	
Ankara Emekli Sandığı	300 000		Alınan tahvillerin ve açılan he-		
» Zirai Donatım Kur.	50 000		sapların faizleri	208 645	88
Karabük Demir ve Çelik İşlet-			Raybank Yenişehir	2 500	
mesi	150 000		Ankara İller Bankası	1 713	75
İstanbul Yardım Kong. Gelen	1 084 844	81	Gebze, Hereke Sümerbank Fab.	3 307	10
Ankara Güneş A. Ş.	50 000		Ankara Kömür Satış ve Tevzii		
» T. Petrolleri A. O.	250 000		Müessesesi	1 113	50
» T. Havayolları	50 000		M. Ali Rahmiye Kalac	5 000	
» Osmanlı Bankası	100 000		İzmir Halk Sandığı	1 962	50
» İmar Bankası	50 000		Polatlı Topçu Okulu	1 477	58
» Etibank Halk Bankası	375 000				
» Makina Kimya Endüstr.	150 000		Mahallî şube ve komitelerin top.	1 894 166	98
» Tutum Bankası	25 000			7 896 621	04
Cemiyetimize yatırılan	100 000				
Sümerbank Merkez Md. den	500 000			9 790 788	02
T. Selüloz ve Kâğıt İşlet.	150 000		Şahıslar tarafından bağış.	734 410	01
Ankara İşçi Sig. Um. Md. den	150 000				
Şeker Fabrikası bağışı	150 000			10 525 198	03

7010 sayılı Kanunun 3 ncü maddesi gereğince Muğla, Bolu, Sakarya ve Denizli vilâyetleri dâhilinde binalarını kendileri yaptırarak olanlara şimdiye kadar yapılan aynı ve nakdî yardım cetveli

Vilâyeti	Kazası	Köy	Yapılan aynı, nakdî yardım tutarı T. L.	Yekûn T. L.	Umumi yekûn T. L.	Düşünceler
Muğla	Merkez	—	31.811,04	170.290,83	2.913.675,74	Marmaris merkezinde toplu inşaat yaptırılmaktadır.
	»	13 Köy	138.479,79			
	Bodrum	—	2.354,06	4.696,12		
	»	2 köy	2.342,06			
	Datça	—	32.374,47	40.384,64		
	»	2 köy	8.010,17			
	Yatağan	—	500,—	185.009,87		
			184.509,87			
	Köyceğiz	—	54.019,60	415.447,60		
	»	31 köy	361.428,—			
Milâs	—	86.000,—	200.799,42			
»	18 köy	114.794,42				
Marmaris	12 köy	475.537,52	475.537,52			
Ula	—	119.785,44	124.691,44			
		4.906,—				
Fethiye	32 köy	1.296.818,30	1.296.818,30	Fethiye merkezinde toplu inşaat yaptırılmaktadır.		
Bolu	Merkez	—	171.280,40	693.665,90		
	»	106 köy	522.385,50			
	Göynük	—	13.277,50	62.092,—		
	»	22 »	48.814,50			
	Seben	—	7.857,10	266.181,85		
»	25 »	258.324,75				
Düzce	—	12.027,—	39.818,—			
»	44 »	27.791,—				

Vilâyeti	Kazası	Köy	Yapılan aynı, nakdî yardım tutarı T. L.	Yekûn T. L.	Umumi yekûn T. L.	Düşünceler
	Mudurnu	—	32.583,—			
	»	53 »	759.947,75	792.530,75		
					1.854.288,50	
Sakarya	Merkez	—	175.190,—	191.940,—		
	»	17 köy	16.750,—			
	Akyazı	—	4.200,—			
	»	32 »	288.514,—	292.714,—		
	Hendek	—	6.860,—			
	»	31 köy	108.457,50	115.317,50		
					599.971,50	
Denizli	Merkez	1 »	2.447,60	2.447,60		
	Acıpayam	—	7.242,20			
	»	14 »	56.656,40	63.898,60		
	Çameli	—	42.413,40			
	»	9 »	11.714,20	54.127,60		
	Tavas	12 »	30.671,40	30.671,40		
					151.145,20	
				Y e k û n	5.519.080,94	

İCMAL

Yapılan yardım

tutarı

T. L.

Vilâyeti

1. Muğla	2.913.675,74
2. Bolu	1.854.288,50
3. Sakarya	599.971,50
4. Denizli	151.145,20

Umumi yekûn 5.519.080,94

Fethiye zelzelesi dolayısıyla dost hükümet ve milletlerden gelen aynı yardımlar

1. Kanada	100 Çadır
	1 500 Battaniye
	5 000 Amp. Combiatic
	8 000 Capsul Terramycine
	5 000 Amp. Eau disti
2. Danimarka	125 Battaniye
3. A. B. D. vasıtasıyla Ligue Gençlik Teşki- lâtından gelen	3 024 Çocuk gömleği
	18 Sandık okul malzemesi
4. İngiltere	2 100 Şişe streptomycine
	1 200 Capsul Alficetyne
	2 500 Şişe Ceelopen
	2 075 Capsul Aureomycine
	307 Çadır
5. Yunanistan	56 Çadır
6. İtalya	4 800 Dolârlık Antibiyotik
	200 Battaniye
7. Lübnan	1 000 Peniciline (Şişe)
	500 Şişe Streptomycine
	1 000 Battaniye
8. Holânda	500 Battaniye
9. Polonya	800 Şişe Penicilline

1957 YILI

Ziraat Bankasından	8 000 000	
Kızılay Bağışlar	9 000 000	
		17 000 000
1958 yılı bütçeye konulan	15 000 000	15 000 000
Tahsil edilen		
1959 yılı bütçeye konulan	20 000 000	
Tahsil edilen		20 000 000
	Yekûn	52 000 000
1957 - 1958 - 1959 yılları sarf yokûnu		47 378 252 73
	Bakiye	4 621 747 27

Umumi masraflar	6 252 257 93
Fethiye deprem evleri inşaatı (Mütaahhit Rıza İncekara) istihkaklarına ödenen	16 385 476 83
Söke, Yenihisar deprem evleri inşaatı (Mütaahhit Ümit İnşaat) istihkaklarına ödenen	4 928 561 87
Karacasu Geyre deprem evleri inşaatı (Mütaahhit K. Tekeli ve M. Posacı) istihkaklarına ödenen	1 050 026 84
Muğla Valiliği emrine istimlâk bedeli enkaz kaldırma masrafı ve müteferrik	12 107 269 52
Bolu Valiliği emrine istimlâk, personel ücreti, müteferrik	2 033 314 57
Denizli Valiliği emrine Çameli İlkokul inşaatı ve müteferrik	456 108 27
Sakarya Valiliği emrine merkezde Serdivan, Arifiye, Sabihanım ilkokulları, kazalarda M. Kemalpaşa, Akyazı ilkokulları inşaatı için	2 128 806 66
Aydın Valiliği emrine istimlâk ve müteferrik	299 233 28
Yerkesik belediye binası inşaatı	33 000
Milâs Belediye binası inşaatı	204 196 96
Türkiye Emlâk Kredi Bankasına binalarını kendileri yaptırıcaklara açılan kredi için	1 500 000
	<hr/>
	Yekûn 47 378 252 73
	<hr/> <hr/>

7010 sayılı Kanun gereğince yaptırılan inşaatları gösterir cetveldir

Sıra No.	Vilâyeti	İşin mahiyeti	Yaptırılan bina adedi		İhale bedeli	
			Ev, ahır	Samanlık	Lira	K.
1	Muğla	Fethiye ve Marmaris deprem evleri ile, yol, su ve kanalizasyon inşaatı	1 000		19 044 900	
2	»	Fethiye Belediye binası İnş.	1		671 770	
3	»	Milâs Belediye binası İnş.	1		387 075	
4	»	Milâs Evlendirme Dairesi İnş.	1		317 669	84
5	»	Yerkesik Belediye binası İnş.	1		233 000	
6	»	Merkez ilkokul tamiratları İnş.	4		194 711	05
7	Aydın	Söke kazasına bağlı Yenihisar köyü ahır ve samanlıklı mesken ile yol, kanalizasyon inşaatı	262	262	4 473 124	64
8	»	Karacasu kazasına bağlı Geyre köyü ahır ve samanlıklı mesken ile yol, kanalizasyon inşaatı	120	120	1 892 107	87
9	Sakarya	Merkezde Sabihanım, Serdivan ve Arifiye ilkokulları inşaatı	3		599 409	50
10	»	Merkezde M. Kemalpaşa İlkokulu inşaatı	1		422 482	40
11	»	Akyazı kazası merkez ilokulu inşaatı	1		154 684	67
12	»	Kocaeli nahiyesi ilkokulu İnş.	1		186 484	78
13	Bolu	Merkez, Düzce ve Mudurnu kazalarındaki ilkokul tamiratları İnş.	5		33 314	57
14	Denizli	Çameli kazası İlkokul İnş.	1		146 074	27
					<hr/>	
					Yekûn 28 756 808	59
					<hr/> <hr/>	

3. — Adana Mebusu Mehmet Geçioğlu'nun, Adana'nın, Karaisalı kazasına bağlı «Durak» namıyla bir nahiyenin ne zaman kurulacağına dair sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in tahriri cevabı (7/879)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyasetine
Aşağıdaki sorunun Dahiliye Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâlet buyurulmasını saygı ile rica ederim.

1. II. 1960

Adana Milletvekili
Mehmet Geçioğlu

Adana'nın Karaisalı kazasına bağlı «Durak» namıyla bir nahiyeye ihdasına Adana Genel Meclisince karar verilmiş olmasına rağmen, şimdiye kadar nahiyeye teşkilâtı kurulmaması sebebi nedir ve ne zaman kurulacaktır?

T. C.

Dahiliye Vekâleti

Vi. İd. G. M.

2. Ş. M.

Sayı: 22102/64 - 3/1200

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisiğine

10. II. 1960 tarih ve Umumi Kâtipliği Kanunlar Müdürlüğü 7-879/4381/18897 sayılı emirleri karşılığdır.

Adana'nın Karaisalı kazasına bağlı Durak namı ile bir nahiyeye ihdasına Adana Genel Meclisince karar verilmiş olmasına rağmen şimdiye kadar nahiyeye teşkilâtı kurulmaması sebebine ve ne zaman kurulacağına dair Adana Mebusu Mehmet Geçioğlu tarafından Yüksek Riyasetinize sunulup, vekâletimize tevdi buyurulan tahriri sual tahririne cevabımı arz ediyorum:

Yeni kazalar teşkili halinde temin olunacak nahiyeye kadroları ile Adana vilâyetinde kurulması istenen nahiyeler meyanında Karaisalıya bağlı Durak'da da bir nahiyeye teşkili, sırası geldiğinde mümkün olacaktır.

Kayfiyeti saygı ile arz ederim.

19. II. 1960

Dahiliye Vekili
Namık Gedik

